

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

SCLOVENE

Telefoni uredništva in uprave: 40-61, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan s jutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Čekovni račun.
Ljubljana številka
10.650 in 10.349 za
inserate.

Uprava:
Kopitarjeva ulica
številka 6.

Naš vojni proračun

Tako je nazval minister financ g. dr. Juraj Šutej naše dvanajstine za dobo avgust 1940—marec 1941, ko je govoril v sredo zvečer najprej našim častnikom, nato pa vsej naši javnosti po radiu. V resnici zaslužijo naše nove dvanajstine, ki veljajo za dobo od 1. avgusta 1940 do 31. marca 1941, ta naziv, čeprav naša država ni zapletena v nobeno vojno, zahvaljujoč dalekovidnosti naših vodilnih državnikov. Kajti tudi pri nas se poznajo zle posledice vojne v Evropi. Naša zunanja tržišča so postala torišče bojnega delovanja, odrezani smo zaradi vojne v Sredozemskem morju od raznih prekomorskih nevtralnih držav in zaradi tega trpi vsa naša zunanja trgovina, tako uvoz kakor izvoz. Tudi v notranjosti države zahtevajo izredne razmere mnogo žrtve v gospodarstvu, kar se mora naravno poznati tudi v naših državnih financah.

Proračunska vsota, kakor jo prinašajo nove dvanajstine, je zopet znatno zvišana zaradi neodložljivih potreb države. Če primerjamo obe skupini dvanajstin, prve za 4 mesece in druge za nadaljnjih 8 mesecev kot celotno proračunsko leto 1940-1941 s prejšnjim proračunskim letom 1939-1940, vidimo, da so narasli državni izdatki za 2.380 milijonov dinarjev, in dosega skupna vsota našega proračuna že 14.708 milijonov dinarjev. Če se k temu prišteje izvenproračunske dohodke in izdatke, pooblastila za najemanje posojil itd., gibanje dohodkov in izdatkov raznih skladov, potem je dejansko delež državnih financ pri dohodku veliko večji, kot bi nam povedale samo proračunske številke. Kakor je v svojem ekspezoju povedal že sam finančni minister, povečevanje proračunov ni osamljen pojav samo pri vsjujkojih se državah, temveč tudi v državah, ki stoje ob strani sedanji vojni, in vsepovsod vidimo ogromna nova davčna povečanja, uvažanja posebnih davkov. Še bolj pa se bo to povečalo, ko se bomo približevali koncu vojne, ko bomo stali pred prehodom v mirovno gospodarstvo. Tedaj šele bomo videli, kako strahotno velik račun bo predložila sedanja vojna Evropa, in velike bodo skrbi bodočnosti, kako najti za vse to kritje, ne da bi se zrušila vsa ogromna naša gospodarska in socialna stavba.

Povišanje proračuna za 2.380 milijonov dinarjev bo kril finančni minister iz povečanih dohodkov. Kot znano, so bile lanske leto in letos izvršene v našem davčnem sistemu znatne reforme in tudi na drugih poljih je država posegla po novih dohodkih. Vendar pa ti ukrepi še niso tako radikalni, kot jih čujemo v drugih državah. Sicer so v drugih državah ostali šele pri predlogih, niso pa ti predlogi daleč od uresničenja, kajti čas beži hitro in izdatki se kopičijo iz dneva v dan. Tudi pri nas bomo morali misliti na to, da sedanji način financiranja državnih potreb ne bo prinesel vsega onega, kar še država potrebuje. Danes država poleg kritja z rednimi javnimi dajatvami še ne krije vseh potreb in se mora zadovoljevati pri Narodni banki, kar seveda ne more biti trajno, ker nas lahko pripelje v stanje, katerega si nikdar nismo želeli. Čas bo prišel kmalu, ko bo treba misliti na izpremembo sedanje prakse. Tega se tudi merodajni činitelji zavedajo, zaveda pa se tega tudi vsa javnost, ki pričakuje novih ukrepov. O teh ukrepih se je začela razprava, vendar pa si v celoti stvari se nismo popolnoma na jasnem, ker so bila vprašanja marsikdaj postavljena napačno in ker je pri nas modra obravnava težkih vprašanj vseh res težavna. To pa zaradi tega, ker se čisto dogaja, da so mnogokrat zelo dobri in pametni predlogi obojeni vnaprej na neuspeh, ker se takoj javi nekdo drugi, ki išče v predlogih nekaj, česar v njih ni. In končno se le ne moremo iznebiti preveč tiste čudne miselnosti, ki tudi vsako gospodarsko vprašanje presoja vnaprej s strankarsko-političnih vidikov. Vse to poleg še marsikaj drugega ovira gotovo tudi naše vodilne državnike, da si ne morejo pridobiti prave slike o mnenju in razpoloženju javnosti glede reform, ki jih pripravljajo.

Razveseljivo dejstvo nam je povedal tudi naš finančni minister, ko je za 1. september najavil povišanje prejemkov državnih uslužbencev. Pri današnji draginji, ki še poleg tega za enkrat ne kaže znakov popuščanja, so prejemki državnih uslužbencev na neizpremenjeni višini povzročili, da je bil prav za prav uslužbenški stan oni, ki je nosil najtežje breme sedanjih časov, kar vsekakor ni bilo pravično. Če so potrebne žrtve, potem naj bodo za vse enake, še več, za vse primerno razdeljene. Nikakor pa ne gre obremenjevati same enega stanu, ki je že kazal zaradi tega znake popuščanja svoje delavnosti in bi to lahko obkrajalo vsemu našemu gospodarstvu in državi.

Seveda s tem naši finančni problemi še niso rešeni. Če bo šla sedanja draginja naprej, potem se bodo pojavile zopet nove zahteve za prilagoditev novemu stanju, in tako bomo šli po tej poti lahko v nedogled, kar tudi ne bi bilo koristno. Zaradi tega je potrebno sodelovanje vseh činiteljev pri ustalivi razmer. Naj nam g. finančni minister ne zameri, če z njim v naslednjem nismo istega mnenja: dejal je namreč, da je stalno zahteval poostrene ukrepe proti draginji, katere ni žutil samo glede uradnikov, ampak tudi kot finančni minister za svoje materialne izdatke, ker je moral plačevati za nabave vedno višje cene. Mnenja pa smo, da mora k pobijanju draginje prispevati tudi on kot finančni minister, ki najema posojila. Danes je zadolžitev države pri Narodni banki že prešla visoko mejo in se vedno bolj veča. Njegova naloga je, da to ustavi, kajti na ta način bo z denarne strani prispeval k temu, da ne bo s te strani pritiska na cene navzgor. Saj ima povečanje državne zadolžitve za posledico tudi stalno naraščanje obtoka bankovcev, torej denarja, kar izživa tudi dviganje cen. Če bo on s svoje strani doprinesel k temu, da z denarne strani ne bo več motorja za dviganje cen, potem bodo imeli tudi drugi ukrepi za pobijanje draginje uspeh. Le v sodelovanju vseh onih činiteljev, ki imajo vpliv na tvorbo cen, se da doseči ona stalnost, ki nam je potrebna in katero si želi tudi finančni minister v cenah in zaslužkih.

Končno je v zvezi z vojnim financiranjem tudi vprašanje potrošnje. Tega pri nas doslej še nismo uredili, prej ali slej pa bomo morali priti tudi v tem pogledu na jasno, kar nam kažejo zgledi drugih držav. Te ureditve konzuma nam ne narekuje samo gospodarski in finančni razlogi, temveč tudi socialni razlogi, katere je treba v današnjih časih, ko se stavijo na posameznike in celoto tako velike zahteve, v največji meri upoštevati. D. P.

Ogromno oboroževanje Amerike

Predloženi so krediti za 450 milijard dinarjev za 200 novih vojnih ladij, 19.000 letal in za stoječo armado 2 milijonov mož - Pred uvedbo splošne obvezne vojaške službe - Anglija stavi velike upe v Ameriko

Washington, 1. avgusta. AA. DNB. Po razpravi, ki je trajala tri ure, je predstavniški dom sprejel z vsemi proti enemu glasu nove dopolnilne kredite za državno obrambo v znesku 7 milijard 496 milijonov dolarjev (okrog 450 milijard dinarjev). To je največji kredit, ki so ga Združene države kdaj koli odobrile z enim samim zakonom. Načrt za čigar izvedbo naj bi služil ta kredit, predvideva med drugimi graditev okoli 200 vojnih ladij raznih vrst ter nabavo orožja in opreme za vojsko 1.200.000 mož kakor tudi za nabavo rezervne opreme za 800 tisoč mož, dalje graditev 19.000 letal vseh vrst, ter kredite ameriški industriji zaradi razširitve posameznih tovarn, ki proizvajajo orožje in vojni material. S temi naknadnimi krediti je proračun vojske zvišan na 4 milijarde 700 milijonov dolarjev, proračun mornarice 3 milijarde 200 milijonov dolarjev.

Zakon ponovno potrjuje predsedniku Združenih držav pooblastilo, da lahko še v mirnem času vlada prevzame v državne roke industrijska podjetja, ki so važna za državno obrambo. Takoj, ko je bil zakon izglasovan v predstavniškem domu, je bil poslan senatu. Politični krogi računajo, da bo senat sprejel zakonski predlog z ogromno večino.

Vojni minister

»o nevarnosti, ki bi nastala za Ameriko, ako bi bila Anglija zasedena po tridesetih dneh bojov«

Washington, 1. avgusta. AA. DNB. Vojni minister Stimson je na včerajšnji seji vojne odbora predstavniškega doma zagovarjal obvezno vojaško službo ter izjavil med drugim: Združene države imajo sedaj 220 tisoč vojakov redne vojske in 243 tisoč vojakov nacionalne garde. Znano je, da je Nizozemska imela za vsako miljo svoje meje na razpolago 1300 vojakov, Belgija pa 510, in to vojakov, izvežbanih za obrambo proti napadom. Združene države bi imele za primer, da bi morale braniti svojo mejo, na razpolago samo 47 vojakov za vsako miljo.

Kar se tiče nevarnosti, ki bi lahko nastala za Ameriko, mora vsak uvideven politik računati tudi s tem, da bi bila Anglija lahko zasedena po dnevih borbe in da bi angleška mornarica bila naenkrat pod kontrolo sovražnika. Poleg tega je na drugi strani Tihega oceana Japonska, katero veže močno prijateljstvo z Italijo in Nemčijo. Na osnovi vsega tega moramo popolnoma spremeniti svoje stališče glede naše prve obrambne čete. Ako bi Nemčija premagala Anglijo, bi imela močnejšo mornarico kot Amerika. Razen tega je treba upoštevati, da v Nemčiji gradijo šestkrat več ladij kot v Ameriki.

Vojni odbor senata je spremenil načrt o obvezni vojaški službi v toliko, da bodo novčenja obsegala od 21. do 31. leta namesto 18. do 64. leta, kakor je predvideval načrt.

Zakaj je Amerika prepovedala izvoz letalskega bencina

Bern, 1. avg. t. »Neue Zürcher Zeitung« poroča iz Londona, da so tamkaj z veseljem vzeli na znanje prepoved ameriške vlade, da se ne sme izvažati iz Združenih držav Severne Amerike nobena količina letalskega bencina, razven v države na ameriškem kontinentu. V Londonu menijo, da Amerika gleda v bodočnost in da je razumljivo, da si hoče oskrbeti zadostne zaloge goriva za letalske motorje, ter da ta ukrep spada med ameriške obrambne ukrepe. Anglija sama da s tem ukrepom ni udarjena, češ, da bo letalski bencin še vedno lahko prihajal v Kanado, ki bo v Ameriki nakupovala potrebno gorivo tudi za potrebe angleškega vojskovanja. Sicer pa, tako pravijo v Londonu, Anglija sama še ne potrebuje ameriškega petroleja, ker je sama zadostno z njim založena in ker ima vse mož-

nosti, da ga poljubno uvaža iz vseh delov svojega imperija.

V včerajšnji izdaji smo prinesli poročilo, ki pravi, da je Amerika prepovedala izvoz letal in petroleja v vse države izven ameriške celine. To poročilo je treba v toliko popraviti, da ne gre za prepoved izvoza letal in petroleja, marveč za prepoved izvoza petrolejskega goriva za letala ali letalskega bencina. Pogreško je povzročil nejasen telefonski prenos novice.

Angleški minister računa na pomoč Amerike

Washington, 1. avg. t. (Columbia BC). Listi objavljajo govor, ki ga je imel sinoči v Londonu angleški državni tajnik za Indijo Amery, v katerem je omenil tudi Združene države Severne Amerike. Doetavek, ki ga je naslovil na ameriško državo, se glasi:

V ozadiju pa stoje, v mislih in čustvih z nami, čeprav niso zapletene neposredno v vojno, države Združenih držav Severne Amerike. Nismo je prosili, naj skupno z nami bije ta boj, ta naš boj, o katerem pa bi v nekem oziru mogli reči, da je tudi njen. Ako naj bo kri cena za zmago, smo pripravljeni to ceno plačati. Toda mi vemo, da je Amerika, čeprav v vojni neudeležena, nekaj več, kakor hladno ob strani stoječi gledalec. Naša moč od dneva do dneva raste, med tem ko je naš nasprotnik že dosegel višek v razvoju svoje moči in v porabi svojih sredstev. Uspehe, ki jih je imel, so mu povečali težave.

Pred udarom na Anglijo

Nemško polslužbeno poročilo pravi, da Nemčija Anglijo že napada polnih pet tednov

Berlin, 1. avgusta. AA. DNB. Od časa, ko je bila končana vojna v Franciji, stoje popolnoma vojaške zadeve na drugem mestu za politiko, ker niso v izgledu nobene večje operacije. Kakor razlagajo tuji vojaški krogi, bi nastal lahko zaradi tega vtis, da Nemčija vodi vojno proti Angliji samo s polovično močjo.

Leti krogi izjavljajo, da bi bilo tako tolmačenje napačno. Nemčija vodi vojno proti Angliji enako odločno in z istim zaupanjem v zmago, kakor jo je vodila proti Poljski in Franciji. Vse breme te vojne sloni na ramenih nekaj tisoč ljudi in posadek podmornic, hitrih motornih čolnov in letal. Vojskovanje proti Angliji je, kakor se razume, drugačno, kot je bilo proti Franciji, kjer je stopila v akcijo milijonska armada. Sredstva, ki se sedaj uporabljajo v borbi proti Angliji, dovoljujejo zaradi posebne vrste orožja uporabo samo omejenega števila borcev. Nemške podmornice in borbeni čolni ter lovska letala se lahko sporejajo s koncem meča, ki se nahaja v rokah preizkušenega borca. Ta borec je nemški narod.

Ako se sliši vprašanje: kdaj bo končno Nemčija udarila, amemo na to reči: Ona udarja že pet tednov, od dneva premirja vsak dan in vsako uro. Vsak dan prinaša nove uspehe podmornic, uspehe napadov nemških hitrih borbenih čolnov, napadov letal in uspešne zračne borbe nemških lovcev nad Rokavskim prelivom in nad angleško obalo. Vse te akcije zahtevajo od udeležencev junaštvo in požrtvovanje v največji meri. Te akcije so občutno zadele Anglijo.

Angleške izgube v 5 tednih

Samo na osnovi poročila vrhovnega poveljništva od 25. junija do 31. julija t. l. so nemške pomorske enote potopile 936.000 ton angleških trgovinskih ladij. Ta številka odgovarja povprečni tedenski izgubi 187.000 ton. Nemške zračne sile so sporočile istočasno potopitev 334.000 ton, tako da je bilo skupno v omenjenem času potopljenih angleških ladij s 1.270.000 tonami. Anglija izgube 250.000 ton tedensko ne bi mogla dolgo prenašati. Razen tega gre tu samo za najnižje številke, ker niso obsežene številne trgovinske ladje, ki so

Kmalu bo pa prišel čas, ko ne bomo samo gospodari morja, ampak tudi gospodarji v zraku. Kadar pride ta čas, takrat bo našemu nasprotniku žal njegovih uspehov. Prihodnji tedni bodo za nas višek v življenju našega naroda. Ako Anglija vzdrži, se bo oddahnil ves svet. Amerika to ve in — ponavljam — vsi dobro vemo, da ona v tem boju, ki ga bijemo ni in noče biti brezbrizen opazovalec dogodkov, ki pletejo tudi njeno usodo.

Ameriški listi se vzdržujejo vsakega razlaganja tega govora, češ, da morajo dobiti v roke točno besedilo. Nekateri listi menijo, da mora ameriška država protestirati proti takšnemu prikazovanju ameriške nevtralnosti, drugi listi pa, predvsem oni, ki spadajo v skupino Hearstovega tiska, naglašajo, da ne bodo prešli več dolgi meseci, ko bo tudi Amerika v vojni.

Amerika bo zasedla francosko otočje Martinique

Newyork, 1. avgusta. t. Stefani. Polslužbeno javljajo, kakor poroča v »New York Daily«, da bo ameriško vojno brodogradje odplulo v Karaibsko morje, kjer bo prevzelo pod svoje varstvo vse francoske otoke. Francoske vojne ladje, ki so usidrane v luki v Martinique, bodo razorožene, tistih 100 letal, ki so na krovu matične ladje »Bearn« pa bo Amerika kupila nazaj. Su to letala, ki jih je Francija svoje dni kupila v Ameriki. Letala bi Amerika potem prodala naprej Angliji.

bil zaradi bombardiranja težko poškodovane. Istočasno je Anglija izgubila do 870 letal. Stvarne izgube v letalih pa se lahko cenijo mnogo višje, ker številna zadeta letala niso več za porabo.

Italijanski list

o »bližajoči se uri odločilnega končnega udarca na Anglijo«

Turin, 1. avg. AA. Stefani. Današnja »Gazzetta del Popolo« objavlja članek svojega ravnatelja pod naslovom: »Izginilo bo kot Maginotova črta«.

Članek govori o sedanjem poteku vojne, ki jo izvajata državi osiša proti Angliji. Pisec članka pravi, da so v Londonu računali s tem, da Nemčija in Italija po premirju s Francijo ne bosta začeli nobene večje akcije proti Angliji. Toda — nadaljuje članek — državni osiša sta se spet oprijeli prave taktike, ki se je je nasprotnik najmanj nadejal. Letalstvo in mornarica držav osiša nastopata proti Angliji tako odločno in srdito, kakor sta nemška artilerija in letalstvo prebili Maginotovo utrdbo. Gibraltar, Malta, Aleksandrija, Haifa in Aden prenašajo čedalje težje italijanske udarce, kakor mora angleška obala nemške. Sredozemsko morje je že zaprto za Angleže, ki so bili zdaj prisiljeni ustaviti promet in prevoz nekaterih svojih najvažnejših proizvodov na angleško otočje. Ze so se na veliko začeli nemški napadi na britanske železniške proge in na glavna izvozna pristanišča angleške rudarske industrije. Anglija je že zdaj izpostavljena osredotočenemu napadu na vseh straneh in na vseh točkah. V kratkem bo nastopila ura tudi odločilnega končnega udarca.

Na koncu članka pisec omenja naslednji zgodovinski dogodek: Po bitki pri Austerlitzu je nekdo pokazal angleškemu državniku Williamu Pittu m. zemljevid tedanje Evrope. Pitt je dejal: Odnesite ta zemljevid. Anglija bo čez deset let potrebovala nov zemljevid Evrope.

V Angliji

računalo na napad

med 4. in 5. avgustom

Washington, 1. avgusta. b. »United Press« poroča iz Londona, da so angleški merodajni krogi z velikim zanimanjem sprejeli izjavo nemške vlade glede vojskovanja proti Angliji. V Angliji seveda tej verziji ne verjamejo in računajo, da bo Nemčija pričela napovedani napad proti Angliji med 4. in 5. avgustom, torej na dan 26. obletnice pričetka vojne Anglije proti Nemčiji v pretekli svetovni vojni.

Curih, 1. avgusta. b. Dobro poučeni dopisnik »Neue Zürcher Zeitung« poroča, da v krogih, ki so blizu vladi, že nekaj dni krožijo govorice, da je pričakovati v najkrajšem času napad

(Nadaljevanje na 2. strani)

Zemunska vremenska napoved: Delno oblačno skoro po vsej državi, razen v Primorju in v južnih krajih, kjer bo prevladovalo precej jasno vreme. Ponekod bo nalahno deževalo. Toplina se bo počasi dvigala.

V sredo zvečer je sprejel v banski palači finančni minister dr. Šutej časnikarje in je dal važno izjavo o novih proračunskih dvanajstinah in povišanju prejemkov drž. uslužbencev. — Slika ga predstavlja sredi časnikarjev

Belgrad, 1. avg. m. V današnjih »Službe novinar« je objavljena uredba za proračune najstn za mesece avgust, september, oktober, november, december 1940 in januar, februar, marec 1941 in o naknadnih in izrednih kreditih k proračunu dvanaestini. Z današnjim dnom stopi v veljavo račun dvanaestini v veljavo za prihodnjih osmih mesecev.

Preurejevanje na jugovzhodu

Veliko diplomatično delovanje v zvezi z Romunijo, Madžarsko in Bolgarijo

Švicarski glasovi o načelih nemške politike v Romuniji

Zeneva, 1. avg. t. »Journal de Geneve« se v daljšem članku bavi z novim položajem na jugovzhodu Evrope in omenja v zvezi s tem različna poročila, ki krožijo po švicarskem tisku glede načrtov, ki jih imata Nemčija in Italija glede preureditve tega prostora. List meni, da ima nemški kanceler jasne poglede glede južnovzhodne Evrope, iz katere morajo izginiti vsi tuji vplivi, tako da bo južnovzhodna Evropa predstavljala obenem tudi trdno oporišče Velike Nemčije ne le v borbi proti angleškemu imperiju, ampak tudi vsakim drugim težnjam, ki bi se mogle pojaviti na evropskem vzhodu od Baltika pa do Črnega morja. List pravi, da zasleduje nemška politika glede Romunije štiri načela:

1. Nemčija ne bo dovolila večjega razkosanja Romunije, ako bo slednja postala zaveznica Nemčije.
2. Romunija mora ukiniti vsak nadaljnji izvoz v Anglijo.
3. Romunska vojska naj takoj dobi nemške vojaške učitelje, tako da bi mogla v morebitni potrebi v bodočnosti sodelovati z nemško vojsko.
4. V romunski vladi in državni upravi morajo izginiti vse osebe, ki so Angliji tako ali tako naklonjene.

List pa ni mogel dobiti potrdila govornice, da je stalo v ospredju tudi vprašanje, da bi romunski kralj Karol prostovoljno odstopil in bi zasedel romunski prestol njegov brat princ Nikolaj, ki je, kakor znano, v dobrih odnosih z Železno gardo, ki uživa simpatije nemške vlade.

Cilj nemške politike na jugovzhodu Evrope je tudi — tako piše list — da bi se razkrojila

Balkanska zveza, ker nemški tisk zadnje čase ilak zelo jasno naglašja, ter da bi se na ta način nekako osamila Turčija, ki še vedno trdovratno drži z Anglijo. Turška postojanka da je namreč v obsevu nemške politike v bodočnosti od velike važnosti.

Kaj pa Sovjetska Rusija

List na to postavlja vprašanje: Kaj pa Sovjetska Rusija? Na to vprašanje odgovarja, da je zadržanje Sovjetske Rusije odvisno od tega, kaj bo na južnovzhodnem prostoru storila Nemčija. Sovjetska vlada da nima nobene druge skrbi, kakor Romunijo in Dardanele, kamor so oči sovjetskih državnikov s srepim pogledom obrnjene. Poleg tega pa so sovjetska vlada tudi skrbno pazi na ukrajinska žitna polja in na svoj petrolej na Kavkazu.

Vprašanje Karpatske Ukrajine

New York, 1. avg. t. Transocean: »New York Times« objavlja poročilo iz Rima, da je bil pri zanjih posvetih glede jugovzhoda tudi govor o Karpatski Ukrajini, ki jo je l. 1938 pri razpadu češkoslovaške države dobila Madžarska. Poročilo pravi, da je bila Karpatska Ukrajina ponujena Sovjetski Rusiji, ako bi slednja izjavila, da pusti svobodno roko silam osi, da po svoje preuredijo položaj na jugovzhodu Evrope. List sam pristavlja, da te novice prinaša z vsemi pridržki, čeprav ne izključuje možnosti, da ne bi Karpatska Ukrajina v kratkem postala predmet razgovorov med Sovjetsko Rusijo in Madžarsko.

Turčija ne pošilja čet na vzhod

Ankara, 1. avg. AA. Anatolska agencija je pooblaščenca izjaviti, da so brez osnove vesti govtov tujih agencij in radijskih postaj, da je turška vlada poslala čete v vzhodne kraje.

Sovjeti zbirajo čete ob Romuniji

London, 1. avg. »Exchange Telegraph« poroča, da so se odnošaji med Sovjetsko Rusijo in Romunijo zopet zaostri, zaradi česar je Sovjetska zveza zopet pričela zbirati čete na romunski meji.

Bolgarija — Romunija

Sofija, 1. avg. b. Tukajšnji romunski poslanik Filotij je odpotoval včeraj z letalom iz Bukarešte v Sofijo, kjer ga je sprejel predsednik bolgarske vlade Filov, nato pa še zunanji minister Popov. Nagli povratek romunskega poslanika, ki je bil na dopustu, spravlja v zvezo s pogajanji med obema državama v vprašanju Dobrudže.

Angleški protest v Romuniji

Berlin, 1. avg. AA. DNB: Angleška vlada je po svojem poslaniku v Bukarešti protestirala pri romunski vladi proti odvzemu angleških ladij na Donavi, proti izgonu angleških inženirjev zaposlenih v petrolejskih podjetjih ter proti imenovanju romunskega vladnega komisarja, ki naj bi vodil petrolejsko družbo, katere kapital je angleški. Angleška vlada smatra, da bi bila morala romunska vlada glede vseh omenjenih vprašanj stopiti predhodno v zvezo z angleško vlado. Berlinski politični krogi izjavljajo v zvezi s tem, da se zdi da London pozablja, da bi Romunija lahko isto očitala Londonu, ki Bukarešti ni obvestil in ni stopil v stik z romunsko vlado, ko je pripravil sabotažna dejanja na Donavi in v romunski petrolejski industriji. Romunska oblastva so preprečila sabotažo v zadnjem trenutku. Angleška vlada tudi pozablja, da je v Aleksandriji zadržala romunske ladje.

Molotov o zunanji politiki Sovjetske Rusije

Moskva, 1. avgusta. b. Danes ob 14 srednjeevropskega časa se je pričela v Kremli seja vrhovnega sovjetskega sveta. Te seje pa ni smatrati kot glavni sestanek vrhovnega sveta, temveč le kot predkonferenco, ki je trajala do 16. naka se je pričela seja vrhovnega sovjetskega sveta z vsemi ceremonijami. Pri tej priliki so bile vključene baltičske države v sestavi SSSR. Pri svečanosti so bile navzoče ugledne osebnosti. Ob 16.30 srednjeevropskega časa je imel komisar za zunanje zadeve g. Molotov velik zunanjepolitični govor. Zastopniki Besarabije in severne Bukovine so bili sprejeti z velikimi vojaškimi častmi in narodnimi manifestacijami.

Molotov govori

Komisar za zunanje zadeve Molotov je imel — ob drugi točki dnevnega reda zasedanja vrhovnega sveta sovetov — velik govor o zunanji politiki Sovjetske Rusije.

Uvodno je zunanji komisar omenil najnovejšo pridobitev Sovjetske Rusije s priključitvijo Besarabije, Bukovine in baltičskih držav. Po vrsti je opisal način, kako je nastal z Romunijo spor glede Besarabije in zakaj je bila Sovjetska Rusija prisiljena, da nastopi kakor je nastopila. Sovjetska Rusija ni mogla trpeti v svoji bližini razna gibanja, ki so ogrožala varnost sovjetskega ozemlja. Kriza z Romunijo je trajala samo en dan, kajti Romunija je uvidela, da nima druge možnosti, kakor to, da sprejme sovjetske zahteve. Sovjetska Rusija se je s priključitvijo besarabijskih in bukovinskih Ukrajinцев povečala za 3 in pol milijona prebivalcev. S tem je Sovjetska Rusija prišla spet do Donave, do tiste reke v Evropi, ki je gospodarska cesta za mnoge narode, ki ob njej živijo. Mislim da nikomur ne bo vše, da je ta uspeh Sovjetske Rusije zelo pomemben.

Na to je prešel Molotov na opisovanje položaja na Baltiku. Razlagal je, da se po lanskim sporazumih z baltičskimi državami položaj tamkaj ni dobro razvijal. Sovjetska Rusija da je ugotovila, da se po baltičskih državah pretakajo gibanja, ki so sovražna Sovjetski Rusiji. Odkrila je, da se med baltičskimi državami celo delajo poskusi za vojaško zvezo proti Sovjetski Rusiji. Za to vladi ni preostajalo drugega, kakor da nastopi, kakor je storila. Zahtevala je, da morajo baltičske države rdeči armadi dovoliti zasedbo svojih ozemelj. Ko je bilo to končano, je sovjetska vlada omogočila tem narodom, da so dobili svobodne volitve. Pri teh volitvah se je pokazalo, kakšno je stvarno razpoloženje baltičskih narodov, ki so vsi v veliki večini glasovali za zedinjenje s Sovjetsko Rusijo. S to pridobitvijo je Sovjetska Rusija spet narasla skoraj za 6 milijonov prebivalcev. Prišla je do Baltika, kjer je že svoje dni bila. In nikdo ne bo zanikal, da je to dejstvo spriči sedanjega položaja na mednarodnem polju velikega pomena.

Molotov je nato govoril o Finski in o zadnjih pogodbah, ki so bile z njo sklenjene. Sovjetska vlada je dosegla demilitarizacijo Aalandskih otokov in tudi takšen razvoj notranje političnega življenja na Finskem, da so sovjetski interesi niso več ogroženi. Sovjetska Rusija je v teku zadnjih 12 mesecev skupno narasla za 20 milijonov prebivalcev in je dosegla 200 milijonov ljudi, ki danes prebivajo v Zvezi sovjetskih narodov.

Glede Norveške je Molotov dejal, da onje ni mogoče ničesar reči, ker se nahaja v posebnem položaju zaradi zasedbe po nemški vojski.

Pač pa je postal položaj Švedske popolno-

ma jasen. Obe državi imata interes, da živita v dobrem sosedstvu in da čim bolj uredita svoje medsebojne gospodarske odnose. Trenutno so tudi pogajanja v teku, ki bodo medsebojne gospodarske odnose postavila na zdravo podlago.

Na to je prešel Molotov v svojem govoru na odnose z balkanskimi državami. Glede Romunije je ponovno poudaril, da ne vidi sedaj nobenega razloga več, da se ne bi odnošaji s to državo razvijali v popolnoma normalnih smereh.

Odnosaji z Jugoslavijo

Molotov je na to poudaril kot važen dogodek obnovitev diplomatskih odnosov z Jugoslavijo. Z Jugoslavijo se bodo obnovili tudi trgovski odnošaji in on ima vse upanje, da bosta Sovjetska Rusija in Jugoslavija mogli na gospodarskem področju sodelovati tako, da bo koristno za obe državi.

O Bolgariji se je Molotov izrazil v pričetnih besedah in podčrtal medsebojno povezanost obeh narodov ter dodal upanje, da bodo odnošaji tudi v bodočnosti ostali tako vedri in prijetni.

Glede Turčije je Molotov povedal, da so se odnošaji z njo od aprila meseca dalje nekoliko zatemnili, to pa zaradi nenadnih obiskov nekih nepoznatih letal, ki so priletela nad sovjetsko petrolejsko področje v Kavkazu. Sovjetska Rusija je morala odrediti ukrepe za povečanje čužnosti. Poslala je tudi vprašanje v Turčijo, odkod prihajajo ta letala. Toda Turčija je odgovorila, da nima nobene zveze z njimi. Listine, ki jih je objavila nemška Bela knjiga o namerah zaveznikov, da napadejo sovjetsko petrolejsko področje, so dokazale, da je bilo turško obnašanje popolnoma korektno. Sovjetska Rusija želi živeti s Turčijo v starih do sedanjih prijateljskih odnosih in pričakuje, da za to ne bodo nastopile nobene ovire.

Glede Irana se je Molotov pritožil, da je bila iranska vlada neodgovorna za polet angleških letal nad kavkaško petrolejsko področje. Zato ni čudno, če je sovjetska vlada na tej meji odredila ukrepe za povečanje svoje varnosti.

Pač pa je sovjetska vlada z Afganistanom sklenila nove pogodbe, ki bodo jamčile za zdrav razvoj

medsebojnih odnosov in medsebojnega sodelovanja na gospodarskem polju med obema narodoma.

Prehajajoč na Japonsko in Kitajsko je Molotov omenil željo sovjetske vlade, da z Japonsko živi v pravih sosednjih odnosih. V tej zvezi je omenil nedavni zaključek pogajanj za razmejitev med Sovjetsko Rusijo in Mandžurijo, odnosno med Mongolijo in mandžurskim cesarstvom. Razume pa se, je dejal, da Sovjetska Rusija zasleduje s pozornostjo program nove japonske vlade, ki se je začela zanimati za usodo raznih posesti evropskih držav na jugu azijske celine. Razume pa se tudi, da mora vsak poseg Japonske v urejanje teh ozemelj imeti svoje posledice tudi na stališče Sovjetske Rusije.

Kitajski je Molotov sporočil — nekoliko hladno sicer — pozdrave Sovjetske Rusije in zagotovilo, da Sovjetska Zveza želi s kitajskim narodom živeti v prijateljskem soglasju. Sovjetska država se bo pokazala tudi z dejanji, ne samo z besedami.

Molotov je na to omenil Združene države Severne Amerike ter dejal, da o odnošajih s to državo ne govori rad, ker nima nič povedati. Protestiral je, da se ameriška vlada vtiča v vprašanje baltičskih držav in da neki ameriški kapitalisti zadržujejo zlato baltičskih držav, čeprav bi moralo sedaj preiti v lastnino Sovjetske Rusije. Takšno stanje mora imeti svoje posledice tudi za razvoj političnih odnosov med Sovjetsko Rusijo in Ameriko.

Anglijo je omenil v isti zvezi in naslovil na njo nekaj pikrih besedi, češ, da se tudi ona zavzema za zlato baltičskih držav in s tem svojim zadržanjem ovira razvoj boljših medsebojnih odnosov.

Na koncu svojega govora je Molotov spregovoril nekaj besed o splošnem mednarodnem položaju, ki da je nastal po zmagovalnem pohodu nemškega orožja. Anglijo je ta pohod spravil v vedno večje težave za nadaljevanje vojne. Francijo pa je politični in neizmerno nesrečo. Takšen položaj mora imeti svoj odmev v mednarodnem življenju. Napovedal je, da se bo vojna nadaljevala, ker da bodo morale tudi Združene države Severne Amerike poseči v boj ob strani Anglija toda Sovjetska Rusija se vojne ne bo udeležila. Sovjetska Rusija zasleduje z bistrim očesom razvoj tega položaja in se bo zavedala, da lahko ponosno govori v imenu 200 milijonov svojih prebivalcev, kadar bi bilo potrebno varovati njene življenjske interese.

Nova japonska politika

»Upoštevati je treba spremembe na Japonskem in v zunanjem svetu«

Tokio, 1. avgusta. AA. DNB. Japonska vlada je dala danes izjavo, v kateri najprej omenja, da je danes svet na zgodovinskem razpotju in da se pojavljajo nove oblike vladavine, prava in kulture. Japonska stoji pred nalogo kakršne dozdaj ni imela. Nove smernice v razvoju svetovne zgodovine se morajo same sprejeti in čimprej izvesti temeljno obnovo ter izpopolniti državno organizacijo za potrebo narodne obrambe. Formulirana so naslednja temeljna načela državne politike:

1. Prizadevati se je treba, da se zagotovi svetovni mir in novi red v Veliki Aziji na podlagi solidarnosti Japonske, Mandžukua in Kitajske. V ta namen je treba zastaviti vse narodne sile.

2. Kar se tiče obrambe države in zunanje politike, je glavna naloga vlade ta, da bi se omenje-

ni cilji mogli doseči. Zaradi tega je treba upoštevati razvoj razmer na Japonskem in v zunanjem svetu. Japonska zunanja politika, katere izhodišča so točka je novi red na Daljnem Vzhodu, stremi v prvi vrsti za to, da se konča spor s Kitajsko, da se doseže narodna blaginja, zaradi česar je treba že vnaprej računati z velikimi spremembami v mednarodni politiki in o tvornih in nujnih ukrepih, ki jih je treba podvesti.

3. Za obnovo notranjega državnega življenja je potrebna popolna obnova celotne uprave. Sem spada v prvi vrsti organizacija državljanov, da služijo državi. Vzporedno s tem je treba opustiti vsa prizadevanja, ki gredo za osebno materialno koristjo. Nova politična oblika in nadzorovanje vseh vladnih poslov bo omogočilo sodelovanje med vlado in ljudstvom. Parlament mora postati organ, ki bo podpiral narod, bo pa reorganiziran.

Končno so postavljene smernice za narodno vojno gospodarstvo, ki gredo za tem, da se razvije avtonomno gospodarstvo Mandžukua in Kitajske.

Odmev v Ameriki

Washington, 1. avg. b. Zaradi izjave japonskega zunanjega ministra Maouke glede nove ureditve Azije izjavljajo ameriški vladni krogi, da se je Japonska zavezala, da ne bo spreminjala dosedanjega stanja. V kolikor bi hotela doseči kakšne spremembe bo Amerika takoj protestirala in ne bo pod nobenimi pogoji dopustila novih sprememb v Aziji.

Iz Francije

Obtoženci in obtožnici

Vichy, 1. avgusta b. »United Press« poroča: Uradni list francoske vlade je objavil včeraj uredbi o ustanovitvi vrhovnega sodišča. Ako bo vlada prenesla svoj sedež v Pariz, bodo tudi vsi obtoženci odposlani v francosko prestolnico. Do sedaj obtoženi politiki so: Daladier, Cot, Champinchi, Gamelin, Reynaud in še nekateri drugi, vendar pa še ni bil nihče aretiran. Le Georg Champinchi in Daladier sta pod policijsko stražo v nekem marsejskem hotelu. General Gamelin je še vedno na svojem posestvu v nezasedenem francoskem področju, ki se le nekaj kilometrov nahaja od nemške meje. Kot poročajo, je Gamelin zaposlen z velikim delom, ki se nanaša na njegovo osebno obrambo. General Weygand, ki je sodeloval z generalom Gamelinom in je bil pozneje vrhovni poveljnik mednarodnih sil, bo v glavnem odgovarjal za vojne priprave francoske armade in za vojni material od začeta napetosti. Dalje bosta Gamelin in Weygand odgovarjala za pasivnost francoske armade v prvih devetih mesecih pred veliko nemško ofenzivo. V vsem tem času je francoska armada le enkrat izvedla ofenzivne operacije. Ta poskus pa je bil že prvi mesec vojnih operacij opuščen in Gamelin je izdal naredbi, da se francoske čete umaknejo iz saarskega področja. Potem pa francoska armada ni nikdar več prešla v ofenzivo vse do 10. maja, ko so francoske in britanske čete prešle na nizozemsko in belgijsko področje, da preprečijo nemško ofenzivo. Ta akcija pa se je končala z evakuacijo njihovih vojsk pri Dunquerqueu. O zadnji stopnji umika Gamelina ne bodo spraševali, ker tedaj ni bil več poveljnik armade, ki je imela izvesti nadvse važne operacije proti prodirajočim nemškim četam. Čuje se, da bo general Gamelin predložil prepise poročil francoskih vojnih sil o odpremi vojne ekspedicije v Narvik. Dalje bo predložil poročila, ki ga je poslal Daladieru in v katerem je zahteval ustvaritev novih oklopnih blindiranih divizij, ker je francoski generalni štab dobil obvestila o formiranju novih nemških oklopnih divizij. Iz objavljenega odloka se vidi, da bo generala Gamelina brzkone doletela dosmrtna robija, ne pa smrtna kazen.

Proti framasonom

Zeneva, 1. avgusta. AA. DNB: Petit Journal objavlja izjavo de la Roqua, v kateri zahteva, da se morajo protozoidarske lože v Franciji razpustiti. V njej pravi, da se o tem vprašanju nikdar ni zadosti govorilo. Če se to vprašanje ne reši, potem ne bo uničena najvažnejša klica zla, zaradi katerega je Francija mnogo pretrpela in še danes trpi. Vsa država pričakuje, da bo protozoidarstvo prepovedano.

Clermond-Ferrand, 1. avgusta. AA. Havas: Prvi vlak, s katerim se vračajo člani francoskega diplomatskega zastopstva v Londonu, je prispel nocoj v Clermond-Ferrand. Diplomatski zastopniki so odpotovali iz Londona 19. julija.

Clermond-Ferrand, 1. avgusta. AA. Havas: »Tempe« objavlja besedilo spomenice, ki jo je francosko-ameriški odbor poslal svojim zastopnikom onstran Atlantika. Spomenica poudarja, da je bila Francija prisiljena podpisati premirje, ker drugače ni mogla postopati. Prav tako stoji v spomenici, da je bila pred tem Francija skoro čisto prepričana svoji usodi od strani Anglije.

Alzacija in Lorena

bosta priključeni k Nemčiji

Berlin, 1. avgusta b. »Berliner Nachtausgabe« poroča, da bosta Alzacija in Lorena popolnoma priključena Nemčiji.

Za zaščito pravic naših državljanov v Ameriki

Iz Združenih držav Severne Amerike smo dobili poročila, da so se v državi West Virginia smrtno ponesrečili trije Jugoslovani. Njihove družine, ki prebivajo v Jugoslaviji, pa ne dobijo nobene odškodnine, ker da so nekatere države izdale odlok, da uživajo podporo samo tisti člani ponesrečenčevih družin, ki prebivajo v Združenih državah.

Stališče, ki so ga na škodo naših rojakov in njihovih družin zavzele nekatere države v Severni Ameriki so proti ustavne, ker so v nasprotju s splošno veljavnim mednarodnim sporazumom, sklenjenim med Združenimi državami in našo državo. Osnovni sporazum glede pravic naših državljanov odnosno njihovih družin je bil med Združenimi državami in kraljevino Srbijo podpisan l. 1882 in je bil pozneje razširjen na vsa kraljevino Jugoslavijo. Ta sporazum določa, da imajo naši državljanji pravico na denarno odškodnino, v primeru da se njihov mož, odn. oče, od katerega so bili odvisni za svoje vzdrževanje, postane žrtev smrtne nesreče pri delu na ozemlju vseh Združenih držav Severne Amerike. Ta sporazum vključuje tudi tako imenovano mednarodno veljavno klavzulo o »največji ugodnosti, kar pomeni, da imajo vsi naši državljanji pravico do enakih ugodnosti kot jih Združene države Severne Amerike priznavajo v svojih sporazumih z izjemskimi državami.

Zaradi tega bi bilo potrebno, da naše ministrstvo za zunanje zadeve stori potrebne korake za zaščito pravic naših državljanov, in da se pobriga, da bo vrhovno sodišče v Severni Ameriki, pred katerega ta spor mora priti, postavljeno v možnost, da o tem sporu odloča veljavno za vse ozemlje Severne Amerike in v skladu z mednarodnimi pogodbami.

Naši gospodarstveniki pojdejo na obisk k Sovjetom

Zagrebske »Novosti« poročajo iz Belgrada, da so na konferenci zastopnikov industrije mila sklenili, da pošljejo večjo delegacijo gospodarskih strokovnjakov, ki naj bi obiskali Sovjetsko Rusijo in tamkaj proučili možnosti za nabavo tehničnih olj. Predlog je bil poslan tudi drugim industrijam. Gospodarski strokovnjaki so po informacijah »Novosti« izjavili, da bodo potovali na lastne stroške.

»Zadružna mladina Jugoslavije«

Zagrebski »Obzor« poroča iz Belgrada da je bilo tamkaj nedavno ustanovljeno gibanje »Zadružna mladina Jugoslavije«, ki da ima že nad 30 podružnic v državah, ta organizacija, da širi pismenost, organizira kmetijske tečaje, prireja zabave, organizira predavanja o zdravstvenih vprašanjih in dr. Društvo vzdržuje stalne zveze z bolgarsko mladino. Pravila pravijo, da ima ta organizacija nalogo, da s pomočjo tečajev pogloblja zemljepisno znanje ter poučuje svoje člane o zgodovini, gospodarstvu, trdnosti, npravstvenem pouku, jeziku in šahu.

Potres v Turčiji

Carigrad, 1. avgusta. AA. (DNB.) Še vedno ni mogoče dobiti točnih podatkov o številu žrtvih, ki jih je zadnji potres zahteval v Anatoliji. Področje, ki ga je zadel potres v srednji Anatoliji, ima slabe prometne zveze in zato ni bilo mogoče ugotoviti, koliko so bili prvi podatki o številu žrtvih točni. Vsak dan pa prihajajo poročila o odkopavanju novih trupel. Turške civilne in vojaške oblasti so poslale po-

možne oddelke v prizadeto pokrajino. Tja so poslali tudi zdravnike, življenjske potrebščine in šotore. Potresni sunki se od časa do časa ponavljajo.

Notranji minister je poročal predsedniku republike v Carigradu o ukrepih, ki so bili izdani za pomoč prizadetemu ljudstvu. Vest, ki pravijo, da je potres zahteval nad tisoč žrtvih, do sedaj še niso potrjene.

Gospodarstvo

Nove preračunske dvanajstine Iz ekspozicije g. finančnega ministra

Včeraj smo v izveščku objavili ekspozicije ministra financ g. dr. Jurija Šuteja, danes pa prinašamo iz njegovega ekspozicije računski del, ki kaže višino sedanjih dvanajstine v primeri s prej veljavnim proračunom (pri tem so prve 4 dvanajstine vzete skupno z nadaljnjimi 8 dvanajstinami, tako da imamo skupno primerjalno sliko, vse vsote so namrečene v tisočih dinarjev zaradi lažjega pregleda):

	proračun 1939-40	12 dvanajstine 1940-41
vrhovna državna uprava	178.867	145.678
pokojsnine in inval. podpore	1.050.000	1.312.605
državni dolgi	1.144.574	1.538.740
ministrstva: pravosodno	365.510	398.151
prosvetno	743.041	839.382
znanstveno	154.331	175.499
notranje	580.869	564.042
finančno	853.776	933.065
vojno	2.928.166	3.871.827
gradbeno	213.500	256.929
prometno	2.967.934	3.380.898
poštno	467.225	557.008
kmetijsko	113.496	137.090
trgovinsko	41.546	46.240
izvoz in rudnikov	253.623	257.417
socialne politike	202.520	210.401
fizično vzgojo	10.029	28.798
rezervni krediti	40.000	40.000
skupno	12.327.909	14.708.272

Iz tega pregleda je razvidno, da so proračunski izdatki zmanjšani samo za vrhovno državno upravo, dočim so vsi drugi resorji zabeležili znatno povečanje izdatkov. Največje je povečanje izdatkov za vojsko in mornarico, nadalje za državne dolge, ter za prometno ministrstvo ter za pokojnine in invalidske podpore. Odstotno so najbolj narasli izdatki ministrstva za telesno vzgojo naroda, ki so se podvojili. Če razčlenimo povečanje državnih izdatkov po dvanajstinah, vidimo, da so se s prvimi štirimi dvanajstinami državni izdatki povečali za 809.846.441 din, z naslednjimi osmimi dvanajstinami pa za 1.570.498.610 din, tako da je največji del povečanja prišel dejansko v prve štiri dvanajstine.

Vojne finance drugod

Glede na važnost ukrepov drugih držav na finančnem polju, iz katerih se lahko marsikaj naučimo, posnemamo se naslednje podatke iz govora g. finančnega ministra:

Nemčija. Prvi ukrep Nemčije je bilo z začetkom vojne povečanje dohodnine za 50%. Nadalje so bile takoj tudi zvišane trošarine v obliki posebne vojne doliade na tobak, pivo, žganje, spirituzne in šampanjec. Nadalje so morale občine in pokrajine odvesti del svojih dohodkov državi v obliki posebne vojne prispevka. Nemčija z nastopom vojne ni imela potrebe podvezovati kakšne posebne ukrepe, ker je bila finančno že prej pripravljena. S svojo popolno kontrolo cen je uspela vzdržati cene stalne in je s povečano proizvodnjo povečala tudi narodni dohodek. Tudi davčni aparat je v Nemčiji na višku. Dobrodo so tako zelo narasli v letu 1939.

Anglija. Še pred vstopom v vojno je Anglija uveljavila svoj prvi vojni proračun za 1939-1940 v svrhu oborožitve. Po začetku vojne je bil proračun revidiran in povišan od 1932 na 1933, dočim je znašal za 1938-1939 samo 950 milij. funtov. Povišane so bile trošarine na pivo, vino, špirit in spirituzne, tobak in sladkor. Dohodnina je bila povišana na 35 in letos na 37,5%. Uveden je bil poseben davek na vojne dobičke, ki znaša 60% tako imenovanega standardnega dobička. Poleg tega so bili uveljavljeni še razni davčnotehnični ukrepi. Proračun za 1940-1941 znaša 2.967 milij. ali okoli 600 milijard dinarjev. — Prvo vojno posojilo je razpisala Anglija 12. marca 1940 za 300 milij. funtov po 3%, nato je bilo razpisano še eno novo posojilo z 2,5% obresti in je razpisano še tretje brezobrestno posojilo. Toda vse to ni dovolj in pred nedavnim je bil predložen nov dopolnilni proračun, ki povečuje proračun na 3.467 milij. funtov. Dohodnina se bo zvišala na 42,5%, dopolnilni davek (supertax) se povečuje na dohodke nad 2000 funtov postopno tako, da država pri dohodku 20.000 funtov vzame 9 desetlin za sebe. Nasledstvene takse se povečujejo za 10% in bodo v raznih primerih znašale do 65%. Povišane so takse od vstopne v gledališču in nakupne takse. Povišana je carina na tobak in vino. Vendar se v Angliji govori še o možnosti inflacije.

Francija. Prvi vojni ukrepi Francije datirajo z aprilom 1939, ko je bila uvedena taksa za oboroževanje in uvedena minimalna stopnja dohodnine po zunanjih znakih (stanovanje, avtomobil, število služinčadi itd.). Dne 1. maja 1939 je bila uvedena 1% taksa za oboroževanje, ki stvarno predstavlja davek na poslovni promet. Posebno so obdavčeni dobički podjetij, ki delajo za državno obrambo. Čim ta dobiček prekorači % naročila, se obdavči za 50%, kar se zviša pri višjem dobičku na 60%. Dobički nad 20% se konfiscirajo v korist državne blagajne. Z začetkom vojne je bil ta davek poostren, da se zniža minimalna stopnja dobička, ki se obdavči, na 2%, maksimalna pa na 8%, tu se namreč dobiček konfiscira. Davek znaša sicer 25-75%. Povišan je bil davek na dohodek nameštencev in delavcev od 2 na 4%, nemobilizirani plačajo 15%. Nadalje je bila stvorjena reforma v tem, da se ta davek odbije že pri izplačilu. 14 dni kasneje je bil uveden vojni davek na vsa trgovska in industrijska podjetja brez ozira na to, ali delajo za potrebe državne obrambe ali ne. Vsekakor bo morala Francija podvzeti nove davčne ukrepe.

Belgija. Mobilizacijski proračun za 1940 je znašal 8,5 milijarde belg. frankov poleg rednega proračuna, ki znaša 16 milijard frankov. Za kritje izdatkov mobilizacijskega proračuna se uvaža davek na izredne dobičke s stopnjo 70% in doklada na obstoječe davke. Prometni davek se povečuje od 2,75 na 3,5%, poleg tega pa so bili pritegnjeni v plačevanje tega davka tudi neki novi predmeti, ki dotlej niso bili podvrženi. Povišana je bila trošarina na bencin in naftine proizvode za 50 centimov, trošarina na žgalice od 2,5 na 5 centimov, na tobak in njegove proizvode za okoli 12,5%, na kavo za 1 belg. frank in končno trošarina na kolonialne vode in pivo. Toda upoštevati je treba še dejstvo, da je dobil še pred začetkom vojne kralj posebna pooblastila za manipuliranje vseh državnih izdatkov itd.

Holandija. Za kritje izrednih izdatkov tako imenovanega tretjega (mobilizacijskega proračuna) je moral holandski finančni minister povečati trošarine in takse. Taksa na zapuščine je bila povišana, nadalje je bila povišana trošarina na bencin od 0,015 na 0,185 hol. gold., uvozna carina na kavo na 20 gold. za 100 kg in končno je bila povišana trošarina na sladkor za 10 centov. Predlog proračuna za 1940 je izkazal deficit v znesku 55,6 milij. gold. Za kritje tega primanjkljaja je bil povečan davek na dividende in taničije na ta način, da je bil ta davek, ki je znašal 2%, zamenjan z davkom na dohodek s stopnjo 10%. Poleg tega je Holandija razpisala posojilo po 3%, česar Holandija v zadnjih 20 letih ni podvezala.

Švica. Je vpeljala januarja 1940 davek na vojne dobičke, večje od 10% napram povprečnemu dobičku iz prejšnjih let. Ta davek velja tudi za nazaj, za 1939. Davčna stopnja je progresivna in znaša 30-40%. Poleg tega so bile že prej povišane stopnje davka na poslovni promet in uvedena je bila posebna obrambna doklada. Ker pa to vse ni bilo dovolj, so začeli govoriti o davku na imovino, ki bi znašal 2-3% kapitala skozi nekaj let. Od tega se pričakuje letni efekt 500 milijonov frankov.

Letošnji položaj na hmeljskem trgu

Ker se obetajo letos za naše hmeljarje težki časi, je sklicala Kmetijska zbornica za dne 31. julija t. l. v svoj urad v Ljubljano posebno konferenco, ki se je je udeležilo več zborničnih svetnikov s predsednikom Steblovnikom na čelu, zastopniki banke uprave, Zbornice za trgovino, obrt in industrijo, hmeljarskih organizacij in še nekateri drugi strokovnjaki in interesenti. Prejšnja leta smo prodajali naš hmelj s posredovanjem Nemčije, zadnja leta pa tudi direktno v Ameriko. Ravno zato nam je povzročila sedanja vojna velike težave, zlasti ker pridelava Amerika tudi sama veliko hmelja. Eventuelno bi prišel preko Amerike v poštev še japonski trg. Ker je hmelj za naše hmeljarske okolišne edini dohodek, bi izpad izvoza povzročil pravo katastrofo. Možnost izvoza bi bila pa preko Sušaka v Ameriko vendarle še podana, ako bi država pritiskala na naše paroplovne družbe, da se tega posla lotijo in če se izvozniki združijo. Ako se pa politični položaj na Sredozemlju še poostri, potem bi zaradi prevelikega rizika za izvoz seveda ne bilo izgledov in tu bo nastopilo potem vprašanje, kdo naj pomaga našim hmeljarjem iz te krize.

Zborovalci so v intenzivni in stvarni debati ugotovili, da naj bi se s povišanjem uvozne carine na hmelj prisililo naše pivovarje, da porabljajo domači hmelj, čeprav je ta poraba le neznatna. Dalje naj vlada vsekakor opozori naše brodolastnike, da stavijo svoje ladje na razpolago za prevoz našega hmelja v Ameriko, a prometno ministrstvo naj skrbi, da bo v sezoni za prevoz hmelja do luke na razpolago dovolj vagonov.

Za financiranje izvoza v Ameriko bi bili izvoznikom potrebni izdatnejši krediti, da bi se hmeljarjem za prodano blago že pri prevzemu izplačalo kakih 20 din po kilogramu, kolikor znašajo produkcijski stroški za hmelj. Ostanek pa bi se izplačal potem, ko pride blago na svoje mesto. Izvozniki bi dobili kredit pri denarnih zavodih le proti popolnemu jamstvu, ki ga pa zaradi izrednih razmer danes ne morejo dati. Zato je potrebno, da prevzame banovina ali pa država garancijo, slično, kakor je dala jamstvo tudi že v drugih primerih. Treba je pa, da se tudi eksporterji čim prej združijo in s tem olajšajo izvoz. Sklenjeno je bilo, naj Kmetijska zbornica in Zbornica za trgovino, obrt in industrijo ukreneta vse korake, da se izvrše sklepi konference.

Pogajanja s Slovaško. Iz Belgrada poročajo, da potekajo gospodarska pogajanja med našo državo in Slovaško izredno ugodno. Pogajanja so sicer že zaključena, izdelati pa je treba še zaključni protokol. Verjetno je, da bo protokol podpisan že v soboto dne 3. t. m. Promet bo zelo znaten.

Prometno sodelovanje z Bolgarijo. V Belgradu je odobreno osnovanje delniške družbe »Balkan Koop-transport« z glavnico pol milijona din. Družba ima namen baviti se z mednarodnimi prometnimi, špeditskimi itd. posli, prvenstveno za združeno organizacijo Jugoslavije in Bolgarije. — Ustanovni občni zbor bo 5. avgusta 1940.

Romunija. Povečanje proračuna se je začelo že 1939-40 za 3.017 milij. lejev. Značilno je, da je od skupnega povečanja proračuna odpadlo 60,8% na vojsko in oboroževanje. Povečanje se je krilo s povišanjem vojnih taks oseb, ki so opravečene vojaške obveznosti, povečani so bili neposredni davki za 2% in povišana je bila taksa na petrolejsko proizvodnjo v notranjosti države. Uvedena je bila nova taksa 10%, ki zadržuje od loterijskih dobičkov in pri loterijskih obveznicah. Letos je bil proračun povišan za 3.363 milijonov lejev. Največ odpade na obrambo: 2.365 milijonov lejev. Kritje je bilo dobljeno v 2% davku na poslovni promet, v davku na alkoholne pijače in v davku na izredne dohodke vojnih dobaviteljev. To se nanaša vse na redni proračun, ki znaša 35.542 milij. lejev. Poleg tega pa obstajajo posebni proračuni: vojni proračun 14.285 milij., proračuni raznih institucij 54.627 in proračun za posebne namene 1.699 milij., tako da znaša skupni romunski proračun 106.453 milij. lejev ali 80 milijard dinarjev.

Bolgarija je povečala svoj redni državni proračun od 7,6 na 8,45 milijarde lefov. Uvedla je poseben davek za drž. obrambo, tako da mora vsak državljan z letnimi dohodki nad 24.000 lefov odstopiti državi svoj dvadnevni zaslužek, močnejši zavezanci pa morajo dati celo 11 dnevni zaslužek.

Turčija. Tudi Turčija je povišala davke, in sicer dohodnino za 50%. Prometni davek bank in zavarovalnic je podvojen. Povišana je trošarina na tobak in alkoholne pijače. Končno je povišana uvozna carina na sladkor. Od vsega povečanja pričakujejo 6,2 milij. turških funtov.

Grčija. Tudi Grčija je povečala carino na razne uvozne predmete in uvedla nove carine za razne elektromehanične predmete. Izvozna carina na kože je bila uvedena letos. Uvedla je začasen dopolnilni davek (za leta 1940, 1941 in 1942) pri zgradarini, ki znaša 3-6%, pri uslužbenem davku 6%, nadalje pri dividendah, taničijah itd. Nadalje je uveden dopolnilni davek na dohodke večje kot 25.000 drahem. Zgradarina, ki je bila v Grčiji ukinjena leta 1927, je bila zopet začasno uvedena. Uveden je tudi poseben davek na izredni dobiček trgovske mornarice. Poleg teh povečanj pa ima grški proračun, ki znaša 15.513 milijonov drahem, še 602 milij. drahem primanjkljaja.

Madžarska je povečala svoj letošnji proračun na 2.693 milij. pengő (za 18 mesecev), dočim je lanski proračun znašal (za 12 mesecev) 1.335 milijonov. Povečanje za 12 mesecev znaša 460 milijonov odtodno 24,66%. V letošnjem proračunu znaša deficit 130 milij. pengő ali 1,3 milijarde dinarjev, tako da bo Madžarska tudi prisiljena uvesti nove davčne ukrepe.

Specialne takse za izvozna potrdila, katera izdaja ravateljstvo za zunanjo trgovino. Minister za trgovino in industrijo je s soglasjem z gospodarsko-finančnim odborom ministrov izdal odlok s 1. julijem o specialnih taksah za izvozna potrdila, katera izdaja ravateljstvo za zunanjo trgovino. Odlok pravi, da se za potrdila, ki jih izdaja ravateljstvo za zunanjo trgovino, za izvoz vse države brez razlike pobira tale taksa: sveže sladkovodne ribe 12 din za met. stot, surove in suhe kože: konjska 12, goveje, kravje in junčje 15, svinjske 10, telečje 25, ovčje in jareče 30, jagenjkove 40, jareče 50, koža divjačine 100, strojene kože vseh vrst 50, rogovi, kopita itd. 3, živalske dlake (razen prašičjih ščetin) 10, prašičje ščetine 200 in volna 30 din za met. stot. Te takse se plačujejo s posebnimi kolki, katere je nalepiti in uničiti na izvoznih dovoljenjih. S tem so se izpremenile dosedanje takse, ki so veljale od 20. decembra 1938. Nove takse so stopile v veljavo že dne 1. julija 1940.

Kako je s koruzo. Zbornica za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani je na osnovi pritožb raznih združenj trgovcev zaradi pomanjkanja koruze in koruznih izdelkov naslovila tozadevno posebno vlogo na ministrstvo trgovine in industrije. Dne 27. julija 1940 je ministrstvo trgovine in industrije odgovorilo Zbornici tole: V zvezi z vašo predstavko z dne 6. julija vam sporočamo, da je bila vaša predstavka poslana Priv. izvozniki družbi, da podvzame vse potrebno, da bi se dala koruza na dispozicijo tudi interesentom z zborničnega področja. Obenem opozarja ministrstvo zbornico, naj naslovi interese, da se srami obrne neposredno Priv. izvozniki družbi, ker družba sama daje potrebne dispozicije po zahtevah posameznikov in po pogojih družbinega poslovanja. Ta odgovor ministrstva trgovine in industrije je sporočila Zbornica za trgovino, obrt in industrijo vsem združenim trgovcem, da se naj interese obračajo neposredno na Priv. izvozno družbo v Belgradu.

Uvoz bombaže preje iz Italije. Ker pogajanja med našo in italijansko tekstilno industrijo na Bledu niso imela uspeha, so sedaj Italijani predlagali novo konferenco, ki pa bi bila uradna, v Milanu. Tu je verjetno, da se bo dal doseči sporazum, ker je znano, da dobavlja Italija bombažo prejo Madžarski in Romuniji po ceni 20-25 lir za kilogram.

Bombaž iz Italije. Italijanske pristojne oblasti so obvestile naše pristojne oblasti v Belgradu, da je odpravljen prepoved izvoza za nekatere količine surovega bombaža, ki se nahaja v italijanskih lukah, odn. carinskih skladiščih. Gre za količino 3100 bal, od katerih ima vsaka teža 280-345 kilogramov. Ta bombaž pripada tem-le tekstilnim industrijam v Sloveniji: Glanzmann & Gassner, Tržič, Jugobruna, Kranj, Inte, Kranj ter Hutter in drug. Maribor.

Maksimiranje cen premoga. Pričakovati je, da bo urad za nadzorstvo cen v kratkem maksimalne cene premoga v vsej državi. Cene premoga bodo odredene franko rudnik. Preden bo to izvedeno, bo urad za nadzorstvo cen prekontroliral podjetja glede proizvodnih stroškov.

Alfa, separatorji in stroji za mlekarstvo. Zagreb. Glavnica 1,0, bilancna vsota 4,8 4,35, dobiček 0,008 (izguba v letih 1937 in 1938 0,073 milij. dinarjev).

Preslica, tekstilna industrija, Zagreb. Glavnica 2,5, bilancna vsota 24,36, brutto donos 14,66, izguba 1,0 milij. din (podatki so za leta 1938).

Število radijskih naročnikov v naši državi. Po podatkih poštnega ministrstva je znašalo število radijskih naročnikov meseca junija letos v vsej državi 173.474. To število je bilo razdeljeno na posamezna pošta ravateljstva takole: Ljubljana 22.152, Novi Sad 48.533, Zagreb 35.885, Belgrad 20.880, Split 13.870, Skopje 12.974, Sarajevo 8.420 in Cetinje 2260. Iz tega se vidi, da ima dejansko največ radijskih aparatov Vojvodina in da je zaradi tega območje belgrajske radijske postaje zelo močno.

Poravnalno postopanje je uvedeno o imovini Sevskega Ivana, trgovca v Janzevskem vrhu št. 73, pošta Brezno, narok za sklepanje poravnave 4. septembra, oglašiti se je do 27. avgusta 1940.

Odprava konkurza Vzemne pomoči. Ko je bil leta 1933 razglašen konkurz nad imovino Vzemne pomoči, reg. pomožne blagajne v Ljubljani, je bilo pričakovati, da se bo zadeva dolgo vlekla. In v resnici je šele dne 20. julija 1940 proglasilo Okrožno sodišče v Ljubljani, da je odpravljen konkurz, ker je bila razdeljena konkurzna masa.

Nova delniška družba. V trgovinski register v Belgradu je bila vpisana Mlava, d. d. z glavnico 1 milij. din. Družba se bo bavila z rudarstvom. Člani upravnega odbora so naslednji: Milivoj Jevremović Pavle Mihajlovič, dr. Franjo Drušković, Stanimir Tonič in Vojislav Lalković.

Borze

Dne 1. avgusta 1940.

Denar

Ameriški dolar 55.—

Nemška marka 14.70—14.90

Devizni promet je znašal na zagrebški borzi 5.410.840 din, na belgrajski borzi je bilo v elektnih prometa 38.000 din.

Ljubljana — uradni tečaji

London 1 funt 169.02—172.22
Newyork 100 dolarjev 4425.00—4485.—
Zeneva 100 frankov 1008.06—1018.06

Ljubljana — svobodno tržišče

London 1 funt 209.05—212.25
Newyork 100 dolarjev 5480.00—5520.—
Zeneva 100 frankov 1245.70—1255.70

Ljubljana — zasebni kliring

Berlin 1 marka 14.70—14.90

Zagreb — zasebni kliring

Solun 100 drahem 40 denar

Belgrad — zasebni kliring

Solun 100 drahem 40 denar

Sofija 100 din 92.20—90.80

Curih, Newyork 440 (bankovci 457), Pariz 9.70 (bankovci 6.90), Berlin 175.62, register marke 51.50, trgovske marke 18.75, London 17.50 (bankovci 11.50), Milan 22.20, Sofija 5.25, Buenos Aires 96.375.

Vrednostni papirji

Vojna škoda:

v Ljubljani 439—444

v Zagrebu 440—443

v Belgradu 439—441

Ljubljana. Drž. papirji: 7% inv. pos. 96.50 do 98, agrarji 50—51, voj. ško. pr. 439—444, begl. obv. 76.50—78, dalm. agr. 70.50—71.50 8% Bler. pos. 97—98, 7% Bler. pos. 98—94, 7% pos. Drž. hip. banke 98—100, 7% stab. posojilo 98—95. — Delnice: Nar. banka 7900—8000, Trboveljska 300—305, Kranjska industrijska družba 148 den.

Zagreb. Drž. papirji: 7% inv. pos. 96 denar, voj. ško. pr. 440—443 (442), begl. obv. 77—78.50, dalm. agr. 70.50—71.50, 6% žum. obv. 69 denar, 8% Bler. pos. 97.50 denar, 7% Bler. pos. 98 den., 7% pos. Drž. hip. banke 100 denar. — Delnice: Priv. agr. banka 192 blago, Trboveljska 300—308 (300), Güttmann 45—51, Sladk. tov. Osijek 245 do 250, Osl. livarna 165 denar, Jadr. plovlja 400 den.

Belgrad. Drž. papirji: 7% inv. pos. 97.50 do 98.50, voj. ško. pr. 439—441 (441, 440), begl. obv. 76.75—77.50, dalm. agr. 69.50—70.50 (70), 4% sev. agr. 51.50—52.50, 7% pos. Drž. hip. banke 100 denar. — Delnice: Narodna banka 7900 blago, Priv. agr. banka 192—194 (192).

Žitni trg

Novi Sad. Za pšenico po uredbi določene cene. Moka Og. Ogg 400—410. Za ostalo moko ni cene. Fižol nima cene. Otrbi 171.50—175. — Promet majhen.

Cene živine in kmetijskih pridelkov

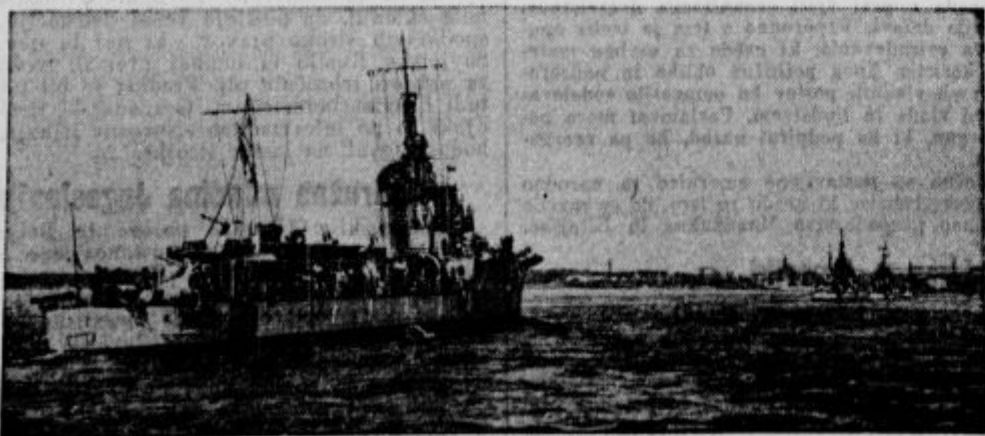
V Konjicah, dne 27. julija 1940: voli I. 9, II. 8, III. 7 din; telice I. 8, II. 7, III. 6 din; krave I. 7, II. 6, III. 5; teleta I. 9, II. 8 din; prašiči špeharji 14; pršutari 14 din za 1 kg žive teže. — Goveje meso: I. prednji del 16, zadnji del 16 din; II. prednji del 14, zadnji del 14; III. prednji del 12, zadnji del 12; svinjina 18; slanina 20; svinjska mast 22; čisti med 20; neoprana volna 35; oprana volna 50; goveje surove kože 20 din kg; telečje surove kože 15 din; svinjske surove kože 6—7 din za kg. — Pšenica 003, jčemen 300, rž 300, oves 250, koruza 275, fižol 600, krompir 250, lucerna 30, seno 65, elama 30, pšenična moka 400, koruzna moka 250 din za 100 kilogramov. — Jajca 1 din za komad. — Navadno mešano vino pri vinogradnikih 450 za liter, finejšje sortirano vino pri vinogradnikih 5—6 din za liter.

V Kranju, dne 30. julija 1940: Dogov. 52 volov, 19 krav, 11 telet, 3 biki, 24 ovc in 143 prašičev. Prodanih je bilo: 39 volov, 11 krav, 11 telet, 2 bika, 3 ovce in 77 prašičev. Cene so bile naslednje: voli I. 9.25; II. 8.50; III. 7.25; telice I. 9.25; II. 8.50; III. 7.25; krave I. 8.50; II. 7.25; III. 6; teleta I. 9; II. 8; prašiči špeharji 12—13, prašiči pršutari 11—12 za 1 kg žive teže. — Goveje meso I. prednji del 16, zadnji del 16; II. prednji del 16, zadnji del 16; III. prednji del 14, zadnji del 14; svinjina 18—20, slanina 28, svinjska mast 23, čisti med 24—26, neoprana volna 28—35, oprana volna 38—42, goveje surove kože 12—14, telečje surove kože 18 do 20, svinjske surove kože 6—8 za 1 kg. — Pšenica 350, jčemen 300, rž 300, oves 250—300, koruza 235, fižol 500—700, krompir 200, seno 130, elama 0.75, jabolka II. vrste 12—14, III. 10; bruske II. 16, III. 8—12 din; pšenična moka 450—500; koruzna moka 350, ajdova moka 400—800 za 100 kg. — Trda drva 120—140 za kub. meter, jajca 1 din za komad, mleko 2.50 din za liter, surovo maslo 34 do 38 za 1 kg.

Živalski sejmi

Svinjski sejem v Mariboru, dne 26. julija 1940: Na sejem je bilo pripeljanih 195 svinj. Prodanih je bilo 123 svinj. Cene so sledeče: Mladi prašiči 5—6 tednov stari 110—145 din; 7—9 tednov 150—200; 3—4 mesece 210—320; 5—7 mesecev 350—470 din; 8—10 mesecev 480—610 din, 1 leto stari 750—920 din komad; 1 kg žive teže 8—10.50 din; 1 kg mrtve teže 12—15 din kg.

Mariborski sejem 30. julija 1940. Prignanih je bilo 8 konjev, 9 bikov, 90 volov, 301 krav in 10 telet, skupaj 418 komadov. Cene so bile sledeče: debeli voli 1 kg žive teže od 7 do 8 din; poldebili voli 6—7, plemenski voli 6.50 do 8 din, klavne krave, debele 6—7, plemenske krave 5.30—7, krave za klobasarije 4—5; molzne krave 5.50—8, breje krave 5—7, mlada živina 6.50—7.75, teleta 6—7.50. Prodanih je bilo 257 komadov. — Mesece cene: Volovsko mesto I. kg 14—16, II. 12—14; meso od bikov, krav, telic 10—16; telečje meso I. 12—16; II. 10—14; svinjsko meso. sveže 14—18 din kg.

Proslava 40 letnice Vzajemne zavarovalnice

Ljubljana, 1. avgusta.

Danes je Vzajemna Zavarovalnica v Ljubljani slovesno praznovala 40 letnico, odkar je odprla svojo pisarno v Medijatovi hiši na Dunajski cesti. Ta slovesni jubilej je proslavilo uradništvo s skupno sv. mašo, ki jo je v zavodovi kapeli daroval škof dr. Gregorij Rožman ob asistenci kanonikov Sušnika in dr. Klinarja. Za tem je bila lepa spominska slovesnost v veliki dvorani v prvem nadstropju. Najvišji predstavniki državnih oblasti in uradov so prihiti na slovesnost in ko je prispel ban g. dr. Marko Natlačen, ga je vsa dvorana navdušeno pozdravila.

Zborovanje je začel prvi podpredsednik prof. Janko Mlakar.

Ozadnje dvorane je bilo lepo okrašeno z zelenjem, s cvetjem in tribarvnimi pa je bil okrašen kip kralja Petra II. Za predsedstveno mizo so sedeli predsednik, podpredsedniki in ravnatelj, vso razsežno dvorano pa so poleg gostov napolnili številni uradniki in zastopniki Vzajemne. Prvi podpredsednik prof. Janko Mlakar je najprej pozdravil goste, bana dr. Marka Natlačena, divizijskega poveljnika Dragoljuba Štefanoviča, škofa dr. Gregorija Rožmana, župana dr. Adlešiča, zastopnika mariborskega škofa kanonika dr. Osterca, zastopnika hrvatskih zavarovalnic generalnega ravnatelja Croatia dr. Mihovila Nikolića, tajnika trgovskega ministrstva dr. Dragoljuba Markovića, načelnika oddelka za trgovino, obrt in industrijo dr. Trstenjaka, podpredsednika Zveze zavarovalnic v Jugoslaviji dr. Josipa Dermastio, ravnatelja Josipa Pehanija in dr. Z velikim navdušenjem je bil sprejet predlog, naj se odposljeta vdanostni brzojavki Nj. Vel. kralju Petru II. in knezu-naměstniku Pavlu. Za tem so bile prečitane brzojavne in pismene čestitke, ki so jih poslali predsednik senata in prosvetni minister dr. Anton Korosec, gradbeni minister dr. Miha Krek, načelnik ministrstva trgovine in industrije g. Bošković, Prva češka pozavarovalna banka v Prahi ter predsednik Zveze zavarovalnih društev v Jugoslaviji g. Brzaković, kar so zborovalci sprejeli z velikim navdušenjem.

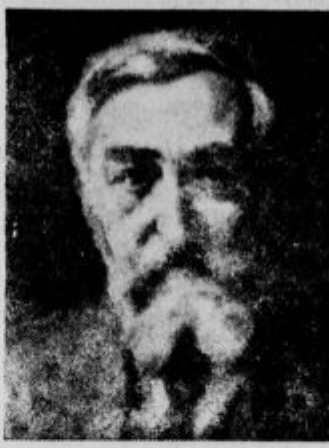
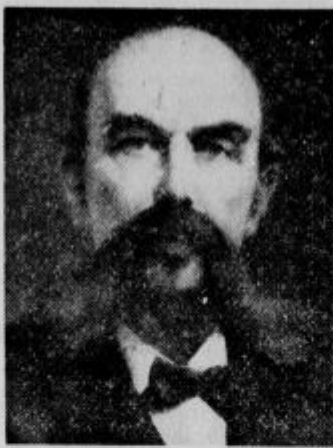
Za tem je spregovoril drugi podpredsednik ljubljanski župan dr. J. Adlešič. Očrtal je potek in razvoj Vzajemne zavarovalnice, orisal njene začetne težave in nasprotovanja, ki jih je doživela, ter poudaril glavna vodila, po katerih se je Vzajemna ravnala in s katerimi si je pridobila zaupanje med slovenskim narodom. Prav to zaupanje je omogočilo, da praznuje danes Vzajemna zavarovalnica pomembno 40 letnico narodnega dela in polne zmage narodne misli na gospodarskem polju. Porajena v najhujši borbi s tujim kapitalom, v borbi s političnim vplivom tujerodne države, je premagala vse ovire in se povzpela v 40 letih svojega delovanja na prvo mesto med vsemi zavarovalnicami v Sloveniji. Ohranila je domovini težke milijone in okrepila s tem celokupno slovensko in jugoslovansko narodno gospodarstvo in narodno premoženje. Zato je današnja 40 letnica tudi jubilej nesebičnega in uspešnega dela za našega malega človeka. Prav tako praznuje Vzajemna danes 40 letnico pravega krščanskega človekoljubja. O tem bi mogla mnogo povedati naša karitativna društva, predvsem gasilska, dijaške ustanove itd.

Deset ustanov za srednješolske dijake

Prav za 40 letnico pa je Vzajemna sklenila, da se oddolži tudi slovenski inteligenci, ki je ob razvoju zavoda požrtvovalno sodelovala in mu takoj ob prvih letih delovanja izkazala svoje zaupanje. V ta namen je Vzajemna ustanovila deset dijaških ustanov po 5000 din letno. S temi ustanovami se bo šolalo deset dijakov skozi vso srednjo šolo. Ustanove so namenjene otrokom siromašnih zavarovalcev. Poleg tega je pomembno tudi prosvetno delo Vzajemne, katero opravlja z listom »Naša moč«. Poljubna izobraževalna vsebina tega mesečnika, ki gre vsak mesec v 115.000 izvodih med narod, se bere v zadnji vasi in v sleherni slovenski družini.

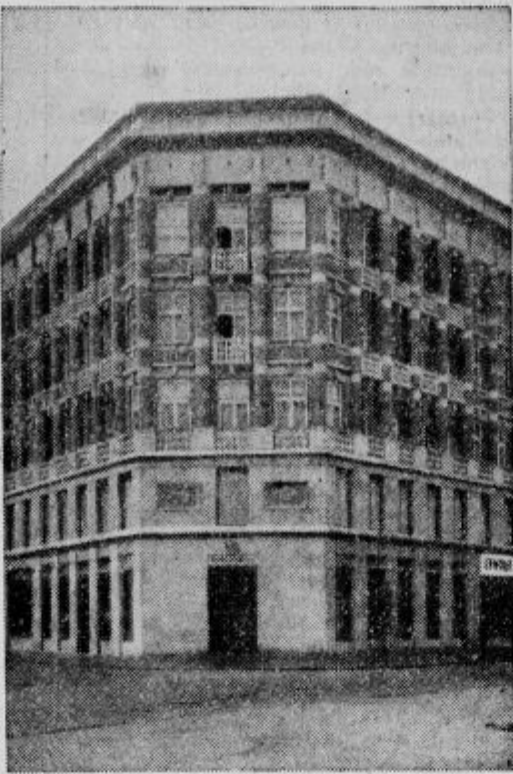
Zahvala živim in mrtvim sodelavcem

Vzajemna praznuje tudi praznik hvalečnosti do vseh svojih velikih mož in do vseh, ki so z ljubeznijo spremljali razvoj zavarovalnice. Vsi se danes veselo, da morejo medseboj pozdraviti g. bana dr. Marka Natlačena, predstavnika najvišje državne uprave, ki je ščitila zavod (navdušeno ploskanje), dalje visokega pokrovitelja škofa dr. Gregorija Rožmana, ki obhaja desetletnico svojega vla-

Na levi: Ustanovitelj in prvi predsednik Vzajemne zavarovalnice v Ljubljani Ivan P. Vencajz, odvetnik in državni poslanec. Rojen 26. junija 1844 v St. Vidu pri Stični, umrl v Ljubljani dne 7. avgusta 1913. — V sredi: Sedanjí predsednik Vzajemne zavarovalnice v Ljubljani Ivan Sušnik, stolni kanonik, biserni masnik itd. — Na desni: Gen. ravnatelj Vzajemne zavarovalnice v Ljubljani Josip Pehani.

dikovanja, kateremu ob lepem jubileju vsi iskreno čestitamo. Posebno pa se veseli številno uradništvo, da more ob tem jubileju medseboj pozdraviti predsednika zavarovalnice g. kanonika Sušnika Ivana, enega izmed petorice, ki so se udeležili tivolskega sestanka 3. decembra 1899, ko so bili ustanovljeni prvi temelji zavarovalnice, dosmrtnega predsednika, ki gleda vedno na to, da ostane med nami živ in nesmrtni duh tudi že pokojnih ustanoviteljev zavoda (navdušeno odobravanje). Žal pa so zapustili zavod: prvi predsednik in ustanovitelj Vencajz Ivan, ki je v prvih in odločilnih bojih izbojeval zmago podjetja, prvi pokrovitelj, naš rajni vladika dr. Jeglič Anton, ki je položil temelji kamen osnovne glavnice in premočni drugi nesebični sodelavci. Vsem tem so zborovalci zaklicali »slava«.

Palača Vzajemne zavarovalnice v Ljubljani.

Dopolnilno pokojninsko zavarovanje uradništva in starostna preskrba zastopnikov

Vzajemna pa praznuje tudi praznik hvalečnosti vsem svojim sedanjim vestnim sodelavcem in nameščencem, zlasti svojemu generalnemu ravnatelju Pehaniju Josipu, ki načeljuje zavodu od prvega dneva do danes, prav tako pa je Vzajemna dolžna veliko zahvalo tudi vsem svojim vnanjim sodelavcem, ki so s svojim vestnim delom pomagali graditi to močno stavbo. Ta hvaležnost je narekovala sklep, ki je bil sprejet na včerajšnji seji nadzorstva in ki naj dokaže hvaležnost podjetja do

vseh njegovih sodelavcev. Po tem sklepu je bilo vsem uradništvu in nameščencem zavoda urejeno dopolnilno pokojninsko zavarovanje, ki ga bo kril zavod sam na svoje stroške. Zunanjim zastopnikom pa je zavod zagotovil popolno starostno preskrbo in s tem kot edina in prva zavarovalnica v naši državi postavil zgled socialnega sočustvanja do svojih sodelavcev in zastopnikov.

Končno je treba čestitati Vzajemni kot vzgojiteljici slovenskega človeka in voditeljici v samostojnosti in napredek. Zato naj tudi v bodoče nudi Vzajemna našemu človeku pomoč v vsaki nesreči, ki utege človeka zadeti, s posebnim zavarovanjem, tako da ne bo več med nami ponižnega reveža, ki bi ob kakršni koli nezgodi v življenju ali gospodarstvu pri svojih sosedi ali obla- steh beračil za podporo in miloščino, tako da bomo vsi Slovenci samostojni in zavedni gospodarji, ki iščejo in terjamo vedno in povsod le svojo pravico. S to mislijo in tako vzgojo slovenskega človeka Vzajemna poleg materialnih dobrin ustvarila še neizmerno večje idealno delo pri vzgoji slovenskega in jugoslovanskega človeka iz

Polkovna slava planincev v škofji Loki

Škofja Loka, 1. avgusta.
Danes ob deveti obletnici ustanovitve I. planinskega polka v našem mestu so naši vrli planinci priridili prav pristočno slovesnost.

Okoli pol desetih so pričeli prihajati na lepo in okusno okrašeno dvorišče povabljeni gostje. Med ostalimi je bilo opaziti zastopnika okraj, načelnika g. Jarca, starešino okraj, sodišča g. Ustarija, župana g. Zherla, kapucinskega gvardijana p. Kočičina in g. Čopa kot zastopnika jeseniške »Skale«, poleg ostalih vidnih zastopnikov tukajšnjih javnih ustanov.

Prostrano dvorišče je bilo prav lepo okrašeno. V sredini je bil postavljen mikrofoni in vesele koračnice so krajsale čas uvrščenim vojakom, preden so začeli obrede duhovniki vseh treh veroizpovedi. — Po prihodu polkovne zastave, ki so jo polkovna godba in vojski svečano pozdravili, je razporejene oddelke obšel komandant polkovnik g. Kočič v spremstvu g. majorja Novaka in adjutanta. Gromko so odmevali vzkliki posameznih bataljonov: »Bog ti pomogao«, ko jih je poveljnik pozdravljal. Za tem je najprej opravil cerkvene obrede katoliški duhovnik, za njim pa je imel sekanje kolača pravoslavni prota, zadnji pa je opravil svoje molitve muslimanski imam.

Po opravljenih obredih je imel lep govor

Težave naših zasebnih nameščencev

Naši zasebni nameščenci so dosegli v zadnjih dveh letih — po zaslugi našega političnega vodstva in Društva združenih zasebnih in trg. nameščencev Slovenije — prav lepe uspehe. Pokojninsko zavarovanje nameščencev se je razširilo na vso državo, v pokojninsko zavarovanje pri pokojninskih zavodih so bili pritegnjeni trgovski sodelavci, zobotehniki in strojniki, urejeno je celo zavarovanje časnika-jev. Zasebni nameščenci v Sloveniji so dobili — edini v državi — zakonito urejeno minimalne plače i. t. d.

Zasebni nameščenci so s temi pridobitvami zadovoljni in bi v normalnih časih prav nič ne sitnari. Toda razmere so se tako izpremenile, draginja tako narasla, da je zasebni nameščenec — podobno kot mnogi drugi stanoviti — zopet v težavah, mnogokrat v velikih težavah.

Zato zasluži vso pohvalo naše agilno Društvo združenih zasebnih in trgovskih nameščencev Slovenije, ki se v teh težkih dnevih trudi, da zboljša življenjske pogoje svojemu članstvu in sploh vsemu nameščencstvu. V zadnjem času je poslalo Društvo apel na vsa večja podjetja in vse večje pisarne

prosjaškega hlappa Jerneja v svobodnega zavednega in borbena državljana. Zato naj Vzajemna živi, se krepi in napreduje.

Čestitke g. bana

Za tem je spregovoril g. ban dr. Marko Natlačen, ki je poudaril, da kot predstavnik državnih oblasti v banovini izreka svoje najlepše čestitke 40 letnemu jubileju Vzajemne. Uspehi, ki jih je zavarovalnica dosegla, so tako lepi in izredni, da z veseljem in ponosom lahko gleda na svoje delo. Gospod ban je za tem izrazil srčno željo, da bi Vzajemna tudi v bodoče napredovala, rasla in se krepila in da bi vedno ostala mlada, močna in polna življenja. Čestita vodstvu Vzajemne, ki je uspešno vodilo zavod, ki je lahko danes izreden zgled, kaj je mogoče s smotnim in vztrajnim delom doseči, če je to delo združeno s požrtvovalnostjo in nesebičnostjo. Današnja proslava je tudi praznik zmage narodnih sil nad tujim kapitalom, kar je vredno posebnega poudarka. Ko se veselimo tega praznika, želimo, da bi mogli v Sloveniji praznovati še mnogo takih praznikov tudi na drugih poljih. V tem smislu želim zavodu tudi v bodoče čim večjih, lepših uspehov. Delo Vzajemne zavarovalnice je našlo tudi priznanje na najvišjem mestu. Na predlog ministra za trgovino in industrijo so kr. namestniki blagovolili odlikovati člane vodstva in mnoge sodelavce Vzajemne, k čemer jim iskreno čestita

Najvišje priznanje

Za tem je g. ban izročil kanoniku Sušniku Ivanu odlikovanje sv. Save III. stopnje ter ga mu pripel s čestitko, naj mu da božja Previdnost milost, da bi še dolgo nosil to odlikovanje, ki je hkrati kakor vsa druga odlikovanja zavoda. Za tem je izročil g. ban red Jugoslovanske krone IV. stopnje generalnemu ravnatelju Pehaniju Josipu, odlikovanje sv. Save V. stopnje pa dolgoletnemu uradniku Ignaciju Novaku. Zlate kolajne za državljanske zasluge pa so prejeli zunanji zastopniki, sami taki, ki že nad 30 let sodelujejo pri zavodu, tako Čebela Josip, Lavrenčič Anton, Kern Josip, Pugalj Ivan, Prašnikar Josip, Stanovnik Ivan, Poje Jernej, Topolnik Martin, Petrič Marko, Jakopič Anton, Črnoga Ivan, Kralj Stefan, Nagode Janez in Simončič Ivan.

V imenu odlikovancev se je zahvalil predsednik kanonik Sušnik Ivan, ki je obljubil v imenu vseh zvestobno in vdanost kralju Petru II. in vsemu kraljevskemu domu, se zahvalil uradništvu ter prošil g. bana, naj tolmači na najvišjem mestu izraze globoke vdanosti vseh odlikovancev. Prav tako se je predsednik zahvalil zastopniku hrabre jugoslovanske vojske, ki je v sedanjem težkem času z dostojanstvom prevzela vse težke dolžnosti in naloge, ki so ji bile naložene, kar so vsi navzoči sprejeli z velikim navdušenjem. Za tem je podpredsednik profesor Mlakar zaključil zborovanje.

na svoje vojake komandant Kočič. Klen je bil njegov govor, prepeln ljubezni do naših krasnih planin. Pod orožjem moramo danes mi planinci praznovati svojo polkovno slavo, je dejal komandant, toda s prav tako ljubezno homo branili naše vrhove mi, kot so jih branili naši dedje in pradedje. Pozval je svoje vojake, da tudi v bodoče stoji na straži v skalah naših planin, da branijo ono, kar je bilo zgrajeno s potoki prelite krvi naših prednikov. Ob koncu svojega govora je pozval vojake, naj vzkliknejo svojemu vrhovnemu komandantu kralju Petru II. Ob pokanju petard, streljanju mitraljezov in zvokih državne himne so izzvenile zadnje njegove besede.

Po kratkem času je bil mimohod vseh edinic polka. Mimohod je vodil poveljnik komandanta g. podpolkovnik Mamula. Strumno korakanje in vzorna disciplina sta napravila na vse goste kar najlepši vtis. Ponosni moremo biti na naše planince, ki stoje noč in dan na straži naše državne meje v kraljestvu naših gora. — Po končanem mimohodu so bili gostje povabljeni na prigrizek. — Popoldne pa se je na dvorišču vojašnice razvil tradicionalno veselje. Vsa slava je bila en sam odsev domovinske ljubezni in ozke povezanosti naših planincev s prebivalstvom.

e prošnjo, da naj zvišajo nameščencem njihove plače. Ta apel ni ostal brez uspeha. Od mnogih strani so prišla poročila, da so mnoga podjetja uslišala upravičeno prošnjo nameščencev in njihove organizacije. Nedavno je Društvo združenih zasebnih in trgovskih nameščencev naprosilo tudi Trboveljsko premožokopno družbo, naj zviša prejemke svojim nameščencem — zlasti nižjim (za te se je društvo zavzelo tudi radi dopustov). Dalje se je društvo prav posebno zavzelo za uradništvo Privil. agrarne banke radi zvišanja plač in da se prepreči redukcije, ki bi v teh časih pomenile za nameščence pravo katastrofo. Pa tudi drugi denarni zavodi so bili naprošeni, da upoštevajo draginjno. Mnogi so zares to že upoštevali.

Te dni smo čitali poročilo finančnega ministra, da je vlada pripravila 700 milijonov dinarjev za zvišanje prejemkov državnih nameščencev. To je lepa in vse pohvale vredna gesta vlade. Zelimo le, da bi jo poenemal tudi zasebni kapital in ustvaril nameščencu, ki je vreden pridobitni činitelj v podjetju, življenje, ki je primerno za človeka.

Smersu R.

Živel Tvoj vzor, Kristus! Zbiral si svojo skromno zemeljsko plačo ne za sebe, marveč za reveže, katerim si dajal vedno skrivoma, da ni vedela levica, kaj je dala desnica. Prav posebno pa si hotel »s krivičnim mamonom« podpirati svete misijone, prizigati poganom luč svete vere. Nisi maral torej lepih oblek, ne uživanja, zabave in drugih veselice, samo da bi drugim pripravil večno veselje. Tako si si pripravil v nebesih neminljive zaklade dobrih del.

Triletna stroga vojaška služba po končanem gimnaziju Te ni najmanj pokvarila, marveč Te samo utrdila v preprosti močlastosti. Bilo Ti je dovolj, da si postal duhovnik, dosegel svojo najpristnejšo željo; doseči višje časti nisi nikdar želel, čeprav si premožokrat dokazal, da imaš zanje velike zmožnosti. Ni Ti bilo na tem, da so Te mnogi krivo sodili po Tvoji suknji. Hotel si živeti revno, da bi umrl bogat na dobrih delih!

Ze Tvoj grob je bil poveljčan. Izkopali so ga med umrlimi ptujskimi prosti. Še bolj Te poveljčal Večni plačnik nad zvezdami, kamor si vedno hrepel sam z vsem srcem in vodil z vso gorečnostjo druge ne samo z lepo besedo, marveč tudi z vzornim svojim zgledom!

Zlatomašniku Jakobu Cinglaku v spomin!

Položili smo Te v milo Ti slovensko zemljo ptujskega mestnega pokopališča z globoko žalostjo v srcu. A notranje potolaženi smo zapuščali Tvoj grob s čisto spremenjenim pogledom na poprej tako zagonetno skrivnost Tvojega tihega življenja. Šele Tvoja smrt je razjasnila pomen Tvoje mnogim spodtikljive preprostosti in razodela vso današnje-mu svetu nerazumljivo globino in prisrčnost Tvojega življenja, v katerem se tako lepo zrcali Tvoja globokoverna in ponižna duhovniška duša.

Bil si res pravi duhovnik. To skrivnost nam je razsvetlila šele Tvoja oporoka. Zrtvoval si svoje dvainpetdesetletno duhovniško življenje za blagor in zveličanje neumrljivih duš.

Celo v duhovniških bratskih vrstah so premno-gi, četudi so Te ljubili in spoštovali Tvojo odkrito premočrnost, obsojali na tihem ali celo v obraz Tvojo nepojmljivo skromnost in varčnost in ji pri-devali večkrat zbadljivo oznako »skoposti«. A vse to samo, ker niso poznali Tvojega blagega, za čast božjo gorečega ponižnega srca!

Hotel si živeti revno in preprosto, ker je tako

V Monakovem je razstava nemških umetniških slik. Pričujoča slika predstavlja povratek vojaka v domovino.

Drobne novice

Koledar

Petek, 2. avgusta: Porciunkula. Alfonz M. Lig., škof.

Sobota, 3. avgusta: Najdenje Štefana; Lidija, vdova. Mlaj ob 21.00. Herschel napoveduje lepo ob severu, dež ob jugu.

Dom nižjih poštnih uslužbencev v Laškem

Danes živimo v dobi, ko je človek bolj kot kdajkoli navezan na svojo domovino, svoj iznajdljivost in zmožnost, predvsem pa je na samopomoč v prvi vrsti navezana vsaka organizacija, če hoče, da bo uspevala.

Predsednik Društva nižjih poštnih uslužbencev g. Penko se je tega dobro zavedal in dokopal se je do zamisli in jo tudi izpeljal, kupil je za svojo organizacijo obsežno zemljišče v Laškem v izmeri 7718 m². Zemljišče ima prekrasno lego na vzpetini, kjer je bila stara pivovarna. Na tem zemljišču se bo dvignil morda že letos, če drugače ne vsaj v surovem stanju — Dom nižjih poštnih uslužbencev. Zazidane ploskve bo 270 m².

Dom je zamišljen kot nekako okrevališče, sanatorij, kajti društveni predsednik se je dobro zavedal, kakšno krizo doživlja in preživlja naša bolnišnica in kako težko je za nižjega poštnega uslužbenca v primeru daljši bolezni in če bolezen zahteva stalnejše zdravniške in bolnišnične nega.

Ogledno si le bežno načrt in takoj hmo spoznati, da je dom zamišljen res moderno in vsem sodobnim predpisom in potrebam odgovarjajoče. Dom bo s svojim zadnjim delom zagoden v hrib in bo s tem pridobil klet z zmerom enako temperaturo, kar je za okrevanje prav posebnega pomena. V kletnih prostorih je zamišljena tudi velika jedilnica, ki pa je odmaknjena v osredje, tako da bi se mogla prištevati k pritličju. Pritličje ima velik hodnik, kopalnico, sobo za zdravnika, pet sob po dve postelji in teraso za sončenje, kakršne poznajo danes vsa moderna zdravilišča, na pr. Golnik, Topolšica itd.

Prvo nadstropje ima prav tako kopalnico, 8 sob — po eno posteljo in le 2 sobi z dvema posteljami in pa sedeva teraso v izmeri 24,34x11,10 m.

Načrte je napravilo stavbeno podjetje Kavka iz Ljubljane.

To bi bil le bežen oris načrta za najpotrebnejši vpogled v posrečeno zamisel, ki jo moramo poleg estetskega in naravno-gospodarskega pomena pozdraviti predvsem zaradi njene kulturno-humanitarne vrednosti. Društvo nižjih poštnih uslužbencev pod predsedstvom g. Penke je s to zamisljo pokazalo, da ni ni za kakšne politične uspehe in ne za hipno razkritične koristi.

Naglasiti pa moramo tudi, da je bila izbira kraja za Dom nižjih poštnih uslužbencev več kot posrečena. Saj je Laško že samo na sebi priznana zdravilišče, ki bo svoje ugodnosti moglo nuditi tudi negovaneem v Domu.

Odmaknjeno od hrupnega sveta bodo poštni uslužbenec v tem domu uživali vso lepoto narave, se okrepili, in kar je največ vredno, v Domu se bodo počutili domače, kajti vsak se bo lahko zavedal, da ga je pomagala graditi tudi on sam. Ne smemo pa tudi pozabiti, da bo tudi Laško s tem pomozantno stavbo mnogo pridobilo.

Bog daj, da bi se našlo kaj dobrotnikov, ki bi se spomnili Doma in z darovi pripomogli, da bo Dom svoj vzvišeni namen čimprej dosegel. Upajmo, da je med Slovence še dosti plemenitih src, ki za plemenita dela radi žrtvujejo.

— Pri težki stolici, napetosti, glavobolu vsled zaprtja očisti ena do dve čaši naravnega »Franz-Josefove« grenke vode prebavne organe. »Franz-Josefova« vodo lahko jemljejo tudi bolniki, ki leže, in jo imajo za dobro.

Ogl. reg. S. br. 30474/BS.

— Tujski promet na Bledu. Tujski promet se na Bledu kljub svojočasemu pesimizmu, s katerim smo gledali na razvoj letošnje sezone, razvija dokaj zadovoljivo. Bled ima sedaj že preko 1000 gostov, med njimi tudi 62 inozemcev. Med Jugoslovani so na prvem mestu Belgradjani (309), ki jim sledi Zagrebčani z 265 gosti. Voda v jezeru je topla 24–26 stopinj C. Zaba-višča so odprta ter je življenje na Bledu zelo družabno. Najavljaja se vedno več novih gostov, tako da moramo govoriti o dokaj dobri tujsko-prometni sezoni na Bledu.

Trije legijonarji - trije mušketirji II. del

Samo še danes ob 10., 19. in 21. uri

KINO SLOGA, tel. 27-30

— Z zopetno uvedbo brzih vlakov št. 9 in 10, takoj imenovanih sezonskih brzovlakov na progi Ljubljana-Belgrad in nazaj, je Generalna direkcija zadostila v veliki meri želji potujočega občinstva, ki si je predvsem želelo kasnejšega odhoda iz Ljubljane ali pa prejšnjega prihoda v Ljubljano. Ta brzovlak odgovarja zlasti potrebam trgovskega in sploh gospodarskega sveta, saj lahko pred odhodom zvečer te opravi vse poele in povečerja, pri povratku pa je lahko jutraj ob 8 že v pisarni. Prav posebno je pa ustrezno potnikom, ki pridejo z zadnjimi vlaki v Ljubljano s podeželja, saj ima brzovlak št. 9, ki odhaja iz Ljubljane ob 22.10 res ugodne zveze. Dolenjski zadnji vlak prihaja v Ljubljano ob delavskih ob 20.21, Gorenjski lahko pridejo z vlakom ob 21.50, iz Kamnika je zadnji vlak ob 21. z Vrhneke pa zadnji vlak ob nedeljah ob 21.30. Telega vleka se bodo gotovo posluževali potniki proti Osijeku, saj traja njih postanek na postaji Strizivojna-Vrhopolje le 6 minut. Nadalje je ta vlak najprimernejši za potnike za Vojvodino, ker ima za Novi Sad zvezo v Stari Pazovi s postankom 30 minut. Tudi potniki, ki potujejo preko Belgrada dalje proti jugu, se bodo posluževali tega vlaka, ker je na ta način čakanje v Belgradu skrajšano le na dobri dve uri. Radi manjše frekven-je je ta brzovlak tudi mnogo udobnejši, z njim potujejo v primernejšem času in brez gneče. Brzovlak št. 10, ki odhaja iz Belgrada ob 20.58 in prihaja v Ljubljano že ob 7.40, ima pa tudi dobre zveze s slovenskimi podeželjem, tako na Gorenjsko ob 8, na Dolenjsko ob 7.50, v Kamnik ob 8.10 ter na Vrhniko ob 7.45.

— Cigava je zaplenjena obleka? Ljubljanska policija je zaplenila nekemu prekupčevalcu kovčec s staro obleko. Prekupčevalec je vso košaro kupil za 500 din in je prav verjetno, da so bile obleke ukradene ali v Ljubljani ali pa v okolici. Vse so razkradene dobro ohranjene in srednje kakovosti. Med njimi sta dva rjava suknjiča, eden s sivimi črtami. Dalje kompletna obleka temnosive barve

z drobnimi kvadratki, belim pasom in naramničami na hlačah. Sivomoder suknjič s črtami in temnosiv pullover z visokim ovratnikom, črna šal z belimi črtami in par ženskih gozderic. Komur je bilo kaj od navedenega ukradeno, naj sporoči to upravi ljubljanske policije.

— Koža se ne obrabi in ne postane sivošara, ako se pred turo uriba z Gregorijevimi »Borosa-noma«. Zahtevajte brezplačen vzorec v drogeriji Gregorij, Ljubljana, Prešernova.

— S steklom se je obrezal 44-letni delavec tekstilne tovarne v Škofji Loki Peršič Janez, doma iz Stare Loke. Neel je po cesti šipe, ko ga je postrl motociklist. Šipe so se seveda zdrobile in Pesica hudo obrezala po desni roki.

Nova cerkev

Po vzgledu dobrih Vojničanov, ki so zadnji mesec prvačili menda v celi Sloveniji s prirejanjem romanj na Brezje in Trsat na skupnih avtobusih, so se vzbudili tudi drugi kraji, da se pred začetkom obriranja hmelja opravijo svoje pobožnosti na romanjih. V nedeljo, dne 11. avgusta bodo preskušili združeni Vitanjci in Novo cerkovčani novo opremljeni 32 sedežni avtobus s skupnim romadjem na Trsat z romanjem združijo izlet na Plitvička jezera. Bog daj srečo in lepo vreme! Čaka še mnogo željnih romarjev, ki tokrat niso mogli priti na vrsto!

Hodinska dolina

V našo lepo dolino se je priteplo zadnji čas mnogo temnih postav. So to večinoma potomci naših delavcev v tujini, ki so pa pristojni v naše kraje. Izgani so bili iz tujine zaradi svojega neposlušnega življenja. Ti klativtazi kradejo zdaj po vsej dolini de samo poljske pridelke, ki se komaj dozorevajo, ampak zmikajo tudi po hlačah zadnje kovače, ki jih imajo še kmetje skrite za sol in vsakdanje najnujnejše potrebščine. Oškodovanici je bilo mnogo revnejših kmetov in lastnikov in za zadnje prihranke. — Vojniško orožništvo je zasledilo že par takih tičev, ki niso nevarni samo tujemu imetju, marveč imajo na vesti tudi rovarjenje proti varnosti države. Z vsjo priljubljenostjo se približajo kmetom in preprostim ljudem, jim govorijo o zlatih gradovih in brezskrbnem življenju drugod. Medtem pa radi pijejo gostoljubno ponujano domačo — pijačo, jabolčnik. Med pitjem pa se ogledujejo hiše in prilike, da bi se približali ob času, ko ne bo nikogar doma, in prebrskali po vseh skrivnih kotih za denarjem. — Kmetje, bodite pametni! Odženite nadležne ljudi hitro od vogala in ne bodite preveč zapeljivi in lahkoverni!

Pozor!

Prvi film o

Pozor!

DOGODKIH IZ VOJNE 1939/40

ki nam prikazuje vojne dogodke začenši od vojne na Poljskem, zavzetjem Danske, Norveške, Nizozemske in Belgije do premirja v Compiègneu.

Blagajna je odprta za predprodajo od 11. do 12. ure in od 15. ure dalje. Predstave ob 10., 19. in 21. uri!

Zaradi velikega zanimanja predvajamo še vedno tudi barvani modni film!

KINO UNION tel. 22-21

Vojnik - okolica

V naši bližnji in daljnji okolici kažejo prav lepo vsi hmelji, ki niso bili prizadeti po toči dne 16. julija. Čudno je ta skledila nekatera hmeljišča do zadnjega stebelčika, a na drugi strani, kakor bi odrezal z nožem, najdeš skoro nepoškodovan hmelj. Vsi posestniki hmeljišč pa se boje zaradi stalnega dežja, ki se menjava s soncem, da bo pritenila že pred zorenjem na hmelj rja, čeravno ga škropijo prav pridno in vztrajno. Rjavceje hmelja podpira tudi mnogokratna jutratnja megla, ki je začela letos nastopati tako zgodaj. Ljudje se s skrbjo vprašujejo, kdaj pride letos vročina, ki nam bo dozorela naše poljske pridelke, ki drugače obetajo precej dobro. Nikdo si ekore ne upa sejati letos ajde, ker je pšenica dozorela tako pozno, kakor redko kdaj poprej. Danes, zadnjega julija se premmogi drugače zgodnji kmetje zanjejo pšenico. Svetovali bi sejati ajdo, a jo v pospeševanje hitrega cvetenja in zorenja gnojiti z umetnim gnojilom, s superfosfatom, ki je med najvrednejšimi umetnimi gnojili.

Drugače se je bati pozimi v naših krajih, kjer se širi želja po boljšem življenju, prave lakote. Naši kraji so pri vzrejanju živeža pasivni. Zato smo s skrbjo čitali v Slovencu, koliko zahtevalo naši sosede od naše države živeža. Pravičnost zahteva, da smo preskrbljeni najprvo mi. Ostanek radi prodamo.

Po državi

— Nova cerkev sv. Cirila in Metoda na Sušaku. Kakor smo že poročali, bodo na Sušaku zgradili novo župno cerkev sv. Cirila in Metoda. Ta dni je imel pod predsedstvom g. škofa dr. Viktorja Buliča odbor za zgradbo cerkve sejo, na kateri so bili sprejeti idejni načrti za novo cerkev, ki jih je izdelal brezplačno Ivan Meštrovič. Po teh načrtih bo imela cerkev tip bazilike s tremi ladnjami in tremi oltarji. Zvonik bo ločen od cerkve, vendar bo tvoril s cerkvijo in trgov, ki ga bodo uredili pred cerkvijo, harmonično celoto. Nad glavnimi vrati bo velik kip Kristusa Kralja, na obeh straneh pa kipa sv. Cirila in Metoda. Odbor je sklenil naročiti izdelavo podrobnih načrtov po idejnih načrtih Meštroviča. Ko bo rešeno vprašanje stavbišča, bodo še letos položili temeljni kamen.

— Nova bolnišnica v Zenici. V Zenici v Bosni je danes okrog 5000 delavcev, ki imajo nad 10.000 družinskih članov. Kljub temu pa v zenickem okraju, ki šteje okrog 40.000 prebivalcev, ni nobene bolnišnice. Sedaj pa je sklenila rudarska Bratovska skladnica, da bo zgradila bolnišnico, ki bo veljala sedem milj. din. Občina je dala na razpolago potrebno stavbišče, pa ne zastoj, kakor je to navada, če gre za tako socialno ustanovo, ampak po 30 din za kvadratni meter, tako da bo Bratovska skladnica plačala samo za stavbišče 300.000 din. Bolnišnica bo koristila vsemu prebivalstvu, ki je moralo iskati zdravja v sara-jevski bolnišnici, ki pa je zelo oddaljena.

— Orkan nad Hrvatskim Zagorjem in Med-murjem. Pretekli terek je nad Hrvatskim Zagor-jem in Medmurjem ter deloma tudi nad Podrav-

jem divjal strašen orkan. Padala je tudi debela toča, ki je uničila vinograde in posevke. V vasi Dubravi je med nevihto treščilo v neki hlev. Strela je ubila kravo in dve teleti, hlev pa je do tal pogorel. V vasi Dunjkovcu je kmet Matija Evačič kosil na travniku. Ko je pridivila nevihta, je dal koso na rame in hotel oditi v za-veetje. V tem trenutku je pa treščilo v koso in mož se je mrtev zgrudil na tla.

— Velik požar pri Jalzabetu. V noči od torka na sredo je izbruhnil v vasi Novakoveu, občina Jalzabet v varaždinskem okraju, požar, ki se je hitro širil. Na pomoč je prihitelo deset gasilskih čet, ki so z nadležovskimi napori delale, da bi pogasile ogenj, ki se je vedno bolj širil in uničeval vse do temeljev. Gasilci so se morali ome-žiti na lokalizacijo požara, da bi obvarovali ostalo vas, ki je bila v nevarnosti, da postane žrtev ognja. Zgorelo je več hiš z vsemi gospodarskimi posopili, šest skednjav, nad 100 telic, več svinj in en vagon pšenice. Ta nesreča je spravila na be-rnško palco deset kmečkih gospodarjev. Škodo cenijo na pol milijona din. Zavarovan ni bil nihče.

— Vsi zdravniki bolnišnice v Koprivnici od-stranjeni. Nedavno je komisija hrvatske banke oblasti pregledala poslovanje mestne bolnišnice v Koprivnici in ugotovila, da poslovanje v medicin-skem pogledu v tej bolnišnici ne odgovarja pos-tavnim predpisom in da zaradi tega prebivalci mesta in okolice ne morejo imeti od bolnišnice potrebne koristi. S tem v zvezi je pred nekaj dnevi banska oblast obvestila mestno županstvo s posebnim dopisom, da ta bolnišnica ne odgo-varja svojemu pravemu namenu in da je banska oblast sklenila bolnišnico reorganizirati in v ta namen imenovali zdravnike-strokovnjake. Isto-časno je banska oblast odredila, da mestno žu-panstvo razreši dosedanje dolžnosti vse zdravnike te bolnišnice, da bodo od banske oblasti imeno-vani strokovnjaki mogli nemoteno izvesti nameravano reorganizacijo te bolnišnice. Mestni župan je takoj sklical izredno sejo mestnega sveta, na kateri je bilo nekaj zdravnikov upokojenih, dru-gim pa je bilo odpovedano na 30 dni.

— Na poti od vojakov domov — utonil. Iz Škofje Loke se je, ko je doslužil svoj ladders rok, odpeljal proti svojemu domu 21-letni Hasan Ba-bič iz Cazina pri Bosanskem Novem. Babič se je pripeljal v Sunjo, kjer je izstopil, da bi počakal na drugi vlak, ki bi ga odpeljal v Bosanski Novi. Ker je bilo zelo vroče, se je šel kopat v bližnji potok pod železniški most. Babič ni znal plavati, zato se je, ko je zašel v globoko vodo, začel po-tapljati. V tem hipu je vozil čez most tovorni vlak in je strojevodja zapazil, da se H. Babič bori s smrtjo. Takoj je ustavil vlak, vzel dolg železni-drog in ga pomolil Babiču, da bi ga rešil. Ravno v trenutku, ko je Babič prijel za drog, je zakrčal in izginil v vodi. Po dvurnem iskanju so našli truplo nesrečnega mladeniča.

— Smrt železniškega zaviratača pod kolezi vla-ka. Kakor poročajo iz Banjaluke, se je med po-stajama Ljesko in Dubočanom na železniški in-dustrijski progi Prijedor—Ljubija—rudnik zgodila

huda nesreča, pri kateri je zgubil življenje 40-letni zaviratelj Sava Radič, oče treh nepreskrblje-nih otrok. Sava je sedel poleg zavore na vagonu, naenkrat pa je strmoglavil s svojega sedeža in padel med vagonoma pod kolese, ki so ga strašno razmrevirali. Bil je seveda takoj mrtev. Mislijo, da je nesrečni Radič pri zavori zaspal.

— V 100 m globok prepad je padel. Blizu Jajca je 10-letni Rajko Martinović pasel ovce in kore. Ker so se kore preveč približale globokemu prepadu jih je pastirček šel zavratači. Pri tem pa mu je spodrsnilo in ubogi deček je padel v 100 metrov globok prepad in obležal mrtev.

— Skrivnostna smrt Črnogorke v Ilidži. Junija meseca je umrla v Ilidži pri Sarajevu 50-letna žena Marija Pejanović, rodom iz Črne gore. Dva dni pred smrtjo je prišla v Ilidžo, z njo pa je bilo neko dekle, ki se je izdajala za njeno hčerko. Dan pred smrtjo je ta »hčerka« kupila črno ob-leko in se zanimala, če lahko pokopljejo na tam-kajšnjem pokopališču tujo osebo, ki ni tja pri-stojna. Z dekletom je bil pri grobarju tudi neki mladenič, kateremu je dekle med pogovorom re-klo: »Ti boš zvečer odšel, kaj čem pa jaz z njo, če jutri umre?« te besede je razločno slišal gro-bar. Marija Pejanović je res umrla in so jo po-kopali. »Hčerka« je po smrti matere šla v Sa-rajevo, kjer si je nakupila raznih predmetov za okrog 14.000 din. Nato se je z vlakom odpeljala proti Dubrovniku. Kmalu je prišla v Ilidžo do-pisnice, na kateri je bilo napisano samo: »Obdrži reč. To se je zdelo sumljivo in orožniki so začeli za-vedo preiskovati. »Hčerka« so našli, medtem pa je prišlo pismo prave hčerke, v katerem po-roča, da se je umrla žena pisala Marija Janković. Prava hčerka izraža bojazen, da je bila mati umorjena. Lažna hčerka, ki je v sarajevskih za-porih, je nato izjavila, da ni prava hčerka umrle žene, marveč da jo je rajna vzela s seboj, da bi ji nesla neki zavoj z avionom v inozemstvo. Poli-cija je odredila, da se truplo rajne izkoplje in obduci-ra, notranje dele trupla pa bodo kemično preiskali, da bi pojasnili skrivnostno smrt te žene. Sum, da je žena umrla nenaravne smrti potrjuje prazna stekleničica strupa, ki so jo našli v sobi umrle žene.

— Šef davne uprave zaradi nepravilnosti su-spendiran. V Petrogradu je bil na zanimiv na-čin suspendiran od službe šef davne uprave Zi-vojin Pantič. Pri njem je opravil revizijo višji kontrolor Vjekoslav Drinčič, svetnik finančnega ministrstva, za katerega je Pantič trdil, da ga mrzi. Pantič je pred dnevi poslal najvišjemu dr-žavnemu računovodstvu akt, v katerem trdi, da ga Drinčič mrzi in prosi za zaščito, ker se bo sicer moral sam braniti, kakor bo pač mogel. Poleg tega se je o Drinčiču izrazil, da ni tak strokovnjak, da bi mogel opravljati tako visoko funkcijo. Na podlagi tega, kakor tudi na podlagi najdenih nepravilnosti je bil Pantič suspendiran in je moral svoje posle izročiti namestniku. Do končane preiskave bo dobival samo polovično plačo. Pantič je proti Drinčiču vložil na sodniji tožbo.

— Dve trupli neznanih moških najdeni. Blizu Murskega Središča so te dni našli truplo nezna-nega moškega, ki je v Muri utonil. Star je bil okrog 50 let, dobro razvit in oblečen v čedno meščansko obleko. V denarnici so našli nekaj našega in nekaj nemškega denarja in zato sodijo, da je Mura potopila iz Nemčije. — V ne-kem gozdu pri Križevcih pa so tudi našli truplo neznanega moškega. Poleg trupla je ležala ori-ginalna stekleničica strihnina, v kateri je bilo še okrog štiri grame strupa. Obdukcija je ugotovila, da se je nesrečni človek zastrupil s strihninom.

Ljubljana, 2. avgusta

Radio Ljubljana

Petek, 2. avgusta. 7. Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi in poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12. Po naših ste-zicah (plošče) — 12.30 Poročila in objave — 13. Napovedi — 13.02 Koncert jugoslov. skladb (Radij. orkester) — 14. Poročila — 14.10 Turi-stični pregled — 19. Napovedi in poročila — 19.20 Nac. ura — 19.40 Objave — 20. Za pla-nince — 20.10 O ženi in združništvu (Angela Vode) — 20.30 Koncert Radij. orkestra, vmes samospelji gđ. Gordana Goković, pri klavirju prof. M. Lipovšek — 22. Napovedi in poročila 22.15 Kmečki trio.

Drugi programi

Petek, 2. avgusta: Belgrad: 20. Simfonični koncert — Zagreb: 20.30 Rimski-Korakovlje-ve skladbe — Bratislava: 21. Zabavna glasba — Praga-Bрно: 21.30 Provoznički Češki pesni — Sofija: 19.30 Puccinijeva »Tosca« — Beromün-ster: 20.15 Prenos iz Curiha — Budimpešta: 20.35 Ciganski orkester — Stockholm-Hörby: 20. Orkestralni koncert — Rim-Florence: 21.30 Simfonični koncert — Kodanj: 20. Harmonike — Sottens: 20.40 Zabavni koncert.

Belgrajska kratkovalna postaja: YUA, YUB (49.18 m): 19.40 Poročila v slovenščini — YUF, YUG (19.69 m): 1.53 Oddaja za Južno Ameriko — 3.00 Oddaja za Severno Ameriko.

Predavanja

Predavanje o povrtini priredi danes ob 20 v salonu gostilne Mrak na Rimski cesti Vrtnarski odsek podružnice SVD Ljubljana. Predaval bo g. nadzornik Josip Strekelj o vzgoji paradižnikov, kumar in drugih vrtnih plodnic. Vabljeni vsi člani in nečlani.

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarič, Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva cesta 20, in mr. Murmayer, Sv. Petra cesta 87.

Dokumentov pri njem niso našli nobenih, razen enega izvoda časopisa in pa knjižice »Službeni red za delavstvo rudarskega glavarstva v Ljub-ljani«. Neznani moški je bil star 22 do 24 let, dobro oblečen, črni las in majhni brk. Pri njem so našli še 807 din.

— Svinja izgrizla obraz triletnemu otroku. V bolnišnico v Glinu so pripeljali triletnega dečka Mirka Zalac iz Cetin-grada. Ko so zdravniki po-gledali malčka, so se kar zgrozili. Ves obraz je bil na sama velika rana. Mirko je bil sam doma na dvorišču ko ga je napadla stara svinja in mu izgrizla obraz. Če ne bi domačji takoj prihiteli, bi svinja otroka gotovo usmrtila. Stanje malega Mirka je zelo resno. Tudi če bo ostali pri življe-nju, bo imel strašno iznakažen obraz, ker mu je svinja izgrizla meso do kosti.

— Pod ruševinami hiše pokopana. Nedavno je v okolici Bosanske Gradiske divjal silen vi-har, ki je povzročil veliko škodo. Vihar je podrl tudi neko hišo. Pod ruševinami te hiše je našla smrt 76-letna vdova Kojč, ki se ni mogla več rešiti iz podirajoče se hiše.

— Obješen fant ustavljen vlak. Nenavaden pri-mer se je pripetil na železniški progi pri Osijeku. Strojvodja vlaka, ki je vozil iz Dalja, je zapazil, da je na progi mlad fant. Misli je, da gre za samomorilnega kandidata in je ustavil vlak. Med tem pa je fant skočil s tira in pobegnil. Policija je uvedla preiskavo in ugotovila ime tega fanta, ki se je pred svojimi tovariši, s katerimi je igral nogomet, bahal, da bo ustavljen vlak, kar se je res zgodilo.

— 30.000 din. is odnesel. V Subotici je vlomil v prostore zavarovalnice »Rosia Fonsier« neznan vlomilec in odnesel iz blagajne 30.000 din in zlato tobacniko, ki je bila last ravnatelja zavaroval-nice. Vlomilec je imel ključ do pisarne in blagajne. Policija je vlomilec že na sledi.

Kino Kodeljevo tel. 41-64

Danes in jutri ob 20.30, v nedeljo ter pone-deljek dva izbrana filma:

Jean Pierre Aumont Pierre Fresnay

Cheri - Bibi

Tragedija iz življenja na smrt obsojenih

Križ ob potoku

Jirina Stepičková — Mirko Eliáš

Češka umetnina polna narodnih motivov pre-krasne glasbe in dramatične vsebine

Jesenice

Kino Krekov dom predvaja do ponedeljka, 5. avgusta dva odlična velcfilma. V četrtek in v so-boto ob pol 9 zvečer »Nanon«, v petek zvečer ob pol 9 skrivnostni kriminalni film »Dve fronti«. Do-datki — predfilmi.

Jesenjski študentje, člani D. P. D. »Razora«, pripravljajo za nedeljo, 4. avgusta Cankarjevo dra-mo »Jakob Ruda«.

Trbovlje

Kolesarjenje v okolici kolodvora občina strogo prepoveduje, ker preobsejni kolesarji dostikrat ovirajo promet na stenjenem prostoru okoli kolo-dvorskega poslopja.

Postopen pasji kontumec za pse in mačke raz-glaša okrajno načelstvo, a ne zaradi mladih zajč-kov, ampak ker so v okolici Laškega zasledili ste-klega psa. Res pa je, da se ta nevarnost ponavlja vsako leto ob tem času.

Razširitev vodovoda. Ker je vode stalno pri-manjkovalo, se je občina odločila povečati vodo-vod in zajeti nove studence pod Sv. Plavino v bli-žini dosedanjih. Zato se vrši komisionalni ogled 8. t. m. S posestniki, ki bodo zaradi zajetja in nape-ljave vode prizadeli trije mlinci, bodo zgrabili vodo-no moč, pa se vršijo že zdaj razgovori in pogaja-nja na občini. Zeleti je- da se čim ugodneje in čimprej zaključijo, da pridemo do prepotrebne vode.

Anekdota

Gospodje iz spremetva kralja Friderika Veli-kega so se pritožili čez grofa Glodkina, ker se je poročil s svojo nečakinjo in s tem povzročil javno pohujšanje. Friderik je poslušal, pa ni ničesar re-kel in tudi ni ničesar ukrenil proti grofu.

Čez nekaj so gospodje ponovili svojo pritožbo, naka je kralj dal poklicati grofa. Vsi so čakali, kako bo kralj ozmerjal grofa.

Kralj je resno pogledal grofa in ga vprašal: »Ali je res da ate se oženil s svojo nečakinjo?« Grof Glodkin je potrdil.

»Tako,« reče kralj in se obrne, da bi šel na-prej, »ampak, da se mi to več ne zgodi!«

LJUBLJANA

Nj. Vis. kneginja Olga v Ljubljani

Preteklo sredo popoldne se je z avtomobilom pripeljala v Ljubljano Nj. Vis. kneginja Olga v spremstvu dvorne dame. Obiskala je več trgovin. Pri trdnici Sport-Kmet se je zanimala za nekatere potrebščine za tenis, v Gorčevi trgovini pa za razne športne potrebščine. Obiskala je nato še trdnico Rokavičar, Gregorič in Avšičevo trgovino z manufakturno. Nato se je kneginja Olga odpeljala na Kongresni trg in se tam oglasila v znani trgovini igračk in spominčkov domačega izdelka, katere lastnik je g. Josip Tabor. To trgovino je kneginja Olga obiskala že prej trikrat, poslednjič pred tednom dni, ko je prišla s hčerko princino Jelaveto. Takrat se je v trgovini zamudila skoraj celo uro in se prijazno pogovarjala z g. šefinjo, med tem se je pa mala princinja Jelaveta pridno igrala z različnimi igračkami, prav vse si je hotela ogledati in jih preizkusiti. Kneginja Olga se je zelo zanimala za domače izdelke in je pri vsaki igrački ali spominčku, preden ga je kupila, vprašala, če je res domačega izdelka. Nakupila je precej igračk, kakor oprave, omarič, skrinjice, mizice, stolčke itd. Tudi preteklo sredo je nakupila nekaj igračk in spominčkov, da s tem izkaže priznanje delu domačih rok in lepoti starega domačega dela. Za četrti obisk kneginje Olge je za domačo slovensko trgovino Tabor velika čast in priznanje, pa tudi najlepše priporočilo. Ko je Nj. Vis. kneginja Olga še pri Jurmanu v Selenburgovi ulici kupila par naočnikov, se je odpeljala nazaj proti Gorčinski.

Mesarske tržnice so začeli graditi

Dne 8. julija je bila na gradbenem oddelku mestne občine licitacija za graditev mesarskih tržnic v Ljubljani. Te dni so bila šele oddana dela posameznim podjetnikom. Zidarska dela je dobilo stavbno podjetje Matko Turk iz Ljubljane, ki je prav tako izlicitalo krovsko dela. Tesarska dela je dobilo podjetje Fran Ravnihar iz Ljubljane, dela iz umetnega kamna podjetje Sedej Ivan v Rožni dolini in mizarska dela podjetje Umek Ivan v Viču. Vsa ta dela skupaj bodo veljala okrog 2.700.000 din. Včeraj so že tudi nastopili prvi delavci, ki so začeli na mestu, kjer je svoj čas stala tržnica na Pogorčarjem trgu kopati jame in zabijati kole, ob katerih bodo postavili ograjo, ki bo zapirala stavbišče in ga tako ločila od ceste. Kljub temu, da ni sedaj nobenega zadržke več, da bi se začelo z delom zares, ne bo mogoče sedaj še kaj veliko opraviti. Krivda leži na mesarjih, ki se še doslej niso preselili, tako da še cela vrsta stojnic ob Ljubljani stoji nedotaknjena. Gradbeno podjetje bo težko čakalo z ogradjitvijo prostora, in kakor čujemo, mu je naročeno, naj zgradi čimprej izpelje. Zaradi tega grozi nekaterim mesarjem nevarnost, da bodo njihove stojnice ostale za plankami, če ne bodo vsaj v zadnjem trenutku pohiteli s selitvijo. Kakor čujemo, tržnice seveda ne bo mogoče dokončati še to jesen, ampak bodo dograjene spomladi. To je prav verjetno in razumljivo, saj čaka še cela vrsta licitacij za instalacije na razpis.

1 Sezname davčnih osnov za ljubljanske gostilne, kavarne, delikatese in vinoteče, za branjarije in za trgovine s starino so od danes do vključnega 8. t. m., torej do prihodnjega četrtka razgrnjeni na mestnem poglavarstvu pri vrtarju magistrata v pritličju leve hiše na Mestnem trgu.

1 Moderen način utrjevanja ljubljanskih cest si ogledajo člani Društva inženirjev v Ljubljani v ponedeljek, dne 5. avgusta 1940, v sestankom udeležencev ob 16 pred dramskim gledališčem. Ogledala se bodo dela na Erjavčevi cesti in v Gajevi ulici. V primeru slabega vremena se ogled odloži.

1 V nedeljo s Putnikom v Medijske Toplice. 1 Za red na električni cestni železnici. Pred kratkim smo brali pritožbo, da osebje električne cestne železnice premalo pazi na vstopanje in izstopanje. Pravilno je pritožba upoštevala vopklice k vojaškim vajam, ki so gotovo vzrok marsikateri pomanjkljivosti, vendar se pa uprava cestne železnice prav dobro zaveda teh pomanjkljivosti in se z vso strogostjo prizadeva za red na cestni železnici in za vljudnost osebja. Zato nam je uprava električne cestne železnice poslala povelje, ki naj ga spozna vsa javnost, da uvidi prizadevanja električne cestne železnice za red in pravilno poslovanje uslužbenstva. Sprevodniki in vozniki imajo nalogo, da na vsaki postaji — ne glede na to, da li je kak potnik za vstop ali izstop pripravljen, — ustavi vozo, hkrati pa tudi, da se pred odhodom voza s postajališča prepričajo, če ni v okolici še kak potnik, prav tako pa tudi, da se voz ne odpremi vse dotle, dokler ni vstopanje in izstopanje popolnoma končano. Nadalje jim je naročeno, da morajo bili napram potnikom vljudni in uslužni, prav tako pa tudi, da morajo preslišati vse pike opazke ter potnikom prijazno odgovarjati na vprašanja, ki se tičejo izstopnih mest, prestopov in tudi odhodov vlakov. Kakršnokoli drugo razgovorjanje, prerekanje ali celo prepiranje itd., je tramvajem uslužbenecem najstrožje prepovedano. Na vse to so usluž-

benci opozorjeni pri vsaki šoleki uri, torej gotovo vsakih 14 dni. Da bodo te in druge pomanjkljivosti odpravljene, naj občinstvo vsekakor konkretni primer prestopa prijavi upravi cestne železnice z navedbo časa, kraja, številke voza, številke denarne torbice sprevoznika in priči z natančnimi naslovi, da bo uprava mogla postopati proti kršiteljem predpisov. Le na ta način bo mogoče vzgojiti uslužbenški kader, ki bo upošteval vse predpise, ter izločiti uslužbenca, ki za vzgojo niso dovzetni. Potnike pa naprošamo, naj čim bolj naglo vstopajo in izstopajo ter poslušajo in se ravna po vseh navodilih uslužbočega voznika osebja, posebno pa, da naj opuste kakršno koli razgovorjanje z vozniki in sprevozniki. Vse občinstvo pa tudi prosimo za upoštevanje naporne službe tramvajskih uslužbenecv, saj odpremo po 30.000 potnikov in prevozijo do 5500 km na dan.

1 Pri skropljenju cest in ulic se je res že tudi pripetilo, da je tega ali onega zadel curek in ga zmočil. Namenoma se to seveda zgodi le izjemoma, vendar naj pa v takem primeru oškropljeni takoj javi uslužbenca mestnemu cestnemu nadzorstvu hkrati s številko voza in s podatki, kdaj in kje se je zgodilo. V splošnem so take stvari seveda ne dogajajo, pač pa se večkrat primeri, da je kdo oškropljen na cestišču, če se skroplilnemu avtomobilu ali tramvaju ne ogne. Skroplilci imajo strogo naročilo, da morajo paziti na hodnike in skropliti predvsem le cestišče, toda ljudje se s cestiščem ne umikajo, a voz mora hiteti ter skroplilec lahko koga pregleda. Sedaj, ko manjka bencina in šoferjev, morajo avtomobili hiteti, da opravijo svojo nalogo, in zato tudi ne morejo tolikokrat poškropiti vseh cest kakor so jih skroplili prej. Zato skroplilne avtomobile le redko vidimo v stranskih ulicah, kjer je malo prometa, saj je treba v prvi vrsti gledati na najbolj prometne ulice in ceste, da so poškrop-

ljene. Opozarjamo pa pešce, naj ne hodijo po cestiščih temveč samo po hodnikih, če nečjejo biti deležni hladne prhe. Hkrati naj pa občinstvo upošteva tudi izredne čase in pomanjkanje bencina ter šoferjev, ker je sedaj nemogoče natanko opraviti vse veliko delo.

1 Pri zaprtju, motnji in prebavi — vzemite zjutraj na prazen želodec en kozarec naravne »FRANZ-JONE« grenčice.

1 Karambol motociklista s tovornim avtomobilom. Včeraj popoldne se je peljal iz službe 30-letni pisarniški uslužbenec pri prvi kurilnici državnih železnic Roš Anton po Dunajski cesti v smeri proti Stadionu, ko je privozil tovorni avtomobil iz Kostoze ulice. Nesrečno naključje je hotelo, da je prišlo do karambola, pri čemer je dobil Roš precejšnje poškodbe po glavi. Pri sunku ob avtomobil so mu bile tudi strgane kite na nogi. Prepeljan je bil v bolnišnico.

1 Tatvina zlatnine. Bergant Kristi, stanujoči v Poljanske ulici 19, je neznan tat odnesel s stanovanja dve pozlačeni uri budilki, ženske rjave snežke in dva kovača. Pred 14 dnevi pa je bila prav tam ukradena zlata damska zapesna ura, par uhanov s safirjem in zlat prstan s safirjem, tako da znaša celotna škoda 2300 din.

1 Tatovi koles ne odnehajo. Vsak dan sprejme policija po nekaj prijav o ukradenih kolesih. Tako je bilo 29. julija ukradeno žensko kolo, vredno 1300 din. Anžič Tereziji iz veže gostilne Anžič na poti na Fužine. — Moško kolo, vredno 1000 din, pa je bilo ukradeno Rolihu Francu na Cankarjevem nabrežju pred gostilno Sunara. — Prednje kolo od bicikla je ukradel nekdo Zadnikarju Antonu na dvorišču hiše na Peruzzijevi cesti. Videti je, da tatovi izbirajo kolesa in da se lotijo le dobro ohranjenih in še dosti vrednih biciklov. Deloma so krivi lastniki koles sami, ki ne zaklepajo koles, navadno zaradi tega ne, ker nimajo ključavnic. Tatvine zaklenjenih koles so mnogo bolj redke in se zato vsakemu kolesarju splača, da žrtvuje še za ključavnico potrebno vsoto.

MARIBOR

O čem se bodo posvetovali predstavniki slovenskih avtonomnih mest

Poleg Zveze jugoslovanskih avtonomnih mest, obstoja v Sloveniji še Zveza slovenskih mest, v kateri so vključena naša avtonomna mesta Ljubljana, Maribor, Celje in Ptuj. Zupani teh mest se večkrat sestajajo k posvetovanjem, poleg zupanov se ob takih prilikah posvetujejo ponavadi tudi strokovni referenti, včasih se pa spet sestanejo referenti posameznih strok še posebej. Takšni posveti so nujno potrebni, saj imajo naša slovenska mesta celo vrsto skupnih vprašanj, ki jih je treba sporazumno reševati. Ponavadi se vsrjšijo seje predstavnikov slovenskih avtonomnih mest v Ljubljani, te dni pa se bo po več letih vršila taka seja spet v Mariboru.

Kakor smo že javili v »Slovenec«, bo seja Zveze slovenskih avtonomnih mest v Mariboru v soboto, dne 3. avgusta. Teja dne se sestanejo ob 10 popoldne zupani slovenskih mest s svojimi strokovnimi referenti v mestni posvetovalnici popoldne ob 10. O rezultatu sestanka bo izdan za javnost poseben komunik. Da pa bo naša javnost poučena o vprašanjih, ki se bodo razpravljala na sestanku v soboto, prinašamo v naslednjem dnevnem red te seje:

1. zaščita pred napadi iz zraka;
2. vprašanje rezervne prehrane;
3. druga vprašanja, ki so nastala v zvezi z izrednimi razmerami (podpora vojaškim obvezancem, zvišanje plač in mezd, oprostitvev osebja itd.);
4. etališče slovenskih mest v Zvezi mest kraljevine Jugoslavije;
5. podpiranje brezposelnih in pobijanje delomrčnosti;
6. ukrepi mest proti beračenju;
7. otroška vzgojalnica;
8. emisija komunalnih posojil;
9. sestava mestnih proračunov za leto 1941-42;
10. slučajnosti.

Kakor je iz navedenega razvidno, so vprašanja, s katerimi se bodo bavili predstavniki slovenskih mest, res mnogovrstna in zelo aktualna. Poročila za točke od 1 do 4 in za točko 9 pada mesto Ljubljana, za točke od 5-7 mesto Maribor, za točko 8 pa mesto Ptuj.

Seje se bodo udeležili tudi zastopniki kr. banke uprave, štaba Dravske divizijske oblasti in balnovinečni odbor Unije za zaščito dece v Ljubljani. V zvezi s to sejo se bo vršil v soboto popoldne ogled mariborskega gradu, ki se adaptira v muzejske svrhe, ogled študijske knjižnice in ogled kopališča na Mariborskem otoku. S sejo bo nadalje združen izlet na Pohorje in sicer se udeležijo predstavniki slovenskih mest slovensosti otvoritve nove pohorske ceste v nedeljo, dne 4. avgusta.

1 Na Pohorju bo v nedeljo živahno. Kakor vse kaže bo v nedeljo na Pohorje prihitelo mnogo turistov. Tako se napoveduje mnogo ljubljancov, za katere je tamošnji Turing klub organiziral velik izlet avtomobilistov. Pravijo, da bo samo iz Ljubljane prišlo 30 avtomobilov. V nedeljo bo blagoslovljena tudi vila Planinka, ki so jo že skoraj povsem dogradili. Ob priliki teh slovesnosti se bo izvršila tudi blagoslovitev avtomobilov.

1 Tudi poštarji imajo v nedeljo na Pohorju svoj praznik. V nedeljo bo pri Petraškem mostu na Pohorju otvoritev poštna in telefonske postaje, kar bo za Pohorje velikega pomena. Pohorske turistične postojanke so bile doslej od rednih poštarnih postaj zelo oddaljene, kar je gotovo neugodno vplivalo na turiste, ki so čisto navezani na hitre poštna in telefonske zveze.

1 Lepa slavnost v gledališču. Včeraj je v gledališki pisarni sprejemal upravnika mariborskega gledališča g. Radovan Brenčič čestitke k svoji petdesetletnici. Osebo mu je čestital v imenu gledališkega nadzorstva prof. dr. Dornik. Ob pol 12 popoldne mu je izrekel čestitke celokupen gledališki ansambl, v imenu katerega je govoril predsednik združenja igralcev g. Rasberger ter izročil upravniku krasen srebrn lovorjev venec s 36 listi, na katerih so vgrajirana imena vseh članov gledališkega ansambla. Čestitali so upravniku tudi zastopniki tehničnega osebja.

1 Grofca Alberti umrla. V Limbušu je umrla v starosti 81 let grofica Frančiška Alberti, lastnica obširnih vinogradnih posestev ter hišna posestnica v Mariboru. Pokojnica je bila znana po svoji srčni dobroti in darežljivosti. Bila je teta mariborskega pivovarstva g. Tschelligija. Svetila ji večna luč.

1 Študijska knjižnica. S 3. avgustom začne študijska knjižnica zopet izposojati knjige. Izposojalo se bo do 10. septembra po dvakrat na teden: vsako sredo od osmih do pol ene, vsako soboto od osmih do dvanajstih.

1 Nov »Planinček« želi stojiti. Letošnjo zimo je zadel Podrasko podružnico SPD v Rušah huda nesreča. Pri Ruški koči je zgorela lepa dependanca Planinka. Spomladi je začela ruška podružnica SPD s podporo dobrotnikov spet z gradnjo nove, lepše, modernejšje in dosti prostornejše »Planinke«. Mogočna nova stavba je sedaj gotova ter bo v soboto, dne 3. t. m. slovesno blagoslovljena in odprta.

1 Smrt ugledne gospe. V Mariboru je umrla ugledna gospa Marija Cujnik, rojena Uršič, soproga industrijskega obratovodja v pokolu. Pokojna je mati šolskega upravitelja Mirka Cujnika pri Sv. Jakobu in mati soproge sodnega starešine dr. Muhiča v Slovenski Bistrici. Pogreb blage pokojnice bo v soboto, dne 3. avgusta, popoldne ob pol 5 iz mrtvašnice v Pobrežju na magdalensko pokopališče. Sveta maša zadušnica se bo brala v ponedeljek ob 7 zjutraj v magdalenski cerkvi. Naj v miru počiva, sorodnikom naše iskreno sožalje!

1 Cvetoča jablana. Poleg nove turbinske žage lesnega trgovca Antona Böhma pri Vuhredu se je razcvetela mlada jablana ter je sedaj polna lepgega cvetja, kakor da smo sredi majnika. Zanimivo, da je ta jablana tudi spomladni v redu cvetela.

1 Tudi tovarna Rosner omejuje obrat. Kriza je zajela vse mariborske tekstilne tovarne. Tudi tovarna Marko Rosner je morala začeti z omejitvijo obrata ter je dobilo 80 delavcev odpoved.

1 Dijaki-vojaki so končali svojo 9 mesečno vojaško vežbo ter so se v sredo poslovili od zavoja in Maribora. K zaključku je prišel tudi po veljnik vseh šol za rezervne oficirje z mnogimi častniki. Potem so se absolventi šole veselili v civilu razporkili po mestu ter primerno slavili zaključek naporne študija.

1 Znan mariborski meščan umrl. V Mariljni ulici 21 je umrl hišni posestnik in bivši medicar Jožef Dufek. Bil je popularen mariborski meščan, znan tudi na podeželju ter je dosegel starost 81 let. Naj počiva v miru!

1 Policijska naredba za čas naborov. V dneh 5., 6. in 7. avgusta bodo v Mariboru nabori. Policija je izdala naredbo, s katero se gostilničarjem prepoveduje točenje in prodajanje alkoholnih pijač nabornikom in njihovim spremljevalcem.

1 Smrt znane gostilničarke. Na Oreškem nabrežju v Melju je umrla znana gostilničarka »Pri klavnic« gospa Ana Birtič, stara 50 let. Pokojnica je bila zelo popularna in priljubljena. Gostilna »Pri klavnic« je bila pod njenim strokovnim vodstvom priljubljeno zbirališče meščanov in okoličanov. Bila je velika dobrotnica siromakov, imela pa je vedno odprto srce in roko za vsako dobrodelno društvo. Položil jo bodo k večnemu počitku danes v petek ob 5 popoldne na mestnem pokopališču na Pobrežju. Zapušča soproga in dve hčerki. Svetila ji večna luč, preostali naši globoko sožalje.

1 Smrtna nesreča 9 letnega dečka. V bližini Brezna v Drav. dolini se je pripetila nesreča, pri kateri je 9letni deček plačal z življenjem kratko vožnjo na kolesu. 9letni sin rudarja Kolarja iz Mežice je prišel na počitnice k svojnemu stricu krojaču Poročniku na Brezno. V terek si je fantek brez vednosti strica izposodil kolo ter se odpeljal po cesti. Ko se je vračal nazaj proti Breznu po strmini, mu je nasproti pripeljal težak tovarni avto trgovca Hladeta, katerega je šofiral

šofer Helbl Konrad pravilno po desni strani ceste. Nesreča je hotela, da se je fantek s kolesom zaletel v avto, pri čemer si je razbil lobanjo, tako da so možgani kar brizgnili po cesti ter je obležal na mestu mrtve.

1 Požar v kamniškem župnišču. V sredo proti polnoči je na župniškem poslopiju v Kamnici izbruhnil požar, ki je uničil del strehe. Požar so takoj ob izbruhu opazili in ga je zato bilo mogoče hitro omejiti. Domnevajo, da je pri izžiganju dimnika kaka iskra padla na tram, ki je začel tleti in se končno vnel.

1 Letošnji absolventi vinarske in sadjarske šole v Mariboru. Šola je končala 27 absolventov in sicer: z odličnim uspehom: Rudolf Pen, Jožef Robnik, Franc Rožkar, Leopold Snoj, Edvard Steblovnik, Vladimir Volčansk: s prav dobrim uspehom je končalo 16 gojencev, z dobrim uspehom 5.

1 Zaključek šolskega leta na gozdarski šoli v Mariboru je bil dne 30. julija. Ob zaključku je gojencem spregovoril predsednik izpitne komisije inž. Franc Sulgaj in ravnatelj šole Zierfeld. Sklepne izpite je napravilo 22 gojencev.

1 Spet nemški balon. V Bukovcih na Dravskem polju je našel lovski paznik Blaž Toplak na travniku nemški vremenoslovni balon z registriranim aparati. Tudi ta balon je priletel od aeronavtične meteorološke postaje v Lindbergu v Nemčiji do Dravskega polja.

1 Okradena, ko sta bila na gostiji. Brata Anton in Jožef Mažster iz Sp. Hoče nad Selnico ob Dravi sta bila na gostiji. Njuno odsotnost so izrabili zlikovci, ki so vdrli v stanovanje ter jima odnesli vso obleko, obutev, perilo in postelino perilo, tako da znaša škoda več tisoč din. Orožniki so enega izmed tatov, ki so se udeležili vloma, že prijeli. Je to 40letni bivši viničar Kos Rudolf, ki je priznal, da je izvršil vlom skupaj z znanim vlomilem Alojzom Flajšerjem, katerega sedaj orožniki zasledujejo.

1 Velike tatvine na pokopališčih. V tej dobi so tatvine cvetle na pokopališčih na dnevnem redu. Zadnje čase pa so zavzele te tatvine zlasti na frančiškanskem pokopališču na Pobrežju prav velik obseg ter kradejo tatovi ne samo cvetlice, temveč tudi razne bronzaste dele spomenikov, kakor kipe, vijake, črke itd., katere očitno prodajajo trgovcem s starimi kovinami. Nadzorstvo na pokopališčih bi bilo treba poostriti.

Celjske novice

1 V kapelici sv. Cirila in Metoda v Molički peči pod Ojstrico, pri »Mariji Pomagaj«, bo v nedeljo, 4. avgusta ob 10 sv. maša, ki jo bo opravil g. župnik Sunčič. Savinjska podružnica SPD vabi planince, da se sv. maše udeležijo. Ravno tako vabimo k udeležbi domače prebivalstvo iz Luč, Solčave in tamkajšnje okolice.

1 Obisk tujcev v Celju se je dvignil. Meseca julija je obiskalo Celju 1216 tujcev in sicer 1138 Jugoslovancev in 58 inozemcev. V mesecu juniju letošnjega leta je število tujcev v Celju doseglo le 914, meseca julija lanskega leta pa 1188. Umrl je v juliju v Celju 34 oseb, od teh 25 v bolnišnici, 9 pa v mestu.

1 Gora Oljka vabi. 28. julija bi morala biti na gori Oljki lepa nedelja, ki pa je bila prelozena na nedeljo, 4. avgusta. Slovensko opravilo bo imel novomašnik g. Kasesnik Ivan iz Soštanja. Pridržal bo g. p. Odilo Hanjšek.

1 Poroka. V Zreču sta se poročila podpredsednik finančne kontrole g. Suman Alojzij in učiteljica gđ. Godnič Marica. Bilo srečno!

1 Sportni klub Jugoslavija v Celju je ustanovil težko atletsko sekcijo. Vse prijatelje te panoge sporta vabi sekcija, da se udeležijo prvega sestanka dne 7. avgusta ob 8 zvečer v Delavski zbornici.

1 Beseda iz okolice Vojnika. »Domoljube prinaša zanimiv dopis iz okolice Vojnika: »Poletje z vročino in z zlatim žitnim poljem je tu. Toda zopet letos, morda bolj kot druga leta, uničuje toča pridelek zemlje. Kmet, kmetiči človek tako ostaja: eno leto brez kruha. Kako bo drugo leto? Kdo ve? Pomoči išče pri oblasti, pri sosedih: pa povsod je pičila ali pa je sploh ni. Samo pomoč! Zavarovanje proti toči? Predrago je, prispevki preveliki pri naših zavarovalnicah. Obvezno zavarovanje proti toči bi nujno rabili. Saj izbira toča le nekatere predele, dočim se drugod le redko ogasi. Zavarovanje proti toči se iz tega razloga razlikuje od zavarovanja proti požaru: le z obveznim zavarovanjem bi se dalo doseči uspeh. Kmetiča zveza. Kmetijska zbornica naj to čimprej preučita. Za letos pa bo pomoč države, banovine in kmetijskih ustanov. Kajti, če bo kmet danes pričel kupovati žito, bo spričo dragine, ki vlada, upropastil sebe. Zašel bo v dolgove, iz katerih ne bo izhoda. Tako grozi kmetu, v po toči prizadetih krajih, lakota ali propast. Eno kot drugo je neizogibno, zato je pomoč oblasti potrebna čimprej.«

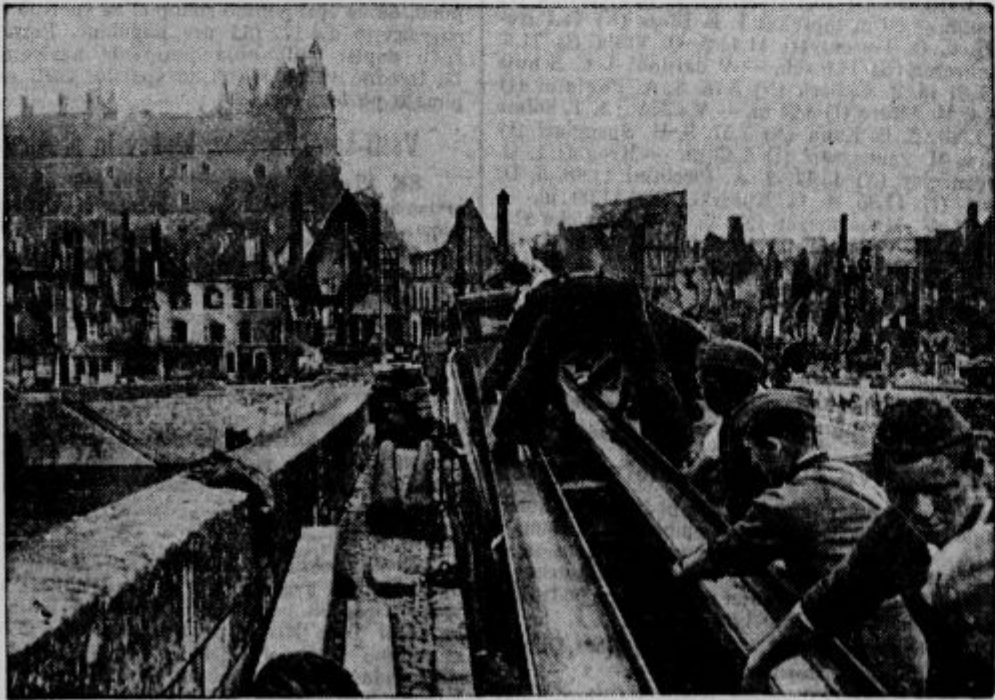
1 Mesto komercialista je izpopolniti na Drž. dvorazredni trgovski šoli v Celju. Prednost imajo prosilci, ki so sposobni poučevati tudi stenografijo ali strojepis. Tozadevne prošnje naslovljene na ministrstvo trgovine in industrije, je predložiti ravnateljstvu šole do 15. avgusta 1940.

1 Nesreče. V Tolstem pri Laškem je vol stopil na nogo 5letnemu sinu posestnika Krajnc Leopoldu in mu jo zlomil pod kolonom. Ko se je 25letni sin posestnika Ivan Stojan iz Sv. Prijože pri Sentjurju peljal s kolesom proti Smarju, je padel s kolesa in si zlomil levo ključnico. Pri sekancju drv se je vsekaval v levo koleno 28letni delavec Breznik iz Mlač pri Laškem. Vsi se zdravijo v celjski bolnišnici.

1 Časa izginjajo. V Celju je bilo v zadnjem času več kolesarskih tatvin. Neznane je v soboto ukradel iz veže okrajnega načestva novo kolo nekemu posestniku iz LKML, ki ga je prišel prijavit. Izpred pisarne LKML na Dekovem trgu pa je nekdo ukradel kolo tajniku g. Muleju. Kolo ima št. 30493, znamke Waffensrad. Vredno 900 din.

Slovenska Krajina

Požar z dvema človeškima žrtvama se je pripetil v vasi Gomilce. Dne 29. t. m. je okrog 3 popoldne pribežala k Kolarju Matjažu sosedova 6 let stara deklica, ki je bila vsa v plamenu. Sosed je atrgal iz nje obleko, nato pa opazil, da je hiša njegovega sosedja Čeha Jožeta vsa v plamenu. Ker je začelo goreti gospodarsko poslopje, so iz hlevov živino in iz stanovanja še nekaj vrednejših predmetov rešili. Nihe pa ni slutil, da je na gurnu 3 leta star deček Seže, ko so ogenj pogasili, je neki gasilec prinesel zgorelo trupelce otrokovo iz smojelne. Tudi sestra je tako obžgana, da ni nobenega upanja, da bi ostala pri življenju. Škoda je veliko, ker je rečna družina imela pod streho že vse letošnji atrmenji pridelek. Nesrečni Čehovi družini naše sožalje.

Most čez reko Loire popravljajo nemški pionirji.

KULTURNI OBZORNIKI

Miško Kranjec: Povest o dobrih ljudeh

Letošnji knjižni dar Slovenske Matice v Ljubljani je kot tudi sicer druga leta izredno bogat tako glede na leposlovje kakor tudi na znanstveno književnost. Dobili smo namreč letos dva izvrstna slovenska romana, Miška Kranjca Povest o dobrih ljudeh in Jožeta Pahorja roman Matija Gorjan ter Miroslava Goršeta monografijo o doktorju Valentinu Zarniku. Tako izpolnjuje in nadaljuje naša »matica« po zgledu češke in po svoji skoro že osemdesetletni tradiciji svoje naloge glede na izdajanje visoko kulturnih del iz lepe umetnosti in tudi iz znanstva do našega slovenskega izobraženstva in se tako dostojno postavlja ob stran drugih podobnih matic ter povzra tega se skladno dopolnjuje delo naše letošnje jubilarne Mohorjeve družbe kajti ta skrbi predvsem za dobre knjige za naše preprosto ljudstvo. Le tako se moreta ljudstvo in izobraženstvo, to je celotni slovenski narod, vzajemno dvigati do vrhov današnje človeške kulture. Danes naj na tem mestu spregovorimo najprej o Mišku Kranjcu Povesti o dobrih ljudeh, ocene drugih dveh pomembnih knjig bodo v prihodnjih dneh prišle na vrsto, kajti vsaka posebej brez dvoma zasluži našo največjo pozornost in čim polnejšo označitev.

Zunanji potek dogodkov v Povesti o dobrih ljudeh je Miško Kranjec postavil v hišo in okolico ob Muri, prav za prav na sam otok tako, da je na eni strani Mura, na drugi pa močvirna pokrajina ob nji, kjer šume topoli in pojo jelše obenem z reko svojo večno lepo pesem o naravi in življenju. In ta hiša z vso svojo osamelostjo okolice je prav zunaj same obljubene vasi, tako rekoč zunaj civiliziranega sveta, zunaj pokvarjenosti, skratka: pri dobrih ljudeh. Torej pri ljudeh ki so dobri, lepi, sveti in nad vse plemeniti. Tako prehaja v ti zgodbi Kranjec od realističnih, v večini dosedanjih povestih skoro povsem naturalističnih popisov sodobnega obmurskega in prekmurskega življenja in človeka k popisovanju dobrih in nepokvarjenih ljudi, takih ljudi, ki živijo samo lepote, resnici in dobroti. Sicer je tudi že v dosedanjih svojih delih težil za ustvarjanje takih ljudi, a je v resnici ostal samo pri težnji, v pričujoči povesti pa je naravnost prešel s svojim dosedanjim načinom in stilom popisovanja in napisal, kot sam povsem pravilno naznači to v zadnjem poglavju pravo pravico, »pravilico o dobrih ljudeh, ki so nekoč živeli na prelepe otoku pri Muri... Nekoč... lahko bi se začela ta povest s to besedo, zakaj, če bi kdo vprašal, ali danes ne živijo več dobri ljudje, bi mu lahko odgovoril z nekim obotavljajem: Morda še živijo. Ako pa živijo, tedaj gotovo tolejšo revščino v prelepih krajih ob Muri in sanjajo ob zimskih večerih o svetu, o katerem mislijo, da je tako bogat, in kakor jih vleče s toliko silo.« Da, zares čudno, tudi ti dobri ljudje v prelepih krajih ob Muri — niso vsi zadovoljni, kajti živijo v revščini, živijo (tako vsaj Marta!) prazno in vsakdanje življenje, pa zato tudi oni hrepene v svet bogastva in lepote in burnih doživljanj. V široki svet žele. Toda pisatelj jih zavrne, češ da v širokem svetu ni več dobrih ljudi. Če pa so, meni pisatelj, so pa zopet to samo taki ljudje, ki so tudi revni, a obenem bogati, bogati z lepoto in usmiljenjem in dobroti.

Vsa povest je potekala visoka pesem lepote in dobroti, morda nekoliko manj resnici, zakaj če bi pisatelj sledil tudi zadnji resnici, bi vse dobre ljudi vodil iz tega lepega sveta ob Muri ne toliko v široki svet, kolikor bolj k večni Lepoti in Dobroti. Tega zadnjega koraka Kranjec v ti povesti še ni storil, dasiravno se mu je mnogo mnogo bolj približal kot v katerem koli dosedanjem delu. Po ti poti hodi v pričujoči povesti edino stara Ana Koščerova v svoji preprostosti, njen mož Jožef Koščer pa ji na ti pravilni poti morda le prevečkrat ugovarja in tako bolj poudarja svojo moško miselnost z zelo močnim pridihom realizma in naravne razumske smeri proti Anini ženski čustvenosti, ki pa se mi zdi vendarle vse bližja dokončnemu dojetju Boga kakor pa Jožef, ki je obenem s pisateljem prišel samo do — boga, ker ga Kranjec očitno namenoma tako piše (ne znanja slovenskega pravopisa si mu namreč nikakor ne usojam očitat!).

Kako zares visoko pesem lepote je napisal Kranjec v tem delu, utegnemo spoznati že iz samih naslovov petim velikim poglavjem v povesti: Povest o slepi deklici, Povest o razbojniku Petru Koščer, Povest o mladi ženi, Povest o pomladi. Četudi so prvi trije: Katica, Peter in Marta, resnične osebe iz povesti, vendarle so prav za prav sami — simboli, saj nas o tem potrjuje zgornji zadnji naslov zadnjega poglavja.

Kompozicija dogodkov v povesti je čisto preprosta: Stara dvojica Ana in Jožef Koščer živi mirno življenje ob Muri. Nekoliko se to življenje razburka, ko pridejo iz širokega sveta Korenovi: Ivan, Marta in Katica. Vendar je to razburkanje zelo majhno, kajti ta družina prihaja h Koščerčevim — vsako leto, tako da prav za prav spada k dobrim ljudem. Bolj pa razburka življenje ob Muri razbojnik Peter, pa tudi ta na koncu koncev ne spada v široki svet, marveč v neki samosvoj svet, saj njegovo razbojništvo prav nič ni enako razbojništvu in razbojništvu tega sveta, tistim namreč,

ki delajo hudo revnim. Prav tem ravno Peter pomaga! Razburkanje, ki ga napravi Peter, je druge vrste: Ivanovo ženo Marto razburi, jo vname za ljubezen in ji vzbudi hrepenenje za srečo, ki jo pa Marta napačno vidi — v širokem svetu. Ko odide Peter, kmalu izgine v svet tudi Marta, da bi ga našla, a Peter se vrne k drugi lepoti: k slepi deklici Katici. Široki svet, ki ga šteje za navadnega razbojnika, ga končno odkrije, čeprav je svoj videz zmerom prikrival in spreminjal, in tedaj odide za vedno iz krajev ob Muri tako, da tudi Katica ni doživela sreče. Ob slovesu ji je rekel: »Zbogom, Katica! Pričaj me in potem pojdeva od tod. V svet odideva, v veliki in lepi svet! Trde se bode v travo in se ni mogla potolažiti. Zares, gorje človeku, ki mu ostane samo upanje, za večno neotlažljivo in neutušeno upanje v lepoto in dobroto. Ali ne vodi nujno prav od tod, kjer se je pisatelj ustavil, pot od samega upanja do prave Lepote in Sreče in Dobrote?!

Zares edinstvena je Kranjčeva povest o dobrih ljudeh v naši književnosti, saj ji je mogoče najti enakih samo v najlepših Cankarjevih delih o lepi Vidi, v Hiši Marije Pomočnice, Milanu in Mileni in v Podobah iz sanj. Naravnost klasično je prikazan stari zakonski par Ane in Jožeta Koščer. S kakim podrobnim realizmom riše pisatelj njuno življenje in njune pogovore, zlasti pogovore v za starega človeka dolgih nočeh brez zadostnega spanja pa prav tako tiste prelepe pogovore ob ljubljenem in nepogrešljivem čaju... Kaj podobnega utegnute brati samo še v klasični ali v slovanskih književnostih. Kranjčev epski talent je v teh prizorih brez dvoma dosegel svoj višek do sedaj, višek pa je dosegel prav tam tudi njegov jezik in slog s svojo neprimerno preprostostjo in ljubeznijo. Jožetova preprosta, a prav zato izredno globoka miselnost, je v dialogih z ženo Ano dosegla tako visoko stopnjo popolne dovršenosti, kakor je pri nas še nismo brali in slišali. Oba stara človeka sta tako življenjsko resnično naslikana, da ob njih skoraj pozabiš na simbol visoke pesmi, kar je sicer vsa povest od konca do kraja.

Druge osebe so vsekakor manj življenjske, saj bi se o spremembah, ki se dogode v Petru ali Marti ali Katici, dalo s psihološkega in logičnega zredišča prav gotovo marsikaj ugovarjati, ker so življenjsko skoroda nerazumljive, ali tu hočeš — nočeš — moraš z njimi stopiti v svet pesmi in lepote in ljubezni, v neresničnost, v idealni svet. Ali bi se ne moglo ob tem dejstvu komu zdeti, da je tale povest o dobrih ljudeh tako zelo blizu Cankarjevemu Hlapcu Jerneju, ne morda po svoji snovi, marveč vse bolj po svoji zamisli in razpletu, saj sta oba tako malo življenjska, a zato nič manj, bolj rečeno, prav zato še bolj — pesniška.

Vsa knjiga nam priča, kako je Miško Kranjec globoko posegel v naravo in jo z vso veliko pesniško dušo tudi v resnici doživel, saj bi sicer nikakor ne mogel tako klasično lepo popisati lepote ob Muri, na otoku pa v močvirjih in na samotnem griču; vse to pa daleč od človeka, ker bi človek še to naravo prav gotovo pokvaril... Daleč od vasi poteka življenje naših dobrih ljudi, v vasi pa živijo razen starega dobrega organista po večini sami pokvarjeni in slabi ljudje (pomislimo samo na sebične in nevoščljive cerkvene pevce, kako so se uprli, ko so zvedeli, da dobri organist želi, da bi v nedeljo pela na koru — nova pevka, slepa deklica Katica). Naši dobri ljudje takih družabnih in socialnih grehov sploh ne poznajo, ljudje v vasi pa lepote — ne razumejo!

Praviljica je prav za prav ta povest, pristrana, otroško dobra praviljica; najlepša se mi zdi praviljica o Ani, kajti v nji je bolj kot v katerem koli drugem človeku v povesti združena vsa preprostost in otroška dobrota z nepokvarjenimi pogledi na življenje, zato pa združena z verskimi in religioznimi pogledi. Le ti namreč morejo pokazati resnično dobrega človeka, takega, kakršnega je ustvaril — Bog! In tak človek je zares pravi človek, poln optimizma in vere v dosego večne Lepote in Dobrote. Vsak drugačen človek bi nujno moral postati — pesimist.

To je prav dobro čutil tudi sam pisatelj, saj bi sicer ne mogel napisati takihle besed: »Svet je davno ne ve, ali Koščerčeva še živi ali sta že mrtva; in čisto se zgodi, da pride kdo z občine gledat, če nista umrla v svoji koči. Koščerčeva pa še živi: zdi se, da ne bosta nikdar umrla. In v tihih nočeh se še vedno pomenujeta; a ko pride nova pomlad, si morata spet in spet priznati veliko ljubezen, ko ustnice zašepčejo: Rad te imam. Nekoč bodo ustnice poslednjč izrekle to brezmejno ljubezen in zvestobo, potem pa se bodo zaprle za vekomaj. Vendar ljubezen nabisrže tudi takrat še ne bo umrla.« Gotovo, saj sta ljubezen in zvestoba — božji hčerki, ki gotovo ne bosta nikdar umrli, marveč celo v ljudeh v svitu božje ljubezni zažareli — za večno v blaženstvu.

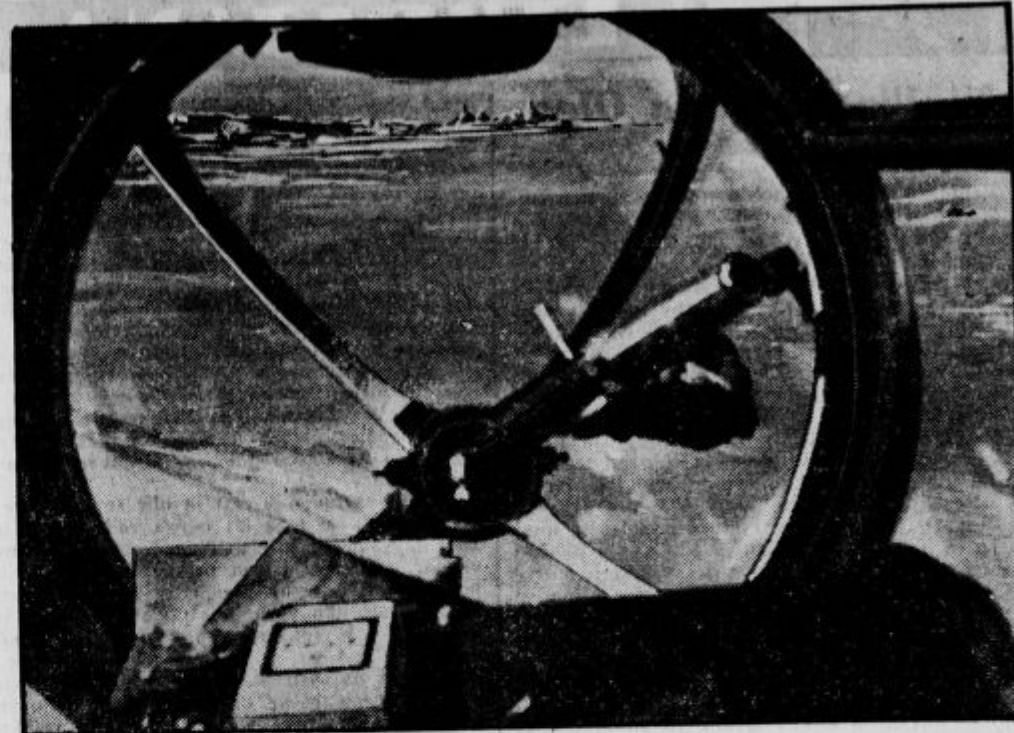
Miška Kranjca Povest o dobrih ljudeh je potemtakem v resnici brez dvoma najlepše darilo Slovenske Matice v letu 1940. S tem delom pa je obenem Kranjec napisal nedvomno svojo najboljšo dosedanja povest ne samo v idejnem, marveč še mnogo bolj v kvalitetnem pogledu. F. J.

Janez Veider: Skaručina

Zadnje čase dobivamo Slovenci knjižice, ki so v njih popisane naše božje poti, posebno kar se tiče umetnostnih vrednosti — etenskih fresk po deželskih cerkvah. Tako smo že dobili Vodič po Črngrobu in Groblje, vse izpod peresa umetnostnega zgodovinarja Ivana Veiderja. Leti pisatelj, am je sedaj napisal podobno knjižico, ki v nji opisuje umetnostno vrednost božjepotne cerkve na Skaručini. V knjižici na drobno opisuje Skaručino samo, zgodovinsko skaruške cerkve, popisuje sedanjo skaruško cerkev in veliki oltar v nji, jedro knjižice pa vsebujejo poglavja o freskah na stropu, v prezbiterturji in v ladji. Ob koncu govori še o božji poti ev. Lucije na Skaručini, o skaruških duhovnikih, o starih pobožnostih na čast ev. Lucije in dodaja še nekaj drugih skaruških zanimivosti. Vsa knjižica je opremljena s prekrasnimi slikami, ki nam ponazorijo freske in druge lepote skaruške cerkve ter zgodovino kužnega znamenja v skaruški okolici. Tako knjižica nima samo kake lokalne vrednosti, ampak je pomembna za spoznanje vsega cerkvenega umetniškega gradiva, ki je v tako obilni meri ohranjeno po naših podeželskih cerkvah. Zato smo te pomembne knjižice prav tako veselili, kakor smo veselili tudi pisateljeve obljube, da bo Skaručini sledila še marsikaka druga umetnostno zgodovinska knjižica, ki bo nadaljevala e popisovanjem lepote in umetniškega bogastva na naši slovenski zemlji. Omembe vredno je tudi to, da je knjižico založil vodilski Fantovski odsek in je tako kot prvi izmed Fan-

tovskih odsekov pripomogel k izdajanju knjižice, ki pospešuje našo domačo slovensko kulturo. Naj bi temu zgledu sledili še drugi Fantovski odseki. Knjižico prav toplo priporočamo. Stane samo 10 din!

Bogoljub št. 8. Najnovejša številka Bogoljuba prinaša na uvodnem mestu članek urednika Jos. Šimenca pod naslovom Bomba v francoski šoli. V tem članku razpravlja pisec o laičnih šolah na Francoskem pred sedanjo veliko vojno, ki je bolj kakor marsikaj dokazala zgrešenost vzgoje brez Boga. Članek izzveni v misel: Brez vere je vzgoja nemogoča. Na koncu se pa nam odkrije namen tega članka v besedah: »Sicer sem pa ta članek napisal največ zato, ker je zdaj v Jugoslaviji gospodar prosvete — katoliški duhovnik« — Marija Jelen objavila pesem Blagoslovljena. — Alojzij Strupl govori pod naslovom Da prav razumemo o dukovnosti Katoliške akcije. Tudi druga pesem, ki je izpod Neubauerjevega peresa, je posvečena Mariji: Ustavi boj, Marija. — Janez Kalan želi v članku Presveto Srce Jezusovo, usmili se umirajočih, da bi se med nami počivilo delo Bratovščine za umirajoče. — Dr. Romo Tominec v zgledu K. Luči nadaljuje svoje večerne razgovore, to pot o delovanju sv. Duha. — Na koncu so poročila Marijinih družb. Katoliške akcije, Krščanske družine, nadaljuje se listek Carstvo brezbožnikov, zaključuje se pa ta številka z zanimivostmi iz Cerkve in domovine in raznimi drugimi drobnarijami.

Nemško bojno letalo nad angleškim kanalskim otokom Jersey, ki so ga Nemci zasedli.

Nič ni novega pod soncem

Stenografija ni iznajdba naše dobe, čeprav je bila ta iznajdba več stoletij tako rekoč pozabljena. Že stari Egipčani, Grki in Rimljani so poznali stenografijo. Šenece, ki je živel v davnem Rimu, je obvladal več ko 5000 stenografskih znakov. Prav do srednjega veka so se ohranili ti znaki. V davnem Rimu je pesnik Martial opeval spretnost stenografov, češ: »Naj bi besede vam hitele, roka hitrejša je ko te; preden jezik svoje delo opravi, ga desnica že je izvršila.«

Tudi daktiloskopska, veda o prstnih odtisih, je bila v srednjem veku na Kitajskem že v navadi. Prstni odtis je bil kot drugi pečat zmeraj zraven podpisa na listinah, s čemer je bilo preprečeno potvarjenje podpisov.

Španci pijejo najraši vodo

Kakor je čudno slišati, pa je le res: v Španiji pijejo v prvi vrsti — vodo. Voda je v deželi vina malage vse drugačnega pomena, kot si mi mislimo. V Španiji je voda dragocenost, katero špansko ljudstvo više ceni kot mi vino. Nič ni posebnega v Španiji, če kakemu gostu postrežejo z vodo. Tudi na cesti je voda primerno upoštevana. Moški in

ženske prodajajo na cestah vodo po kozarcih, ki jih natakajo iz velikih vrčev ali pa iz mehov. Take mehove jemljejo tudi na pot. Meh za vodo ima obliko blazine. Na voznjak z vlakom utegneš v Španiji večkrat videti, kako Španec vzame iz svoje prtljage meh za vodo in postreže svoji izvoljenki.

Ljudje bivajo v ceveh

O Diogenu je znano, da je živel v kadi. A da živi kar celo mesto v lončenih cevah, pa spada že k čudovitostim naše dobe. V Medeninu, to je v južnotunezijskem mestu v puščavi, kjer sonce po dnevi vse neumljeno pože in kjer ponoči ni nobenega kuriva zoper precejšen mraz, si puščavski prebivalci narejajo dolge cevi iz ilovnatih lončevine, ki ležijo večkrat druga vrh druge v več nadstropjih. Svetlobni predeli, ki segajo od najvišjega nadstropja do tal, omogočajo ljudem, da se morejo pregibati v notranjosti cevi. V tem mestu iz cevi, ki je bilo znano po legi že Rimljanom, živi krog 5000 prebivalcev, ki so v večnem boju z mučnim pomanjkanjem vode, saj nudi pomladanski dež le prav malo odvisne vode. Ta se zbira v edinem vodnjaku tega čudovitega mesta na robu skrajnih življenjskih možnosti!

ŠPORT

Prvenstvo posameznikov SAZ

Jutri in v nedeljo popoldne bodo na Stadionu v Ljubljani zanimive tekme najboljših slovenskih lahkootletov za prvenstvo posameznikov. O tej lepi športni panogi, ki je ravno v Sloveniji v zadnjih letih tako napredovala, bi bilo odveč govoriti, saj je znano, da je lahkootletski šport ona telesna vaja, kateri je na vsakokratnih olimpijskih igrah odmerjena največ časa, da je ona športna panoga, za katero vlada na takih svetovnih srečanjih največje zanimanje. Zato se ne smemo prav nič čuditi, če je po drugih državah in celo v drugih centrih naše države tolikšno zanimanje za ta šport.

Upajmo, da se bodo tudi pri nas v Sloveniji kaj kmalu razmere toliko spremenile, da ne bodo gledali naših res prvorazrednih atletov samo sodniki, ampak tudi oni prijatelji naše mladine, ki se zanimajo za šport in zlasti za borben šport, med katerega spada v prvi vrsti lahka atletika.

Naši atletski borci — slovenski in državni prvaki, — ki bodo zbrani v soboto in nedeljo popoldne na Stadionu, zaslužijo, da jih obiščemo v čim večjem številu.

Nogometni turnir SK Marsa

Turnir prireja Mars v proslavo 200. tekme Zigona Staneta in 250. tekme Vrhovca Ivana. Pokroviteljstvo je prevzel Bonač Fran, veleindustrialec in predsednik ljubljanskega velesejma. Drug pokal je dar podpredsednika kluba J. Osenarja. Na turnirju sodelujejo: Jadran, Kranj, Korotan in prireditelji. Ob 9 Mars-Jadran, ob 10 Kranj-Korotan. Popoldne se turnir nadaljuje ob 16.

Dvoboj atletičark

Nemčija : Italija 53 : 31

Lahkootletinje Nemčije in Italije so se pomerile v Parmi v dvoboju, ki je prinesel zmago atletinjam iz Nemčije. Doseženi so bili tile posamezni rezultati:

100 m: 1. G. Winkels (N) 12.2. 2. C. Testoni (I) 12.4. 3. A. Rommel (D) 12.4. 4. I. Luchini (I) 12.4. 200 m: 1. G. Winkels (N) 25.1. 2. T. Kurz (N) 25.2. 3. R. Cattaneo (I) 25.3. (rekord). 4. E. Uerofina (I) 26.5 sek. — 80 m zapreke: 1. E. Biess (N) 11.4. (rekord). 2. C. Testoni (I) 11.4. 3. O. Valla (I) 11.6. 4. S. Prater (N) 11.6 sek. — V daljino: 1. C. Schulz (N) 5.87 m. 2. E. Böck (N) 5.78. 3. A. Piccinini (I) 5.45. 4. M. Alfiero (I) 5.24 m. — V višino: 1. T. Solms (N) 1.60. 2. E. Kaun (N) 1.57. 3. G. Spaggiari (I) 1.50. 4. M. Sannazzari (I) 1.45 m. — Kroglja: 1. G. Mauermayer (N) 13.44. 2. A. Piccinini 11.98. 3. G. Grossi (I) 11.85. 4. C. Künicke (N) 11.09 m. — Disk: 1. G. Mauermayer (N) 45.65. 2. Künicke (N) 40.23. 3. E. Cordiale (I) 39.06. 4. G. Gabrieli (I) 38.98 m. — Koplje: 1. L. Krüger (N) 42.81. 2. E. Balaben (I) 40.64. (rekord). 3. A. Matthiesen (N) 40.23. 4. A. Turei (I) 34.10 m. — 4 × 100 m: 1. Nemčija (Biess, Kurz, Rommel, Prater) 48.2 sek. 2. Italija (Cattaneo, Daverio, Valla, Testoni) 48.4 sek. (rekord).

Jutri in pojutrišnjem se pa srečajo atleti omenjenih držav v Stuttgartu.

Prvenstvo slov. nogometne zveze

Slovenski nogometni klubi se bodo pričeli boriti na zelenih poljanah dne 1. septembra t. l. V domači ligi bo igralo vsega skupaj osem klubov, in sicer povelj Ljubljane še štirje klubi iz ljubljanskega, dva iz mariborskega ter eden iz celjskega področja. Zreb je določil naslednje igre:

1. sept.: Zelezničar-Kralj, Bratstvo-Mars, Olimp-Amater, Ljubljana-Maribor.
8. sept.: Mars-Zelezničar, Bratstvo-Olimp, Amater-Ljubljana, Maribor-Kranj.

15. sept.: Zelezničar-Olimp, Mars-Kranj, Bratstvo-Ljubljana, Amater-Maribor.

22. sept.: Ljubljana-Zelezničar, Olimp-Mars, Maribor-Bratstvo, Kranj-Amater.

29. sept.: Zelezničar-Maribor, Mars-Ljubljana, Olimp-Kranj, Amater-Bratstvo.

6. okt.: Amater-Zelezničar, Maribor-Mars, Ljubljana-Olimp, Kranj-Bratstvo.

15. okt.: Zelezničar-Bratstvo, Mars-Amater, Olimp-Maribor, Kranj-Ljubljana.

Vsak klub bo odigral po sedem tekem, tako da bo prvi del prvenstva končan že 13. oktobra. Dne 20. oktobra se pa tekmovanje nadaljuje s povračilnimi tekmami v obratnem vrstnem redu.

Italijansko atletsko moštvo za Nemčijo

Dva močna nasprotnika v evropskem lahkootletskem športu si bosta stala jutri in v nedeljo nasproti. Italijani namreč nastopijo proti Nemcem v Stuttgartu v Stadionu Adolfa Hitlerja. Italijanski zvezni vodja Marchese Ridolfi je svoje moštvo, ki je odpotovalo v sredo iz Schia, kjer je bilo na skupnem treningu, skrbno izbral. Vsi novi italijanski rekorderji so na listi. Poleg novih moči je mnogo starih znancev iz prejšnjih tekmovanj, ki bodo zopet nastopili proti Nemčiji v plemeniti borbi na zeleni trati. Borba bo kljub temu, da je že naprej računati z zmago Nemčije, zelo zanimiva, kajti italijansko moštvo se je za borbe, ki se prično jutri, dobro pripravilo.

Jegličev akademski dom

bo spomenik slovenskemu vladiki. Vsi zavedni Slovenci darujte v ta namen!

Opozorilo vsem športnim organizacijam in klubom! Vse športne organizacije in klube opozarjamo, da se sprejemajo rokopisi za športno rubriko najpozneje do 17. (5.) ure popoldne. Pozneje dopisli dopisi bodo objavljeni šele naslednji dan. Le izredno važne in nujne športne vesti se sprejemajo po tem času.

Vesti športnih zvez, klubov in društev

SK Planina. V petek, 2. avgusta ob 8 zvečer sestanek plavalne sekcije v prostorih Akademskega doma.

SK Moste. Drevi ob 20. važen sestanek vseh aktivnih nogometašev. Po sestanku ob 20.30 seja upravnega in nadzornega odbora. Radi važnosti dnevnega reda prosim sigurno in točno udeležbo.

Slovenska Atletska Zveza v Ljubljani. Službeno. Obveščajo se vsi klubi člani Slovenske atletske zveze, da se morajo dopisi za zvezo pošiljati na naslov Ljubljana Tavčarjeva 1/IV. — Dopisi, ki bi bili drugim naslovljeni, se utegnejo izgubiti in zveza ne prevzame zanje nobene obveze.

ZDK

Zveza dekliških krožkov priredi na Stadionu od 1. do 20. avgusta t. l. telovadni tečaj in sicer vsako sredo in petek od 5 popoldne dalje. Tečaj bo vodil Tone Klinar, ki je obiskoval Visoko šolo za telovadno vzgojo v Belgradu. Izvajala se bo gimnastika, telovadne igre, erbski ples, lahkootletika itd. Vabimo vse članice in mladence dekliških krožkov, posebno pa vaditeljice. Obleka telovadna.

Oprema nemških padalcev

Iz Berlina poroča United Press: Padalci tvorijo elito nemške letalske oborožene sile. Padalci so četa, ki so kar najboljše izveščani in je njihova oprema posebna in skrbno premišljena. Tako imajo na primer tisti padalci, ki skačejo na mesta, posebne aparate, ki jim pomagajo v bojih na strehah in po cestah. Tako imajo s seboj škarje za pločevine in posebne železne drogove, da morejo pretrči strešne plošče in vdirati skozi podstrešna okna in vrata. Dalje imajo pri sebi močne, svilene vrvi, ki imajo na koncu sidru podobne kavlje, da se morejo z njimi spuščati s streh in z višav na tla in da morejo priti čez strehe, ki so različno visoke. Te edine padalcev so posebno izveščane za pristajanje na strehah in za boje na njih.

»Pristanki na strehah«, tako je bilo s poučene strani pojasnjeno poročevalcu United Pressa, »so zelo velikega pomena, ker nujajo izborni kritje in možnosti za opazovanje in pa, ker je na strehah kaj malo branilcev.« Da so Nemci mogli te strokovne čete padalcev izuriti, so vzhodni del mesta Bromberga popolnoma izpraznili, češ da morajo dobiti prostora za izseljence iz baltičskih pokrajin. Ta del mesta so nato čim najstrožje zastražili in ga izročili letalstvu, ki je začelo vežbati te padalne čete. Vežbanje je slično tistemu za vojaške gorske čete. Vojaki se urijo vseh možgih plezalnih načinov in pa skakanja in so poučeni o uporabljanju plezalnih vrvi. In zares so pokazali filmski posnetki bojev v Rotterdamu, kako plezajo

padalci čez strehe kakor mačke in so nevidni za nasprotnika.

Dalje so pojasnili, da je povsem odpravljena ena največjih nevarnosti, ki je ogrožala padalce, da so bili namreč padalci pri skoku s padalom brž ranljivi. To je zdaj preprečeno s posebnim dimastim pajčolanom, ki ga ne povzročajo navadne kemikalije, temveč smodnik. Baj se je izkazalo, da se navaden dim prehitro razprši v vetru. Padalci so imeli ta smodnik s seboj v obliki zrnc, ki so jih imeli spravljene v neprodušnih posodah. Ta zrnca imajo različno velikost in ko jih padalec raztrese, se manjša zrnca takoj razblinijo v meglo, medtem ko tvorijo večja meglo šele bolj spodaj. Na ta način se tvori cilindri iz megle, ki v njem padalci nevidno zdrknejo na tla. Teh zrnc ima padalec določeno količino v gumijasti mošnji s seboj in če ga obstreljujejo, se lahko zavije v meglo.

Vsi padalci so oboroženi s posebno lahko in brž delujočo Mauserjevo puško, to je s puško najnovejše konstrukcije, ki je opremljena s cevjo za streljanje na daljavo, ki je razsvetljena, da je moči streljati v temi. »Ta puška in pa temeljita izveščanost in streljanju,« so strokovnjaki povedali, »usposablja padalce, da so to streli, ki skoraj nikdar ne zgrešijo cilja.« Vendar pravijo Nemci, da je četa, ki je oborožena samo s puško, nezadostno oborožena, da bi se mogla dolgo upirati. Vse vrste orožja so tako zastopane, da se morejo padalci po ves dan upirati nadmočnim borbenim silam. Zatorej je prav tako važno, da so čete padalcev oborožene s težkim orožjem, kakor je pristanek sam

Luka v Anversu ima spet svoje staro lice.

in so za to uvedeni povsem novi načini. Zato ni to nobeno izdajstvo vojaških skrivnosti, če povemo, da se morejo s padalci izkrcati na tla pehotni topovi in drugo težko orožje.

Oče poštne znamke

Ves kulturni svet se letos spominja očeta poštne znamke. Vpeljavo poštne znamke pripisujejo Angležu Ser Rowlandu Hillu, kateri naj bi leta 1837 predlagal poenostavljen poštne pristojbine, kasneje, leta 1839 je na pobudo tiskarja Jamesa Chalmersa Hill predlagal uporabo znamke. Kateri teh dveh je tedaj v resnici oče poštne znamke?

Leta 1837 je služil pri pokrajinskem državnem knjigovodstvu v Ljubljani kot računski ingrosist Lovrenc Košir. Po njegovi (Koširjevi) trditvi je on leta 1835 (torej še pred R. Hillom) v Ljubljani v pogovoru z nekim Angležem, po imenu Galway, omenil sistem enostavne pisemske tarife, kar je, kakor je Košir sam pozneje zatrjeval, dalo povod Hillovi reformi. To idejo poštne znamke in tarifno reformo so Angleži uveljavili vse do leta 1840, ko je bila reforma sprejeta in vpeljan nov poštni sistem. Ker pa je postajalo ime Rowlanda Hilla zaradi njegovega prvega sistema preveč popularno in si je Hill lastil zamisel vpeljave poštne znamke, se je leta 1858, takrat kot namesnik državnega knjigovodstva na Dunaju živeči Lovrenc Košir zavedel pomena in začel trditi, da je on izumitelj poštne znamke. Nato Koširjevo trditve je saksonsko finančno ministrstvo naročilo višjemu poštnemu ravnatelju v Leipzigu, da poizveduje o tej Koširjevi trditvi in potem poroča. Odgovor, ki ga je dobilo saksonsko fin. ministrstvo, je moral biti za Koširja zelo ugoden, ker so spisi, ki jih je Košir predložil višji poštni direkciji, jasno dokazali, da je Košir že leta 1836 poslal avstrijski vladi predlog, da odpravi pobiranje pristojbine v gotovini in naj uvede — poštne znamke.¹

S tem je dokazano, da se je misel po vpeljavi in uporabi poštne znamke rodila v Koširjevi glavi in da je moral Košir, če je že leta 1835 govoril o tem z Angležem Galwayem, premišljevati že davno prej. Če je Košir že leta 1836 stavil svoje predloge o poštni reformi avstrijski vladi in ti predlogi niso bili sprejeti, ne zmanjšuje to Koširjeve zasluge, kajti on kot državni uradnik ni mogel in tudi ni smel vpeljati novih reform, kar je bilo Angležema lahko, ker sta imela v tem oziru popolnoma proste roke. Če tedaj slavijo Angleža Hilla in Chalmersa, je vsekakor pravično, da se ob nju postavi oče poštne reforme in zamisel vpeljave poštne znamke Slovenec Lovrenc Košir.

Nemško-saksonsko finančno ministrstvo in višja poštna direkcija v Leipzigu bi gotovo ne bila sprejela in potrdila predloženih Koširjevih dokazov, če bi ti ne bili resnični, in kar nam priznava celo tuja, nam ne preveč naklonjena oblastva, tega ne smemo sami zavreči in zanemarjati.

Lovrenc Košir se je rodil 29. julija 1804 v Spodnji Luži št. 8 od očeta Janeza in Marije roj. Kalan. Ko se je Lovrenc rodil, je bilo njegovemu očetu že nad 50 let. O njegovi mladosti ni ničesar znanega, pred odhodom v ljubljansko gimnazijo se je Košir učil najbrž doma ali pa je imel kakega sorodnika, ki ga je pripravil za vstop v gimnazijo. Kot 15 letni deček je prišel v Ljubljano in leta 1819 vstopil v prvi razred gimnazije. Privikrat srečamo njegovo ime v izveščju »Juventus Gymnasii academici« leta 1820. Tega leta je imel prvi razred samo en oddelek, kajli v drugem razredu dobimo L. Koširja ali kakor so ga takrat pisali Koschier Laurentius, Carniola, Selzach in I. Sectione, in v prvem oddelku je ostal vse do leta 1825, ko je dovršil tudi oba humanistična razreda. Bil je prav dober učenec in je imel vsa leta šolanja v vseh razredih in predmetih prvi (1) red.

Kam se je bil Košir obrnil po dovršeni gimnaziji, ni znano, najbrž je bil v Ljubljani v zasebni službi in je šele kasneje vstopil v službo pri guberniju; kajli Semrov navaja v svoji knjigi: »Pregledujoč šematizme, sem naletel v letniku 1837 na računsko ingrosista pri pokrajinskem državnem knjigovodstvu v Ljubljani Lovrenca Koschierja v vseh letnikih do leta 1848.

Po razburkanem letu 1848 je bil Košir najbrž premeščen na Dunaj, kjer ga dobimo deset let kasneje kot namesnika državnega knjigovodje. Kdaj in kje je umrl in kje živijo njegovi sorodniki, to vse bo še treba izkoptati iz pozabljenih Hiša, v kateri se je Košir rodil, še stoji in nosi ime novega gospodarja »Fojkar«.

Letos ob stoletnici prve poštne znamke je dolžnost, da se mu prizna zasluga, katero si je pridobil s svojo idejo, in neizmerno koristil vsemu svetu. Menda ga ni po človeku naseljenega kraja na kulturnem svetu, kamor bi se ne bilo priromalo pismo z neznatnim lističem — poštno znamko, in duševni oče tega lističa je bil Slovenec Lovrenc Košir.

Imamo moše, pa jih ne poznamo, ker smo brezbrilni in brez boja prepuščamo slavo drugim. Vse tozadnje poizvedbe vrši Filatelistični klub Ljubljana. Kobal-Marne.

¹ Viri: Schweiger-Lerchenfeld: »Das neue Buch von der Weltpost, stran 353. — Ernst Kiesskalt: »Entstehung der deutschen Post«, stran 278. — Fr. Semrov: »Ljubljanska pošta 1927.« — Dr. Mal J. »Zgodovina slov. naroda«. — Izvestja Narodnega muzeja: »Juventus Gymnasii academici Labaci 1820 do 1825.«

Velika švedska razstava znamk

O priliki stoletnice pisemskih znamk je ravnateljstvo švedske pošte v svojem muzeju v Stockholmu priredilo razstavo, kjer je bila na ogled zbirka znamk, ki jo je podaril švedski Američan Lagerlöf in ki je najbogatejša na svetu, saj jo vredna baje 15 milijonov švedskih kron. Velikega pomena v tej zbirki je znamka, ki je bila prilepljena na prvem pismu, katero je bilo prvokrat na svetu poslano z letalom po zračni pošti.

Mesto bodočnosti - pod zemljo?

Izkušnje iz svetovne vojne so bile velike, vendar se niti primerjati ne dajo z izkušnjami iz te vojne. Predvsem je ta vojna pokazala, v kakšni nevarnosti so ljudje v svojih mestih zaradi letalskih napadov. S strahom se je treba vprašati, kako se bo vse to predrugačilo do kake bodoče vojne, če se bo letalstvo še dalje tako razvijalo. Le kakšna usoda bo tozadevno zadela mestne prebivalce v letu 2000!

Zal je odgovor zadosti resen: Takratni meščani bodo popolnoma izročeni pogubi z njihovimi stavbami vred. Brez dvoma bodo mesta bodočnosti zgrajena pod zemljo in to vprav zaradi letalskih napadov.

Tako bi ljudje bodočnosti imeli spet takšno življenje, kakršnega so živeli naši prapradedje. Saj so prvi prebivalci zemlje bivali v skritih hodnikih pod zemljo, v jamah, vdolbinah, luknjah, kjer so se mogli ubraniti zveri in sovražnim ljudem. Brez dvoma so se razvijala prva dejanja človeštva, tako prve tvorbe ročnih del, sadovi iznajditeljske zmožnosti, vse one preproste risarije, ki jih najdemo še dandanes v podzemskih bivališčih v Orientu, južni Franciji, Španiji in severni Afriki vprav v jamah prvih stanovališč. Ko se je človek prvokrat upal stopiti na svetlo, je bilo to brez dvoma zelo tvegano.

Ko si je človeštvo po preteku več tisoč let pridobilo take slabe izkušnje z nadzemskimi bivališči, se je začelo spet spominjati preproste modrosti pračloveka. Ze precej časa navajajo moderni stavbeniki na čudovite možnosti življenja, ki bi se utegnile razvijati v podzemskem mestu. Sodobna tehnika je tako razvita, nadaljnji napredek bo še tako izreden, da v kakem podzemskem mestu ne bo človek ničesar pogrešal. Z lahkoto bodo uvedli najboljše naprave za prezračevanje, za umetno sončno luč, za vse udobnosti domačega in javnega življenja. Vse bo potekalo s točnostjo in z brzino iznajdljivih tehničnih naprav. Ničesar ne bodo pogrešali!

Ali pa večina ljudi že dandanes ne preživlja svoje dneve skoraj brez neposrednega svežega zraka in sončne luči? Vsi tisti ljudje v vele-mestih, ki živijo dan na dan v tvornicah, v strojnicah, pisarnah, ozkih ulicah, ali imajo kaj lepše življenje, kot bi ga imeli pod zemljo? Kvečjemu, da morajo požirati več prahu, da trpijo več zaradi dežja, mraza, neviht, snega

Štirideset nemških pisateljev je dobilo dovoljenje, da si ogledajo bivše zahodno bojišče in pa francoske kraje, kjer se jim nudi grozoten pogled na posledice vojne.

Potapljač je izginil v morju

Med japonskimi potapljači, ki se spuščajo na dno morja po bisere, je zbudila veliko vznemirjenje skrivnostna smrt njihovega tovariša v morju v bližini otoka Darnley. Potapljač Masare Matsumo se je z ribiške ladje »Fulton« spustil 75 metrov globoko na nekem mestu, kjer je dosti bisernih školjk. Ko je dal Matsumo znak, naj ga potegnejo kvišku, se je posadka na ladji silno začudila nad tem, da je potapljač naenkrat postal tako težak. Počasi so ga vleкли kvišku. V raznih globinah so postali za nekaj časa, da bi se privadili spremenjenega vodnega pritiska. Ko se je konec vrvi pokazal iz vode, so zagledali samo potapljaško čelado in kos prsnega dela potapljaške obleke ter košaro, polno bisernih školjk. Matsumo pa ni bilo. Takoj so se spustili v globino drugi potapljači, toda kljub vestnemu iskanju niso mogli nikjer najti trupla svojega tovariša. Med japonskimi potapljači prevladuje mnenje, da je Matsumo napadla kakšna še neznana morska pošast, ga raztrgala in požrla.

V Celju so spet aretirali predrznega vlomilca

Celje, 1. avgusta.

Celjska policija ima zadnje čase prav lepe uspehe. Zasledila je predrznega vlomilca Sotoška Avgusta, starega predrznega vlomilca in tatu ter ga izročila sodišču. Z njegovo aretacijo so bili pojasnjeni številni vlomi in tatvine v Celju, okolici in Savinjski dolini. Da se ne bi vlomi ponavljali in da bi se Celje za vselej iznebilo številnih postopavcev in vlačug, ki prav ljubijo naše lepo mesto in Savinjsko dolino, sta policija in orožništvo v zadnjem času izvršila velike racije, aretirali so številne postopavce in vlačuge, od katerih jih je bilo precej oddanih sodišču, mnogo pa tudi v bolnišnico. Pozornost posveča sedaj policija tudi otrokom, ki so se razvadili, da prosjajo po mestu, nato pa zapravljajo denar v raznih slaščičarnah itd. V pretekli noči sta bila v Celju zopet dva vloma. Vlomilcu se je posrečilo vdreti v dve hiši, ko pa je nesel plen po državni cesti ob 2 ponoči, sta ga presenetila stražnika Koren in Završček in ga aretirala. Na policiji so ugotovili, da je to 33-letni Josip H., ključavničar, rodom iz Maribora. Potikal se je po južnih krajih naše države, zlasti v Belgradu, od koder je prišel v Celje. Pri zasliševanju je sicer trdil, da ne pozna celjskih lokalov, kar pa pobija njegovo delo. Najprej je vlomil skozi vrata v veži v slaščičarno Zimšek na Glavnem trgu in odnesel precej čokolade in bonbonier ter še nekaj dinarjev iz biljardne mize. Nato je vlomil še v pisarno celjskega odvetnika g. dr. Rakuna na Dečkovem trgu. Tu je razbil omare in odnesel 300 din gotovine ter več kolkov in znamk. Pri njem so našli več vlomilnega orodja. Dejanji je priznal. Ni izključeno, da mu bo policija pri zasliševanju še natančneje izpračala vest in pojasnila še druge vlome.

Avtomobil nemške radio-družbe v nekem francoskem mestu.

Športni drobiž

Kakor poročila «Paris Soir» bo v Franciji ves profesionalni šport prepovedan izvenjskega kolesarstva.

Pri pogrebu Julija Kellnerja (Szolnok), ki je l. 1896. na atenski olimpijadi zasedel tretje mesto v maratonskem teku, je bilo madžarsko športno vodstvo zastopano z državno deputacijo. Ob svežem grobu žaluje Kellnerjev sin, večkratni državni prvak v skoku na višino.

Novi francoski državni športni vodja Jean Borotra je dal naslednjo programatično izjavo: »Mladina naj se že v zgodnji mladosti uči sama graditi športno torišče, kjer se shajajo revni in bogati, meščanski in delavski sinovi. Vsakdo dobi svojo posebno nalogo. Telovadba bo tvorila podlago za novo vzgojo. Novi generaciji je treba dopovedati, da ne moremo vzgojiti močnega rodu brez mišice. Nujno so potrebni red, disciplina in stadion. Športnike je treba vzgojiti tako, da bodo zaupali sami sebi. V šoli in na vseučilišču bo v bodoče imela telesna vzgoja isto mesto kakor intelektualna vzgoja.«

Nemški državni športni vodja v. Tschammer und Osten bo — kakor pravijo francoska poročila — v kratkem obiskal Pariz zaradi francosko-nemških športnih stikov.

Finale za srednjeevropski pokal je preložen. Ker je Gradjanski izpadel od nadaljnjega tekmovanja za mali srednjeevropski pokal v finalu, bi se moral sestati s prvakom Madžarske Ferencz-Varošem drugoplasirani klub Romunije Rapid iz Bukarešte. Medtem je bila ta tekma nekajkrat odložena in je bilo celo predlagano, da bi se ta tekma odigrala v Zagrebu ali v Beogradu. Madžarski nogometni vodje niso pristali na ta predlog, ker so bili prepričani, da se bo tekmovanje kmalu lahko nemoteno nadaljevalo. Ker je danes srečanje med Rapidom in Ferenczvarošem skoraj izključeno, je vodja madžarskega nogometnega športa predlagal, da se tekme odlože za nedoločen čas.

Lazek je pozval Neusela na dvoboj za naslov prvaka Nemčije v težki kategoriji. Neusel je borbo sprejel. Omenjena nasprotnika sta se že dvakrat borila leta 1938. Enkrat je zmagal Neusel, drugič pa Lazek.

Mali oglasi

V malih oglasih valja vsaka beseda 1 din; ščitovanjski oglas 1 din. Debele tiskane naslovne besede se računajo dvojno. Najmanjši oglas za mali oglas 15 din. - Mali oglas se plačuje tako pri naročilu. - Pri oglasih reklamnega značaja se računajo enokolonka, 3 mm visoka belitna vrstica po 1 din. - Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti snemke.

Službe iščejo

Dekle
išče službo kot gospodinja, k samskemu gospodu. Nastopi takoj. Dobra gospodinja. Zofia Resnik-Golmajer, Golinik. (a)

Absolvent
gozdarske šole, verziran v vseh panogah gozdarstva in lesne industrije, išče službo. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 10877.

Absolventinja
z malo maturo in trgovskim tečajem gre brezplačno kot praktikantinja v trgovino ali pisarno. Janez, Sv. Petra cesta 42.

Vajenci

15 letno dekle
z malo maturo, se želi izučiti v trgovini. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 10953.

Čitajte »Slovenca«

Prodamo

50 različnih modelov dvoručnih
LIUBJANA, TAVČARJEVA 7

Srajce, sp. hlače, kravate
nogavice še vedno najceneje pri Tomšič na Sv. Petra cesti 38. (1)

20 koles
prvovrstnih, napredaj po reklamnih cenah pri: Podobnik Franc, trgovina, Rudnik 123, Ljubljana. (1)

Sveže slive, hruške in jabolka 1a kg 4.50 din franko voznina pošilja: G. Drechsler, Tuzla. (1)

Premoq

koks, drva nudi I. Pogačnik
Ljubljana, Boboričeva 3 telefon 20-59
Postrežba brezhibna

Posestva

Stavbeni svet (parcele)
v Kranju po ugodni ceni prodam. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 11244.

Auto-motor

Motorno kolo »Indian«
600 ccm, zaradi smrti ugodno »naprodaj.« Ogleda se pri Ivan Tešar, Blatna Brezovica 27, p. Vrhnika. (1)

Glasba

Kromatično harmoniko
dobro ohranjeno poceni prodaja »ABC«, Ljubljana, Medvedova cesta 8, poleg kolodvoza Šiška. (g)

Gospode duhovnike

vljudno obveščamo, da dobe za župne urade potrebne tiskovine v podružnici Jugoslovanske knjigarne v Kranju, Majdičeva hiša, sodnija.

Otroški kotiček

ZAČARANI GOZD

(267) Brž je zmašila Ančka Peterku in Pucku v usta bonbonček, in v hipu sta bila tako majhna kot palčka. Tudi sama je enega snedla, in glej! Ze pozna stezico, ki vodi k pušavnikovim kočici. Ko je bila še velika, se čelo vse čisto drugačno.

(268) Peterček je bil čisto osupel. Sedaj je bil čisto majhen, še pred nekaj časa pa je bil ptiček. Sčasoma ni ničesar več razumel in je šel ves potrpet sedet na bližnjo drevesno korenino.

Lipski jesenski sejem 1940

od 25. do 29. avgusta

60 % popusta na nemških železnicah, znatni popusti v drugih državah.

Za nemški vizum, ki se daje brezplačno, je vložiti prijave najpozneje do 8. avgusta pri pristojnem častnem zastopniku sejskega urada i. s.

Za Ljubljano: Ing. G. Tönnies, Tyrševa 33. Tel. 27-62

Za Maribor: Jos. Bezjak, Gosposka ul. 25. Tel. 20-97

V neizmerni boli javljamo, da nas je za vedno zapustila naša nad vse ljubljena mama, sestra, teta, svakinja in stara mama, gospa

Ana Birtič

restavraterka

previdena s tolažili sv. vere.
Nepozabno pokojnico položimo k večnemu počitku ob strani njene ljube mame v petek, dne 2. avgusta ob 5 popoldne iz mrtvašnice na mestno pokopališče.
Sv. maša zadušnica bo v ponedeljek ob 7 zjutraj v frančiškanski cerkvi.

Maribor, dne 1. avgusta 1940.

Neutolažljivi:

Ernest, soprog; Anica in Ida, hčerke; Alojzija, Amalija, Marija, sestre; Ignac, brat; Sine Petan in Pepi Leyrer, zeta; Vinko Pirš, svak; Darko, Fredi in Darija, vnuki — in ostalo sorodstvo.

Alphonse Daudet:

Jakec

Prevedel Fišer Franc

No in ko je kočija odpeljala, se je nesrečnica naslonila v kot, pa ne več koketno, kot na sprehodu, temveč potrta in ihtela. V svilenih zavesah si je dušila jok in solze.

Kakšna sramota! In zdaj naj komu pove, da so odklonili njenega otroka in da jo je ta pater na prvi pogled spregledal, čeprav je mislila, da se je tako dobro skrila za krinko neoporečne matere!

Zdaj šele vidi, kakšna je prav za prav!

Ob spominu na rektorjev fini pogled, ki je bil za njeno ranjeno samoljubnost nepretrpljiva kazen, ji je vsak trenutek pognalo vročino in rdečico v glavo. Spomnila se je, kako je brbljala in zaman lagala in tisti smeh, tisti nejeverni smeh, ki ga ni mogla vzdržati in ki jo je že po prvih besedah popolnoma razkril.

Jakec je bil tih in neprimen v drugem kotu kočije in žalostno opazoval svojo mamico. Ničesar ni vedel, zakaj je tako obupana, le to je vedel, da je on vzrok njenih skrbi. Strašno krivega se je počutil malček, a kljub veliki žalosti je bil tudi silno vesel, da ni ostal v zavodu.

Pomislite vendar! Že petnajst dni niso drugega govorili kot o teh jezuitih. Mamici je moral obljubiti, da ne bo jokala in da bo priden. Dobri striček ga je naučil moliti. Konstanta je nakupila perila. Vse je bilo pripravljeno in določeno. Živel in trepetal je samo ob misli na to ječo, kamor so ga vsi tiščali. No, in v zadnjem trenutku so se ga usmili.

Oh, če bi njegova mama ne bila tako žalostna, kako bi se ji on zahvalil, kako bi se počutil srečnega, da je pri njej, skrit v blazinah te kočije, s katero sta napravila toliko lepih

sprehodov, in katere še tudi bosta. In Jakec se je spomnil popoldnevov v Gozdu, divnih voženj po tem blatnem in mrzlem Parizu, ki je bil za oba tako nov in ki ju je oba tako zanimal. Spomenik ob poti, najmanjši dogodek na ulici, vse ju je razvedrilo.

»Poglej, Jakec...«

»Poglej, mamica...«

Bila sta kot otroka. Istočasno so se prikazali pri oknu mehki svetli kodri malčka in široko zastrti materin obraz...

Obupan krik gospe de Barancy je surovo vrgel otroka iz njegovih lepih spominov.
»Moj Bog! Moj Bog! Kaj sem le storila,« je dejala in sklenila roke, »kaj sem le storila, da moram biti tako nesrečna?«

Jasno, da ta vzklík ni našel odgovora, kajti mali Jakec je še manj vedel kot ona, kaj je storila. Ker ni vedel, kaj bi ji dejal, kako bi jo tolažil, je tedaj boječe vzel njeno roko in jo strastno pritisnil na ustnice kot pravi zaljubljenec.

Strepetala je in ga zmeden pogledala.
»Oh, ti nesrečni, nesrečni otrok, koliko zla si mi prizadel, odkar si na svetu!«

Jakec je poblebel.

»Jaz? ... jaz sem storil kaj žalega?«

On je poznal in ljubil na svetu samo svojo mamico. Zanj je bila lepa, dobra, nenadkriljiva. In nehoti, ne da bi za to vedel, ji je storil zlo...

Ubožčka se je ob tej misli polastil obup toda ta je bil nem, kot bi ga bilo sram pokazati svojo žalost, potem ko je bil priča njenega krčevitega ihtenja. Tresel se je, zadušeno ihtel in nervozno drgetal.

Mati se je zbalala in ga prijala za roke:

»Nikar, nikar ne bodi smehen... tako dete!... Ne bodi vendar tako občutljiv. Glej no, tak falotek, pa ga je treba zibati kot pužiko. Ne, ne, moj mali Jakec, ti mi nisi storil ničesar

hudega... Neumno je bilo od mene, da sem te mučila s takimi stvarmi... Ne jokaj vendar več... ali mogoče jaz jokam?«

In pozabila je na svoj stek in se pričela smejeti na vse pretege, da bi spravila Jakeca v dobro voljo. Je pač prednost teh lahkih površnih natur, da nobeno čustvo pri njih dolgo ne traja. Čudna stvar: solze, ki jih je pravkar pretočila, so ji dale še večji mladostni lesk kot ploha, ki zdrkne po grličnem perju in ga slika, da se blešči, ne da bi do nje sploh prodrla.

»Kje pa smo že?« je rekla in spustila do vrha oblateno okno...

»Madelaine je že... Hitro smo prišli... Poslušaj! Kaj če bi ga ustavila pri Choses... saj veš, tisti slavni slaščičar... Dajva! Obris si oči, šema mala... kupila ti bom piškote.«

Izstopila sta in odšla v špansko slaščičarno, ki je bila takrat zelo v modi.

Polno ljudi je bilo.

Krznene obleke so se smukale, kajti dame so jedle slastno in hitro; njihove postave z do oči zavahanimi pajčolanji so se odražale v ogledalih z zlatimi okvirji in belo-rumenkastimi zidnimi okraski. Vsa pestrost slaščičarne se je v njih zrealila: mlečna belina škodljivih podstavkov in kristalni kozarci.

Na gospe de Barancy in njenega sina so bili zelo pozorni. Zato je bila presrečna. Ta majhen uspeh, ki ga je doživela po pravkar prestani krizi, je povzročil, da je požrla celo kopo smetanovi in mandljevi kolačkov in jih zalila s španskim vinom. Jakec jo je posnemal, toda bolj zmerno, kajti njegov srček je bil zaradi velike žalosti še poln zadušnih vzdihov in neprelitih solz.

Ko sta prišla ven, je bilo tako lepo vreme, čeprav mrzlo in na trgu Maleleine je tako lepo dišalo po vijolicah, da je lda odslavila kočijo in se napolnila peš. Držala je Jakeca za roko in korakala živahno in malo zadržano, kot pač ženske, ki so navajene, da jih občudujejo. Hoja

na svežem zraku in pogled v razsvetljene izložbe sta ji končno povrnila dobro voljo.

Nato se je pred neko izložbo, ki je bila bolj razsvetljena kot druge, nenadoma domislila, da mora iti nocoj na neko maskarado in še prej v restavracijo na obed.

»Bog se me usmili... in jaz sem skoraj pozabila... vidiš Jakec, kako sem vsa iz sebe... Brž, brž!«

Potrebovala je rož, šopek in nekaj malenkosti, ki jih je bila pozabila. In otrok, ki so ga takele njene brezpomembnosti vedno nadvse zanimala, ki je fino očarljivost njene elegancie občutil skoraj tako kot ona sama, je skakal za njo in se navduševal ob misli na maskarado, čeprav je ne bo videl.

»Divno... divno... Pošljite mi to domov, bulvar Haussmann.«

Gospa de Barancy je vrgla tja svojo vizitko in odhajaje navdušeno govorila Jakecu o svojih nakupih. Nato mu je dejala važno:

»Predvsem si zapomni, kaj ti bom zdaj povedala. »Dobremu stričku« ni treba nič omeniti, da sem odšla na ples... je tajnost... da boš vedel!«

»Pet je že ura... To bo Konstanta huda.«

Ni se zmotila.

Njen sobni faktotum je bila velika in močna oseba štiridesetih let, moške postave in grda ter je brž prišla, ko jo je slišala vstopiti.

»Plesna obleka je že tu... Kaj je treba, da ste prišli tako pozno... Gospa ne bo gotova... saj ni mogoče obleči v tako kratkem času.«

»Nikar me ne zmerjaj, ljuba Konstanta...«

»Ko bi ti vedela, kaj se mi je pripetilo...«

Poglej vendar!«

Pokazala ji je fantka. Faktotum je bil videti užaljen:

»Kako! Jakec... vi ste se vrnili... grdo je to od vas, saj ste obljubili, da... ali naj vas z orožniki odpeljemo v to šolo... Seveda! Vaša mamica je predobra.«

KULTURNI OBZORNIK

Miško Kranjec: Povest o dobrih ljudeh

Letošnji knjižni dar Slovenske Maticе v Ljubljani je kot tudi sicer druga leta izredno bogat tako glede na leposlovje kakor tudi na znanstveno književnost. Dobili smo namreč letos dva izvrsta slovenska romana, Miška Kranjca Povest o dobrih ljudeh in Jožeta Pahorja roman Matija Gorjan ter Miroslava Goršeta monografijo o doktorju Valentinu Zarniku. Tako izpolnjuje in nadaljuje naša »matica« po zgledu češke in po svoji skoro že osemdesetletni tradiciji svoje naloge glede na izdajanje visoko kulturnih del iz lepe umetnosti in tudi iz znanstva do našega slovenskega izobraženstva in se tako dostojno postavlja ob stran drugih podobnih matic ter povzroča tega še skladno dopolnjuje delo naše letošnje jubilarne Mohorjeve družbe kajti ta skrbi predvsem za dobre knjige za naše preprosto ljudstvo. Le tako se moreta ljudstvo in izobraženstvo, to je celotni slovenski narod, vzajemno dvigati do vrhov današnje človeške kulture. Danes naj na tem mestu spregovorimo najprej o Mišku Kranjcu Povesti o dobrih ljudeh, ocene drugih dveh pomembnih knjig bomo v prihodnjih dneh prileli na vrsto, kajti vsaka posebej brez dvoma zasluži našo največjo pozornost in čim popolnejšo označitev.

Zunanji potek dogodkov v Povesti o dobrih ljudeh je Miško Kranjec postavil v hišo in okolico ob Muri, prav za prav na sam otok tako, da je na eni strani Mura, na drugi pa močvirna pokrajina ob nji, kjer šume topoli in pojo jelše obenem z reko svojo večno lepo pesem o naravi in življenju. In ta hiša z vso svojo osamelostjo okolice je prav zunaj same obljude vasi, tako rekoč zunaj civiliziranega sveta, zunaj pokvarjenosti, skratka: pri dobrih ljudeh. Torej pri ljudeh ki so dobri, lepi, sveti in nad vse plemeniti. Tako prehaja v ti zgodbi Kranjec od realističnih, v večini dosedanjih povestih skoraj povsem naturalističnih popisov sodobnega obmurskega in prekmurskega življenja in človeka k popisovanju dobrih in nepokvarjenih ljudi, takih ljudi, ki žive samo lepote, resnici in dobroti. Sicer je tudi že v dosedanjih svojih delih težil za ustvaritvijo takih ljudi, a je v resnici ostal samo pri težnji, v pričujoči povesti pa je naravnost prešel s svojim dosedanjim načinom in stilom popisovanja in napisal, kot sam povsem pravilno naznači to v zadnjem poglavju pravo pravico, »pravilico o dobrih ljudeh, ki so nekoč živeli na prelepem otoku pri Muri... Nekoč... lahko bi se začela ta povest s to besedo, zakaj, če bi kdo vprašal, ali danes ne žive več dobri ljudje, bi mu lahko odgovoril z nekim obotavljanjem: Morda še žive. Ako pa žive, tedaj gotovo tolejšo večino v prelepih krajih ob Muri in sanjajo ob zimskih večerih o svetu, o katerem mislijo, da je tako bogat, in kakor jih vleče s toliko silo.« Da, zares čudno, tudi ti dobri ljudje v prelepih krajih ob Muri — niso vsi zadovoljni, kajti žive v revščini, žive (tako vsaj Martal) prazno in vsakdanje življenje, pa zato tudi oni hrepene v svet bogastva in lepote in burnih doživljanj. V široki svet žele. Toda pisatelj jih zavrne, češ da v širokem svetu ni več dobrih ljudi. Če pa so, meni pisatelj, so pa zopet to samo taki ljudje, ki so tudi revni, a obenem bogati, bogati z lepoto in usmiljenjem in dobroti.

Vsa povest je potemtakem visoka pesem lepote in dobroti, morda nekoliko manj resnici, zakaj če bi pisatelj sledil tudi zadnji resnici, bi vse dobre ljudi vodil iz tega lepega sveta ob Muri ne toliko v široki svet, kolikor bolj k večni Lepoti in Dobroti. Tega zadnjega koraka Kranjec v ti povesti še ni storil, dasiravno se mu je mnogo mnogo bolj približal kot v katerem koli dosedanjem delu. Po ti poti hodi v pričujoči povesti edinole stara Ana Koštrčeva v svoji preprostosti, njen mož Jožef Koštrc pa ji na ti pravilni poti morda le prevečkrat ugovarja in tako bolj poudarja svojo moško miselnost z zelo močnim pridihom realizma in narurne razumske smeri proti Anini ženski čustvenosti, ki pa se mi zdi vendarle vse bližja dokončnemu dojetju Boga kakor pa Jožef, ki je obenem s pisateljem prišel samo do — boga, ker ga Kranjec očitno namenoma tako piše (ne znanja slovenskega pravopisa si mu namreč nikakor ne usojam očitati!).

Kako zares visoko pesem lepote je napisal Kranjec v tem delu, ugotovimo spoznati že iz samih naslovov peterim velikim poglavjem v povesti: Povest o slepi deklici, Povest o razbojniku Petru Koštrcu, Povest o mladi ženi, Povest o pomladi. Četudi so prvi trije: Katica, Peter in Marta, resnične osebe iz povesti, vendarle so prav za prav sami — simboli, saj nas o tem potrjuje zgornji zadnji naslov zadnjega poglavja.

Kompozicija dogodkov v povesti je čisto preprosta: Stara dvojica Ana in Jožef Koštrca živita mirno življenje ob Muri. Nekoliko se to življenje razburka, ko pridejo iz širokega sveta Korenovi: Ivan, Marta in Katica. Vendar je to razburkanje zelo majhno, kajti ta družina prihaja h Koštrčevim — vsako leto, tako da prav za prav spada k dobrim ljudem. Bolj pa razburka življenje ob Muri razbojnik Peter, pa tudi ta na koncu koncev ne spada v široki svet, marveč v neki samosvoj svet, saj njegovo razbojništvo prav nič ni enako razbojnikom in razbojništvu tega sveta, tistim namreč,

ki delajo hudo revnim. Prav tem ravno Peter pomaga! Razburkanje, ki ga napravi Peter, je druge vrste: Ivanovo ženo Marto razburi, jo vname za ljubezen in ji vzbudi hrepenenje za srečo, ki jo pa Marta napačno vidi — v širokem svetu. Ko odide Peter, kmalu izgine v svet tudi Marta, da bi ga našla, a Peter se vrne k drugi lepoti: k slepi deklici Katici. Široki svet, ki ga šteje za navadnega razbojnika, ga končno odkrije, čeprav je svoj videz zmerom prikrival in spreminjal, in tedaj odide za vedno iz krajev ob Muri tako, da tudi Katica ni doživela sreče. Ob slovesu ji je rekel: »Zbogom, Katica! Pričakuj me in potem pojdeva od tod. V svet odideva, v veliki in lepi svet! Trde so bile za Katico te besede, tako trde, da se je zgrudila v travo in se ni mogla potolažiti. Zares, gorje človeku, ki mu ostane samo upanje, za večno neutolažljivo in neutušeno upanje v lepoto in dobroto. Ali ne vodi nujno prav od tod, kjer se je pisatelj ustavil, pot od samega upanja do prave Lepote in Sreče in Dobrote?!

Zares edinstvena je Kranjčeva povest o dobrih ljudeh v naši književnosti, saj ji je mogoče najti enakih samo v najboljših Cankarjevih delih o lepi Vidi, v Hiši Marije Pomočnice, Milanu in Milemi in v Podobah iz sanj. Naravnost klasično je prikazan stari zakonski par Ana in Jožef Koštrc. S kakim podrobnim realizmom riše pisatelj njuno življenje in njune pogovore, zlasti pogovore v za starega človeka dolgih nočeh brez zadostnega spanja pa prav tako tiste prelepe pogovore ob ljubljem in nepogrešljivem čaju... Kaj podobnega utegnute brati samo še v klasični ali v slovanskih književnostih. Kranjčev epski talent je v teh prizorih brez dvoma dosegel svoj višek do sedaj, višek pa je dosegel prav tam tudi njegov jezik in slog s svojo neprimerno preprostostjo in ljubkostjo. Jožefova preprosta, a prav zato izredno globoka miselnost, je v dialogih z ženo Ano dosegla tako visoko stopnjo popolne dovršenosti, kakor je pri nas še nismo brali in slišali. Oba stara človeka sta tako življenjsko resnično naslikana, da ob njihju skoraj pozabimo na simbol vsake pesmi, kar je sicer vsa povest od konca do kraja.

Druge osebe so vsekakor manj življenjske, saj bi se o spremembah, ki se dogode v Petru ali Marti ali Katici, dalo s psihološkega in logičnega zredišča prav gotovo marsikaj ugovarjati, ker so življenjsko skoroda nerazumljive, ali tu hočeš — nočeš — moraš z njimi stopiti v svet pesmi in lepote in ljubezni, v neresničnost, v irealni svet. Ali bi se ne moglo ob tem dejstvu komu zdeti, da je tale povest o dobrih ljudeh tako zelo blizu Cankarjevemu Hlapcu Jerneju, ne morda po svoji snovi, marveč vse bolj po svoji zamisli in razpletu, saj sta oba tako malo življenjska, a zato nič manj, bolj rečeno, prav zato še bolj — pesniška.

Vsa knjiga nam pravi, kako je Miško Kranjec globoko posegel v naravo in jo z vso veliko pesniško dušo tudi v resnici doživel, saj bi sicer nikakor ne mogel tako klasično lepo popisati lepote ob Muri, na otoku pa v močvirjih in na samotnem griču; vse to pa daleč od človeka, ker bi človek še to naravo prav gotovo pokvaril... Daleč od vasi poteka življenje naših dobrih ljudi, v vasi pa žive razen starega dobrega organista po večini sami pokvarjeni in slabi ljudje (pomislimo samo na sebične in nevoščljive cerkvene pevce, kako so se uprli, ko so zvedeli, da dobri organist želi, da bi v nedeljo pela na koru — nova pevka, slepa deklica Katica!). Naši dobri ljudje takih družabnih in socialnih grehov sploh ne poznajo, ljudje v vasi pa lepote — ne razumejo.

Pravilica je prav za prav ta povest, pristrana, otroško dobra pravilica; najlepša se mi zdi pravilica o Ani, kajti v nji je bolj kot v katerem koli drugem človeku v povesti združena vsa preprostost in otroška dobrota z neopokvarjenimi pogledi na življenje, zato pa združena z verskimi in religioznimi pogledi. Le ti namreč morejo pokazati resnično dobrega človeka, takega, kakršnega je ustvaril — Bog! In tak človek je zares pravi človek, poln optimizma in vere v dosego večne Lepote in Dobrote. Vsak drugačen človek bi nujno moral postati — pesimist.

To je prav dobro čutil tudi sam pisatelj, saj bi sicer ne mogel napisati takihle besed: »Svet že davno ne ve, ali Koštrčeva še živi ali sta že mrtva; in čisto se zgodi, da pride kdo z občine gledat, če nista umrla v svoji koči. Koštrčeva pa še živi: zdi se, da ne bosta nikdar umrla. In v tihih nočeh se še vedno pomenujeta; a ko pride nova pomlad, si morata spet in spet priznati veliko ljubezen, ko ustnice zašepčajo: Rad te imam. Nekoč bodo ustnice poslednje izrekle to brezmejno ljubezen in zvestobo, potem pa se bodo zaprle za vekomaj. Vendar ljubezen naibzve tudi takrat še ne bo umrla.« Gotovo, saj sta ljubezen in zvestoba — božji hčerki, ki gotovo ne bosta nikdar umrli, marveč celo v ljudeh v svitu božje ljubezni zazareli — za večno v blaženstvu.

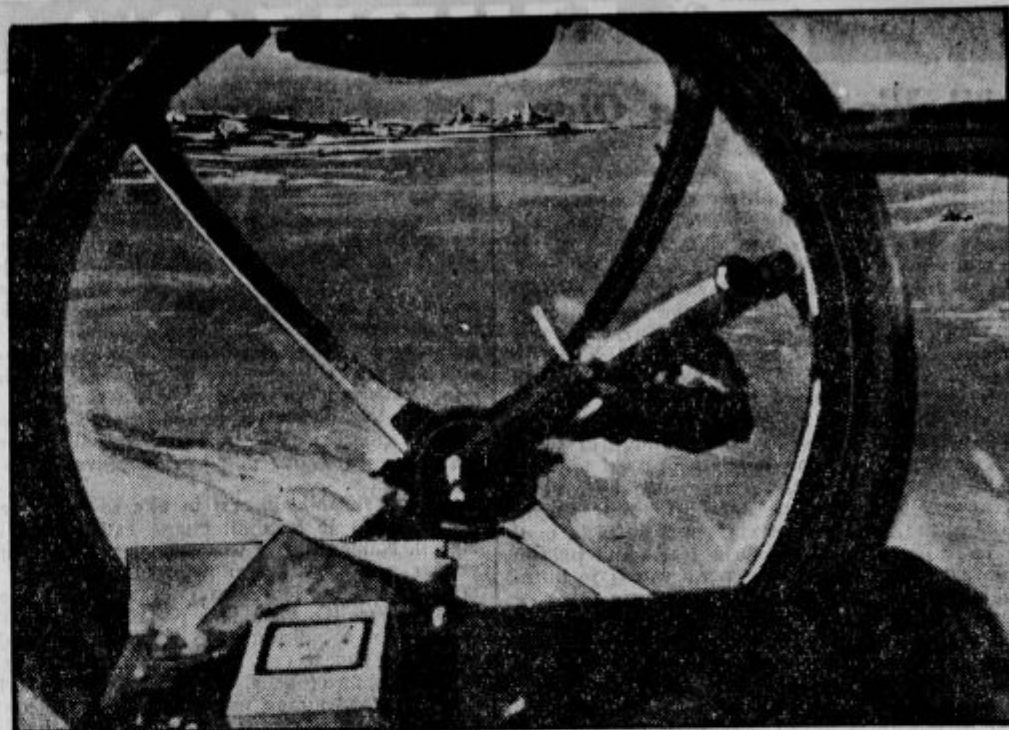
Miška Kranjca Povest o dobrih ljudeh je potemtakem v resnici brez dvoma najlepše darilo Slovenske Maticе v letu 1940. S tem delom na je obenem Kranjec napisal nedvomno svojo najboljšo dosedanja povest ne samo v idejnem, marveč še mnogo bolj v kvalitetnem pogledu. F. J.

Janez Veider: Skarufina

Zadnje čase dobivamo Slovenci knjižice, ki so v njih popisane naše božje poti, posebno kar se tiče umetniških vrednot — stenskih fresk po deželskih cerkvah. Tako smo že dobili Vodič po Crngrobu in Groblje, vse izpod peresa umetnostnega zgodovinarja Ivana Veiderja. Leti pisatelj — am je sedaj napisal podobno knjižico, ki v nji popisuje umetniško vrednost božjelepne cerkve na Skarufini. V knjižici na drobno opisuje Skarufino samo, zgodovinsko skarusko cerkev, popisuje sedanjo skarusko cerkev in veliki oltar v nji, jedro knjižice pa vsebujejo poglavja o freskah na stropu, v prezbiteriju in v ladji. Ob koncu govori še o božji poti sv. Lucije na Skarufini, o skaruskih duhovnikih, o starih pobožnostih na čast sv. Lucije in dodaja še nekaj drugih skaruskih zanimivosti. Vsa knjižica je opremljena s prekrasnimi slikami, ki nam ponazorijo freske in druge lepote skaruske cerkve ter zgodovino kužnega znamenja v skaruski okolici. Tako knjižica nima samo kakor lokalne vrednosti, ampak je pomembna za spoznanje vsega cerkvenega umetniškega gradiva, ki je v tako obilni meri ohranjeno po naših podeželskih cerkvah. Zato smo te pomembne knjižice prav tako veselili, kakor smo veselili tudi pisateljeve obljube, da bo Skarufino sledila še marsikaka druga umetnostno zgodovinska knjiga, ki bo nadaljevala s popisovanjem lepote in umetniškega bogastva na naši slovenski zemlji. Omenbe vredno je tudi to, da je knjižico založil vodilski Fantovski odsek in je tako kot prvi izmed Fan-

tovskih odsekov pripomogel k izdaji knjige, ki popešuje našo domačo slovensko kulturo. Naj bi temu zgledu sledili še drugi Fantovski odseki. Knjižico prav toplo priporočamo. Stane samo 10 din.

Bogoljub št. 8. Najnovejša številka Bogoljuba prinaša na uvodnem mestu članek urednika Jos. Simenca pod naslovom Bomba v francoski šoli. V tem članku razpravlja pisec o laičnih šolah na Francoskem pred sedanjo veliko vojno, ki je bolj kakor marsikaj dokazala zgrešenost vzgoje brez Boga. Članek izven v misli: Brez vere je vzgoja nemogoča. Na koncu se pa nam odkrije namen tega članka v besedah: »Sicer sem pa ta članek napisal največ zato, ker je zdaj v Jugoslaviji gospodar prav svete — katoliški duhovniki! — Marija Jelen objavlja pesem Blagoslovljena. — Alojzij Strup govori pod naslovom Da prav razumemo o duhovnosti Katoliške akcije. Tudi druga pesem, ki je izpod Neubauerjevega peresa, je posvečena Mariji: Ustavi boj, Marija. — Janež Kalan želi v članku Presveto Srce Jezusovo, usmili se umirajočih, da bi se med nami počivilo delo Bratovščine za umirajoče. — Dr. Roman Tominec v zaglavju K luči nadaljuje svoje večerne razgovore, to pot o delovanju sv. Duha. — Na koncu so poročila Marijinih družb, Katoliške akcije, Krščanske družine, nadaljuje se listek Carstvo brezbožnikov, zaključuje se pa ta številka z zanimivostmi iz Cerkev in domovine in raznimi drugimi drobnarijami.

Nemško bojno letalo nad angleškim kanalskim otokom Jersey, ki so ga Nemci zasedli.

Nič ni novega pod soncem

Stenografija ni iznajdba naše dobe, čeprav je bila ta iznajdba več stoletij tako rekoč pozabljena. Ze stari Egipčani, Grki in Rimljani so poznali stenografijo. Seneca, ki je živel v davnem Rimu, je obvladal več ko 5000 stenografskih znakov. Prav do srednjega veka so se ohranili ti znaki. V davnem Rimu je pesnik Martial opeval spretnost stenografov, češ: »Naj bi besede vam hitele, roka hitrejša je ko te; preden jezik svoje delo opravi, ga denica že je izvršila.«

Tudi daktiloskopijska, veda o prstnih odčitih, je bila v srednjem veku na Kitajskem že v navadi. Pretni odčit je bil kot drugi pečat zmeraj zraven podpisa na listinah, s čemer je bilo preprečeno potvarjanje podpisov.

Španci pijejo najraši vodo

Kakor je čudno slišati, pa je le res: v Španiji pijejo v prvi vrsti — vodo. Voda je v deželi vina malage vse drugačnega pomena, kot si mi mislimo. V Španiji je voda dragocenost, katero špansko ljudstvo više ceni kot mi vino. Nič ni posebnega v Španiji, če kakemu gostu postrežejo z vodo. Tudi na cesti je voda primerno upoštevana. Moški in

ženske prodajajo na cestah vodo po kozarcih, ki jih natakajo iz velikih vrčev ali pa iz mehov. Take mehove jemljejo tudi na pot. Meh za vodo ima obliko blazine. Na voznjak z vlakom utegneš v Španiji večkrat videti, kako Španec vzame iz svoje prtljage meh za vodo in postreže svoji izvoljenki.

Ljudje bivajo v ceveh

O Diogenu je znano, da je živel v kadi. A da živi kar celo mesto v lončenih ceveh, pa spada že k čudovitostim naše dobe. V Medeninu, to je v južnotunezijskem mestu v puščavi, kjer sonce po dnevi vse neusmiljeno požge in kjer ponoči ni nobenega kuriva zoper precejšen mraz, si puščavski prebivalci narejajo dolge cevi iz ilovnatih lončevin, ki ležijo večkrat druga vrh druge v več nadstropjih. Svetlobni predeli, ki segajo od najvišjega nadstropja do tal, omogočajo ljudem, da se morejo prebiti v notranjosti cevi. V tem mestu iz cevi, ki je bilo znano po legi že Rimljanom, živi krog 5000 prebivalcev, ki so v večnem boju z mučnim pomanjkanjem vode, saj tudi pomladanski dež le prav malo odvišne vode. Ta se zbira v edinem vodnjaku tega čudovitega mesta na robu skrajnih življenjskih možnosti.

ŠPORT

Prvenstvo posameznikov SAZ

Jutri in v nedeljo popoldne bodo na Stadionu v Ljubljani zanimive tekme najboljših slovenskih lahkotletcev za prvenstvo posameznikov. O tej lepi športni panogi, ki je ravno v Sloveniji v zadnjih letih tako napredovala, bi bilo odveč govoriti, saj je znano, da je lahkotletski šport ona telesna vaja, kateri je na vsakokratnih olimpijskih igrah odmerjena največ časa, da je ona športna panoga, za katero vlada na takih svetovnih areanjih največje zanimanje. Zato se ne smemo prav nič čuditi, če je po drugih državah in celo v drugih centrih naše države tolikšno zanimanje za ta šport.

Upajmo, da se bodo tudi pri nas v Sloveniji kaj kmalu razmere toliko spremenile, da ne bodo gledali naših res prvorazrednih atletov samo sodniki, ampak tudi oni prijatelji naše mladine, ki se zanimajo za šport in zlasti za borben šport, med katerega spada v prvi vrsti lahka atletika.

Naši atletski borci — slovenski in državni prvaki, — ki bodo zbrani v soboto in nedeljo popoldne na Stadionu, zaslužijo, da jih obiščemo v čim večjem številu.

Nogometni turnir SK Marsa

Turnir prireja Mars v proslavo 200. tekme Zigona Staneta in 250. tekme Vrhovca Ivana. Pokroviteljstvo je prevzel Bonač Fran, veleindustrijalec in predsednik ljubljanskega velesejma. Drug pokal je dar podpredsednika kluba J. Osenarja. Na turnirju sodelujejo: Jadran, Kranj, Korotan in prireditelji. Ob 9 Mars-Jadran, ob 10 Kranj-Korotan. Popoldne se turnir nadaljuje ob 16.

Dvoboj atletičark

Nemčija : Italija 53 : 31

Lahkotletinje Nemčije in Italije so se pomerile v Parmi v dvoboju, ki je prinesel zmago atletinjam iz Nemčije. Doseženi so bili tile posamezni rezultati:

100 m: 1. G. Winkels (N) 12,2. 2. C. Testoni (I) 12,4. 3. A. Rommel (D) 12,4. 4. I. Lucchini (I) 12,4. 200 m: 1. G. Winkels (N) 25,1. 2. T. Kurz (N) 25,2. 3. R. Cattaneo (I) 25,3 (rekord). 4. E. Uerofina (I) 26,5 sek. — 80 m zapreke: 1. E. Biess (N) 11,4 (rekord). 2. C. Testoni (I) 11,4. 3. O. Valla (I) 11,6. 4. S. Prater (N) 11,6 sek. — V daljino: 1. C. Schulz (N) 5,87 m. 2. E. Böck (N) 5,78. 3. A. Piccinini (I) 5,45. 4. M. Alfaro (I) 5,24 m. — V višino: 1. T. Solms (N) 1,60. 2. E. Kaun (N) 1,57. 3. G. Spaggiari (I) 1,50. 4. M. Sannazzari (I) 1,45 m. — Kroglja: 1. G. Mauermayer (N) 13,44. 2. A. Piccinini 11,98. 3. G. Grossi (I) 11,85. 4. C. Künice (N) 11,09 m. — Disk: 1. G. Mauermayer (N) 45,65. 2. Künice (N) 40,23. 3. E. Cordiale (I) 39,06. 4. G. Gabrieli (I) 38,98 m. — Koplje: 1. L. Krüger (N) 42,81. 2. E. Bal-laben (I) 40,64 (rekord). 3. A. Matthiesen (N) 40,23. 4. A. Turel (I) 34,10 m. — 4 × 100 m: 1. Nemčija (Biess, Kurz, Rommel, Prater) 48,2 sek. 2. Italija (Cattaneo, Daverio, Valla, Testoni) 48,4 sek. (rekord).

Jutri in pojutrišnjem se pa srečajo atleti omenjenih držav v Stuttgartu.

Prvenstvo slov. nogometne zveze

Slovenski nogometni klubi se bodo pričeli boriti na zelenih poljanah dne 1. septembra t. l. V domači ligi bo igralo vsega skupaj osem klubov, in sicer poleg Ljubljane še štirje klubi iz ljubljanskega, dva iz mariborskega ter eden iz celjskega področja. Zreb je določil naslednje igre:

1. sept.: Zelezničar-Kralj, Bratstvo-Mars, Olimp-Amater, Ljubljana-Maribor.
8. sept.: Mars-Zelezničar, Bratstvo-Olimp, Amater-Ljubljana, Maribor-Kranj.

15. sept.: Zelezničar-Olimp, Mars-Kranj, Bratstvo-Ljubljana, Amater-Maribor.

22. sept.: Ljubljana - Zelezničar, Olimp - Mars, Maribor-Bratstvo, Kranj-Amater.

29. sept.: Zelezničar-Maribor, Mars-Ljubljana, Olimp-Kranj, Amater-Bratstvo.

6. okt.: Amater-Zelezničar, Maribor-Mars, Ljubljana-Olimp, Kranj-Bratstvo.

15. okt.: Zelezničar-Bratstvo, Mars - Amater, Olimp-Maribor, Kranj-Ljubljana.

Vsak klub bo odigral po sedem tekem, tako da bo prvi del prvenstva končan že 13. oktobra. Dne 20. oktobra se pa tekmovanje nadaljuje s povračilnimi tekmami v obratnem vrstnem redu.

Italijansko atletsko moštvo za Nemčijo

Dva močna nasprotnika v evropskem lahkotletskem športu si bosta stala jutri in v nedeljo nasproti. Italijani namreč nastopijo proti Nemčiji v Stuttgartu v Stadionu Adolfa Hitlerja. Italijanski zvezni vodja Marchese Ridolfi je svoje moštvo, ki je odpotovalo v sredo iz Schia, kjer je bilo na skupnem treningu, skrbno izbral. Vsi novi italijanski rekorderji so na listi. Poleg novih moči je mnogo starih znancev iz prejšnjih tekmovanj, ki bodo zopet nastopili proti Nemčiji v plemeniti borbi na zeleni trati. Borba bo kljub temu, da je že naprej računati z zmago Nemčije, zelo zanimiva, kajti italijansko moštvo se je za borbe, ki se prične jutri, dobro pripravilo.

Jegličev akademski dom

bo spomenik slovenskemu vladiki. Vsi zavedni Slovenci darujejo v ta namen!

Opozorilo vsem športnim organizacijam in klubom! Vse športne organizacije in klube opozarjamo, da se sprejemajo rokopisi za športno rubriko najpozneje do 17. (5.) ure popoldne. Pozneje dopisani dopisi bodo objavljeni šele naslednji dan. Izredno važne in nujne športne vesti se sprejemajo po tem času.

Vesti športnih zvez, klubov in društev

SK Planina. V petek, 2. avgusta ob 8 zvečer sestanek plavalne sekcije v prostorih Akademskega doma.

SK Moste. Drevi ob 20 važen sestanek vseh aktivnih nogometašev. Po sestanku ob 20.30 seja upravnega in nadzornega odbora. Radi važnosti dnevnega reda prosim sigurno in točno udeležbo.

Slovenska Atletska Zveza v Ljubljani. Službeno. Obveščajo se vsi klubi člani Slovenske atletske zveze, da se morajo dopisi za zvezo pošiljati na naslov Ljubljana, Tavčarjeva I/IV. — Dopisi, ki bi bili drugim naslovljeni, se utegnejo izgubiti in zveza ne prevzame zanje nobene obveze.

ZDK

Zveza dekliških krožkov priredi na Stadionu od 1. do 20. avgusta t. l. telovadni tečaj in sicer vsako sredo in petek od 5 popoldne dalje. Tečaj bo vodil Tone Kliner, ki je obiskoval Visoko šolo za telesno vzgojo v Belgiji. Izvajala se bo gimnastika, telovadne igre, arhaki pljus, lahkotletika itd. Vabimo vse članice in mladenke dekliških krožkov, posebno pa vaditeljice. Obleka telovadna.